

272

Handwritten vertical text, possibly a name or number, partially obscured.

Bystron Johan

Handwritten signature or mark.

MUZEUM
Muzeum Szkolnej
Muzeum Szkolnej
 przy polsk. gimnazjum realnem
w ORLOWEJ.

l. inv. 401

wądzki do żywota, a mało ich jest ktorzi ia
znayduią. Albowiem Droga nazywa się w
tych Stowiech sposob który podał BCG ku
zbawieniu. Iz. 30, 21. 35, 8. 56, 11. Jer. 6, 16.
A ten jest wąska droga. Wąska jest Droga
do Niebá, tać się wiernym ciśnieć trzeba.
Przez wiele Uciskow. Dziei. 14, 22. zaprzeczenie
sámego siebie, i branie Krzizá swego. Matt.
16, 24. Ta nie jest tá Książeczka droga, ale jest
Nauka o tey drodze ciasney. Wszakże ponieważ
i nauka pisano S. droga zowie. Matt. 3, 3.
11, 10. Łuk. 1, 76. Dziei. 9, 2. Saul prosił nayo-
wyższego Káptána o listy do Damásktu, iż kto-
reby tam znalazł meze albo niewiasty tey
drogi, t. i. nauki o Krystusie, aby ie miał
moc wiązać. tać Matt. 22, 16. Dziei. 16, 17.
tedyc i tá Książeczka nauki Krześcianańskiej,
práwie się zowie droga do Niebá, a te godzi
się dobrze rozszerzyć i poprawić. Zaczyn i
Słowo polskie rozszerzam, nie záwsze znaczy
rozprzestrzeniam gránice, sznurą mierząc, ale
tez znaczy, rozszerzam co słowy, diffusius & la-
tius aliquid dico. A toć jest wyrozumienie ie-
go, ná tym mieyscu, dla tego iż się tu mowi
szerzey o tym, a iżebyś wtey Książeczce pilnie
czytájac i czesto wniew wártuiac, mógł przisc
do Pána Krystusa, abyś żywot miał. Jan.
5, 43. Boc oto on jest istotna Droga i prawa-
da i żywot. Jan. 14, 6. Ktorego iesli miu-
iesz, zachowayże przykazania iego. Jan. 14, 15.
Je l' wen wierzisz, mieśluyże wnim, a on
w ie bedzie. Jan. 15, 4. Bo przez Wiare

mi bła Krystus w Sercu twoim. Efez. 3, 17.
 Je li sie modlic chcesz, modl sie w Imieniu
 iego. Jan 16, 23. Dalesli sie pogrześc z Kry-
 stusem przez Krzest w Smierc, chodz ze w no-
 wosci zywota. Kzim. 6, 4. pomniac co dzien
 na swoy Krzest, co znaczy? to jest ze stary
 Adam wnas przez kazdodzienna Struche i
 pokute, ma byc umartwiony i utopiony, ze
 wshystkimi pozadliwosciami i. r. d. Jesli
 uzywac chcesz godnie wieczerzy Panskiej, po-
 mni, zebyś opowiadat Smierc Panska azby
 przisedt. 1. Kor. 11 26. Tac to jest tu opisana
 Droga do Nieba. Niechze uszy twoie usly-
 sza Stowo ztylu do ciebie mowiacego: Tac
 jest droga, chodzcie po niey, lub byście sie
 wprawo, albo wlewo udali. Iz. 30, 21. In-
 sza tedy chodzic droga niechciey, ani na prawo,
 ani na lewo, tak zaiste tresis do Nieba. Pa-
 nie, day mi poznac drogi twe: scieset twoich
 naucz mie. Day abym chodzil wprawdzie two-
 iey, i naucz mie: bos ty jest Bog zbawienia
 mego: ciebie oczekawam dnia kazdego. Psal.
 25, 4. 5. Amen. Pisalem w Bieczynie dnia 24.
 Listopada 1726.

SD I 958

SD 958

Ks. Samuel Zasadyński,
 Pasterz i Kaznodzieia
 Bieczynski.

52 49 101

100,00

I. N. J.

Rozdział I.

O Przedmowie Káteizmu Śwíetego.

1. Coż twoiá powinność, kiedy się chcesz do Niebá dostać?

Nym práwie wierzył / pobożnie żył / á zbá-
wiennie umárl.

2. Skądże się tego możesz náuczyc?

Z Káteizmu śwíetego.

3. Coż jest Káteizm?

Krótkie Náuki Krześciánskiej ogárnienie
z Písmá Śwíetego / w pytániách i odpowie-
dziách / złożone.

4. Którymże ludziom należy, Káteizm wiedzieć
i umieć?

Wszystkim ludziom.

5. A czemuż to wszystkim należy?

Ponieważ wszyscy máis umieć liczbę **W**iá-
ry swoiey oddać. 1. Piotr. 3/15.

6. Gdzieś się dostanieś, kiedy się Káteizmu uczyćś
i według niego żyćś?

Do Niebá.

7. Ale ci gdzie się dostána, ktorzi się Káteizmu
uczyć niechcą?

Do Piektá.

8. Ktoż przy Ráznodzieiách i Náuczycielách Szkolnych
ma Káteizmu náuczác?

Gospodarze i Gospodynie. 5. Mory. 6/ 6. 7.
1. Mory. 18/ 19.

9. Wieleż Stownych części Káteizmu Swiętego?

Sześć: Pierwsza o Zakonie / ábo o Dzie-
ściorgu Bozym Príkazaniu.

Druhá / o Wierze Krześciánskiej.

Trzecia / o Modlitwie Páńskej.

Czwarta / o Krzcie Swiętym.

Piata / o Kluczách Królestwa Niebieskiego
ábo Rozgrzeszeniu.

Szosta / o Wieczerzy Páńskej.

10. Czyli to Niezgodá w Náuce i w Wierze, iż niektórzy li-
czą sześć, drudzy zaś pięć Części Káteizmu
swiętego?

Jest Zgodá w Náuce i w Wierze: Rozność
tylko w sposobie náuczania / ktora nie czyni
Bledu w Wierze i Náuce. Wiará liczba nie
stoi. A tak ten co liczy sześć Części Káteizmu
sá / liczy / Náuke o Kluczách Królestwa Nie-
bieskiego o Spowiedzi / osobno. A kto liczy
pięć / teze Náuke przinoši / á oraz ja podawa
w Ostatniej Części o Wieczerzy Páńskej. Bo
kto do Stolu Bozego przistępuje / idzie rázem
pierwey do Spowiedzi.

11. Jákož cie tá przedmowa uczy práwego Krześciánstwa ?

Uczy mie że nie dosyć iest wiedzieć i umieć co iest Krześciánstwo / ale trzeba to czynić. Jan. 13/ 17. Mátt. 5/ 19. Abowiem muşe práw-
wie wierzić / t. i. nie litere tylko Słowa Bo-
żego pojać ale owšem i Duchá. Jan. 6/ 45 63.
pobożnie žyc. Tit. 3/ 8. wedlug Przykttadu
Krystusowego. Filip. 2/ 5 - 8. á wykonawšy
bieg w Bierze i w miłości zbáwiennic umrzec.
Obiáw. 14/ 13. Przetoz sie trzeba Káteizmu sá-
nie tylko uczyć / ale sie też i wedlug niego sprá-
wować. Jak. 2/ 22. á toć iest właśnie prawdzi-
we Krześciánstwo. Mátt. 7/ 21 - 25.

Rozdział II.

O Dziesięciorgu Bożym Przi- kazaniu.

1. Ktoraz iest pierwsza głowna Część Káteizmu S.

Dziesięcioro Boże Przikazanie.

2. Ktož dał Zakon, ábo Dziesięcioro Przikazanie ?
Pan Bog / we 2. Ks. Monž. we 20. Rozdž.

3. Przez kogož dał Bog Zakon ábo Dziesięcioro
Przikazanie ?

Przez Monžesá / wierneho Stuge swego.

4. Agdziež ie dał ?

Ná Pufczy ná Gorze Synáii.

5. Którymże ludziom dał Pan Bog Dziesięcioro
Przykazanie?

Wszystkim ludziom.

6. Czegoż się z niego mamy uczyć?

Z tego poprzestać / a dobrze czynić.

7. Jakiegoż się postuśensstwa od nas Dziesięcioro Boże
Przykazanie, Koniecznie upomina?

Wnetrznego i powierzchnego. Także bym
się nie tylko powierzchynie / w słowach i Uczyn-
kach / ale też i wewnątrznie w myślach moich / sprá-
wował według Przykazania Bożego. Na Przy-
kład: Nie tylko Kom Rodzicom moim powinien
służyć / kiedy mi oni co rozkazują; ale im i ser-
decznie rad mam być postuśnym / i w sercu ie
wielce ważyc. Mam się nie tylko słow i uczyn-
kow wsłecznym / ale też i wśelákich myśli nie-
wstydliwym wystrzegac.

8. A zkad że to wiemy, iż się też i wnątrznego postuśen-
stwa Pan Bog od nas upomina?

Z Przypowieści Salomon. w Rozdziale 23.
v. 26. Synu mój / daj mi serce twoie.

9. Na wpieluż Kámiennych Tablicách Pan Bog Dziesię-
cioro Przykazanie nápisal?

Na Dwu Tablicách.

10. Wieleż ich ná Pierwszey Tablicy nápisal?

Troie pierwszych.

11. A wieleż ná drugiey?

Siedmioro wśátnich.

12. W czymże prawia troie Przkazania ná pierwszey Tablicy ?

O Miłości Bożej.

13. A o czymże mowia Siedmioro ná drugiey Tablicy ?

O Miłości Bliźniego.

14. A iákoż masz Pána Boga miłowác ?

Ze wszystkiego sercá i ze wszystkien Dusze/ i ze wszystkien síty. 5. Mojż. 6/5. Mátt. 22/40.

15. Jákoż masz Bliźniego twego miłowác ?

Ják siebie samego. A wszystko cobym chciał/ áby mi ludzie czynili/ ták i ja czynić im mam. Mátt. 7/12. Łuf. 6/31.

16. Mowisz : Ják siebie samego ; á zaż ja też mam siebie samego miłowác ?

Sowšem. Abowiemci to pochodzi z przyrodzenia.

17. A ktoraż samego siebie miłość zátazána ?

Kiedy siebie wiecey niż Boga ábo przinaśmnien równo z nim miłuje. Ná Przkład : kiedy z miłości ku sobie to czynie / co sie Bogu z przeciwia.

18. A iákoż mam zábieżec zkey samego siebie miłości ?

Krzyżowánien ciátá moiego / á záprzenien samego siebie.

19. * W czymże zalezy Krzyżowánie Ciátá nášego ?

Kiedy sie z tym pojedliwościom / i napráwom

wom Ciąta i krwie moiej / z całej sily sprzeći-
wiam. Piśmo S. zowie to / od checi swoiej
sie powściągać / Syn. 18/33. Duchem sprawy
ciąta umartwiać / Rzym. 8/13.

20. * Gdzież to w Piśmie S. rozkazano ?

W Liście do Galát. 5/24. Ktorzi są Krystu-
sowi / ciała swoje ufrzizowali / z námiętnośćia-
mi i z pożądliwościami.

21. * W czymże zależy zaprzeczenie samego siebie ?

Kiedy wzgląd nie ná siebie samych / ale ná Pá-
ná Bogá mamy; nie ná náşe / ale ná Chwałę
Bożą: nie ná to / co sie Ciału nášemu dobrze
podoba / ale ná to / co Bogu miętemu radość / i do-
bre upodobanie wzbudzić może.

22. * Na którymże to mieyscu w Piśmie S. rozkazano ?

U Máteusza S. w 16. v. 24. Jesli kto chce
iść zámna / niechayże samego siebie zaprzy / a
weźmie Krzyż swoy i násláduie mie.

23. Ktorą Miłość samego siebie jest przekazana ?

Zebym siebie / iáko naczynie Chwały Bo-
żen / kochal / a dla tego usiłował / zachować i za-
wsze sie polepszać ábo poprawiać.

24. A mamli sie za Bliźnim modlić, o iego szczęśliwym
powodzeniu myślić, iemu wşęgo dobrego zy-
czyć, i z iego sie szczęścia weselić ?

Nam. Bo to sam sobie wşystko rad czynie.

25. A mac też być żal Bliźniego, gdy wczym z krewkości
wykroczył i wystąpił ?

Tak jest. Bo bym i ja rad / żeby mi też
ludzie tak czynili.

26. Ktoż jest mój bliźni ? Łuk. 10, 29.

Wszyscy ludzie: Prziiaciele / i nieprziiaciele;
znaiomi / i nieznaomi / ubodzy i bogaci / każdy
człowiek.

27. A jeśli też Bog twoim Bliźnim ?

Nie jest: bo Bog nie jest Człowiekiem.

28. Możefli Páná Bogá tak bázro mitowác, iáko od cie-
bie dziesięcioro Boże Przikazanie wyciąga ?

Nie moze.

29. Możefli Páná Bogá szczyrze mitowác ?

Moze.

30. Wieś iáki Przikład Człowieká pobożnego ktory Páná
Bogá szczyrze mitował ?

Wiem; Krolá Dawidá. Rozmituie sie cie-
bie Pánie / mocy moia. Psal. 18 / 1.

31. Ktoż to nádgradza, czegoć do doskonałości w Mie-
tości Bożej nie dostáie ?

Pan Krystus Zasługa swoia.

32. Jeśli też Nieprziiaciel twoy, Bliźnim twoim ?

Z owsem / bo jest Człowiekiem,

33. A powinienem go kochác ?

Powinien. Matt. 5 / 44. Aleć ja wam po-
wiadam: Mituncie Nieprziiacielny wasze: Bło-
gostawcie tym / ktorzi was przeklináia dobrze
czyn-

czynicie tym ktorzi was máia w nienawiści / i modlcie sie zá tymi / ktorzi wam złość wyrządza i przesładua was.

34. Jákoż mam miłość swoia iemu świadczyć?

Mam sie modlic o návroceni iego / dobrze mu czynic / á nie škodzić / á sam mogł i miał dobry Sposob dotego.

35. Godzili sie przez Zwierzchność Niep. katom zastawiać i bronit?

Godzi.

36. Sali też Sprosní Grzesnicy twoim Bli

Sa.

37. A mamli ie Kochać?

Osobe ich Kochać mam / i z miłości serdecznej, usilowac sie zeby ná droge práwa prziwiedzeni byli. Tak sie modlit Páwel S. zá Nieprzyiacioly swemi / zeby byli zbáwieni. Rzim. 10 / 1. Ale grzechy i niepráwosci ich mam nienawidziec i ná koniec onych sámnych / gdyby zgotá zadney nádzieie wiceny nie byto o polepszeniu ich. Pál. 139 / 21. Záli tych ktorzi cie w nienawiści máia / o Pánie / nie mam w nienawiści / á ci / ktorzi przeciwko tobie powstawáia / izaz mi sie nie obrzidzili? Stowna nienawiscia nienawidze ich.

ufa w Człowieku. Efez. 5/5. Łakomy wyraźnie się nazywa białochwalca. Psalm. 62/11. Przybądźcie mi wam majątności / nie przyktadajcieś sercá do nich.

7. A to co są ludzie ktorzi takie mają o ciełe staranie, aż przez to Boga zapominaia?

Ca nieprziaciwmi krzija Krystusowego / ktorzych Bog jest brzuch. Filip. 3/19.

8. Jakoż się Pána Boga boiś?

Wystrzegam się / bym go nie rozgniewał.

9. A czymże Pána Boga gniewamy?

Grzechami.

10. Boiś się Boga Niewolnicze, czyli Dziecinnie?

Dziecinnie.

11. * Co jest są różność miedzy boiżnią Dziecinną albo Niewolniczą?

Niewolnicza boid, si jest w sercach tych ludzi / ktorzi nie wierza w Pána Krystusa / tá pochodzi z boiżnią karania / i przeciwna jest Bierze / Miłości i nādziej ku Bogu; Ale Dziecinná jest w sercach tych ludzi / ktorzi w Pána Krystusa wierza: tá obietnice łáski przimuie / á nie pochodzi z boiżnią dla kaźni / ále z miłości.

12. Jakoż się ten, Pána Boga boi, który sobie zawždy przytomność i Obecność Bożą przed oczy wystawia, á przeto się grzechom sprosnych wáruie, aby tego przytomnego milego Niebieskiego Bycá swego nie rozgniewał ábo nie zasmucit?

Dziecinnie.

B

13.

13. Daj mi iaki przykład takiego Czowieka, który się Pana Boga bojaźnią dziecinna bał?

Jozef. W I. Mowy. 39/ 9. Jąkoż bym miał uczynić te wielka złość / i grzeszyć przeciwko Bogu.

14. Gdzieś przekazanie Bog Dziecinna bojaźń?

W I. Mowy. 17/ 1. Jam jest Bog wszechmogący / chodź przed obliczem moim; a bądź doskonały.

15. Długoż się chcesz Bogą bać?

Po wszystkich dni żywota mego.

16. Któryś Ojciec Synowi swemu taką Naukę dał?

Tobiaś stary. Tob. 4/ 6. Po wszystkie dni / Synu / pamiętaj na Pana Boga naszego / a niechcien grzeszyć / ani przestępny rozkazania jego / ale czyń sprawiedliwość po wszystkie dni żywota twego.

17. Po czymże możesz znać, jeśli prawa miłość Boża w tobie?

Kiedy się Przekazanie Boże zachowywać usiłuje: Kiedy się rad w słowie Bożym zabawiam; a bliźniego szczerze kocham. 1. Jan. 5/ 2. Ta jest miłość Boża abyśmy Przekazania jego chowali. 1. Jan. 4/ 20. Jesliby kto rzekł: Miłuję Boga / a Brata swego nienawidział / Kłamca jest / a bowiem kto nie miłuje Brata / brata swego nie widział / Boga / którego nie widział / iąkoż może miłować?

18. Kiedyż mam w Pánu BÓgu ufáć?

Wszęściu i w Niebszęściu. Psál. 118/ 9.
 Lepiej mieć nádjicie w Pánu. Psál. 84/ 12.
 Abowiem Pan Bog jest Stóácem i Tárzã/
 tuć tájki i chwaly Pan udziela : i nie odma-
 wia/ co jest dobrego/ tym / ktorzi chodza w nie-
 winności.

19. Jákóż się zpierwszego Przykazania uczyß pobożności?

Pierwsze Przykazanie rostkázuie ni BÓgá
 się bac náde wßyßtkie rzeczy / nie zbojázni ka-
 rania ále zmitości pochodzácen z wiary w JE-
 zusa Krystusa / ktora dla tego Dobrotliwość i
 Wßedobytność Boga ustáwiznie ma przed
 ogymá. 1. Monj. 17/ 1. 39/ 9. Tob. 4/ 6. onego
 miłowác / i przykazania iego záchowywác. 1.
 Jan. 4/ 20. 1. Jan. 5/ 2. 3. wnim samym u-
 fáć. Wszęściu i wniebszęściu. Psál. 118/ 8.
 Psál. 84/ 12. 13. 5. Monj. 10/ 12. Káże się
 chronić Bátwochwałstwa i grubego. Mátt. 4/
 10. i Suptelnego Efez. 5/ 5. Psál. 62/ 11. á ni
 się ludzi bac wiecey niß Páná Boga. Dziei. 5/
 29. Nie mieć stárania o Ciáto fu požadliwo-
 ści. Filip. 3/ 19. nie ufáć áni się spußzác ná
 rzeczy ziemskie / Bogáctwo / rozum ludzki. Jer.
 17/ 5.

Rozdział IV.

O wtorym Przykazaniu.

1. Powiedz wtore Przykazanie.

NZe bierz Imienia Pána Boga twego ná dáremno: bo sie Pan meścić bedzie nád tym ktory Imie iego ná dáremno bierze.

2. Czemuż w Wykładzie Każdego Przykazania te słowa przitoczone bywają: Mamy się Pána Boga bać i onego mitować?

Bo w Boiáźni i Mitóści Bóżej mamy złego poprzesztać / á dobrze czynić.

3. A co rozumiesz przez Imie Boże?

Sámego Pána Boga / i wszystko / co jest Bóskiego; Máiestat i Słowo iego / Cześć i Chwałę iego.

4. Przez coż Boga ná dáremno miánuiemy?

Przez ztorzeczenie ábo kłatwy / krzywoprziszeganie / czarowanie / kłámánie / ábo foga zdrádzánie.

5. Jákoli Imienia Bożego dobrze używamy?

Kiedy go we wszystkich uciskách nášnych używamy / ono chwalimy / iemu się modlimy / i dziekuiemy.

6. A coż jest ztorzeczyć ábo kłnąć?

To jest Lżyć i bluźnić Pána Boga / ábo w Imieniu iego przenayświetszym czego złego fo-

mu

mu żyć. w 3. Moſz. 24/ 15. Ktoby bliźniſz
Zmie Pańskie śmiercia umrze. Jáf. 3/ 9. 10.
Przez Jeſyſ błogostáwimny Boga i Onca/ i
przezeń przeklinamy ludźie / ktorzi ná podo-
bienstwo Boże stworzeni ſa. Ziednychże uſt
wychodźi błogostáwienieſtvo i przeklectwo. Nie
tań to ma być / brácia moi.

7. Coż ieſt przisiągac?

Pána Boga ná ſwiadectwo wzywac / że
prawde mowimy.

8. Kiedyż wolno przisiagac?

Kiedy tego chwata Boga ábo miłość i poży-
tek Bliźniego wyciaga. 2. Kor. 1/ 21. 23. Aleć
ia Boga przyzywam / ná Swiadectwo / ná Du-
ſze moie. Abo kiedy to Zwierzchność z Urze-
du rozkazuje. 5. Moſz. 6/ 13. Pána Boga
twego bac ſie bedzieſ i iemu ſluzyc / a przez
Zmie iego przisiagac.

9. Powiedz Sentencya, w ktorey Bog lekomyſlnych
prziſiag zakaſal?

2. Moſz. 20/ 7. Bo ſie Pan mſciac bedzie ná
tym / ktory Zmie iego ná dáremno bierze.

Œyr. 33/ 9. 10. Niech nie przywykaia przisi-
ſiedze Uſta twoie: a Swietego ná dáremno
miánowac nie mien wzwyzaiu. Bo iáko ſtu-
ga / ktorego czesto karza / nie ieſt bez ſinoſci:
tań kto przisiaga i Boga uſtawicznie ná dá-
remno

remno miánuie / czyſty od Grzechu nie będzie. Kto często przysięga / pełen iest nieprawości / á karanie zdomu iego nie wynidzie. Zgrzeſnyliby / grzech iego iest ná nim: á ieſliby tego lekce poważył / dwoiáko grzeſny. Także przysięgałliby ná dáremno / nie będzie mianny zá správie dliwego: bo pełen będzie kłopotom Dom iego.

Mat. 5/37. Mowá wáſá niech będzie; Tak / Tak; Nie / Nie: á co wiecey nád to iest / to od złego iest.

10. Jákož ſie oducyc przysięgania?

Kiedy Duchowi S. Uſtá i Wárgi ſwe pilnie poruczamy Pſál. 141/3. Pánie / polož ſtraž Uſtram moim: ſtrzež Drzwi Warg moich. A kiedy dobrych Prziáciot proſimy / żeby naſ co raz nápominali; á u ſiebie ſtánowiemy / záwždy / kiedy ſie Prziſięgá wymknie / Ubogiemu co dáć.

11. Ktorež Prziſięgi powinienes petnić?

Ktore ſa Krzeſciáſkie / podobne ſu czynieniu.

12. Což iest Słowem Božym czarowác?

Rzeczy nim dokázwác / do ktorych nie iest dáne. Jáko kiedy go kto do zegnania rožnych rzeczy zážywa / do Guſtow / Brożenia / Záſklinania / Zápowiadania ſtrzelby / i Ognia / Zimnice záganiania / Ewárdym ſie uczynienia / i tym podobnych innych rzeczy.

13. Powiedz Sentencya, w ktorey tego Bog zakazał
czynić ?

5. Monj. 18. 10. Niech się między wami nie
znajduie / ktoryby przewodził Syná swego ábo
Córke swoje przez Ogień / Także Wieśćczek /
Guslarz / i Brożek / i Czárownik / Czárnośszes
znit / i ten ktory ma spráwe z Duchy złymi / i
Práctnyfarz / i Wymiáduiacz się czego od U-
mártych.

14. Jákoż przez Imie Boże klámamy i zdradzamy ?

Kiedy Slowo Boże wywracamy / á tym
Klámstwá ukrywamy.

15. Jákoż Imie Boże innym sposobem ná dáremno
bierzemy ?

Kiedy Słowem Bożym lekomyślnie jártuie-
my / á Sentencjami Pismá S. ábo też Piosnká-
mi Duchownemi / Smiechy stroiemy. Ktorzi
to czynia / tákowi też potym žádnego positku
w Smierci ztad nie uzndia. Gal. 6 / 7. Nie
błędźcie / Bog się nie da z siebie násmiewác.

16. A komus powinien oznáymić, kiedy styśysz, iż kto klnie,
przisiaga, á tak Imienia Bożego sie używa ?

Pánstwu / Przełożonym / i Zwierzchności.

17. A wierzisz, żeś powinien Páná Boga wzywác we
wszystkich potrzebách, onego chwalic, iemu
się modlic i dziękowác ?

Wierze.

18. Powiedz o każdej Części z osobną Sentencya.

O wzywaniu. Psál. 50 / 15. Wzywaj mnie w Dziełi Utrapienia: tedy cie wyrwe / á ty mnie uwielbisz.

O modleniu się. Efez. 6 / 18. Modlcie się ná każdy czas w Duchu.

O Chwaleniu. Psál. 103 / 1. 2. Błogosław Dušo moia Pánu / i wšyſtkie wnetrzności moje Zmieniowi iego Świetemu. Błogosławże Dušo moia Pánu / á nie zapominaj wšyſtkich Dobrodziejstw iego.

O dziekowaniu. Kol. 3 / 17. Wšyſtko / cokolwiek czynicie w słowie ábo w Uczynku / wšyſtko czyncie w Zmieniu Pána JEZUSA / dziękując Bogu i Oycu przezeh. Abo

Efez. 5 / 18. Badźcie nápełnieni Duchem: Rozmawiaiac z sobą przez Psálmy i Hymny i Pieśni Duchowne / śpiewaiaći gráiac w sercu swoiim Pánu. Dzieki czyniac záwſze zá wšyſtko / w Zmieniu Pána náſzego JEZUSA KRYSZUSA Bogu i Oycu.

19. Powiedz Sentencya w ktorcy Bog nádgrode obiecuje tym, ktorzy Zmienia iego ná dáremno nie biorą.

I. Sam. 2 / 30. Mowi Pan: Za te / ktorzi mnie czczą / czcić bede: á ktorzy mna gárdzą / beda wzgárdzeńi.

20. Powiedz Sentencya, w ktorey Bog grozi karac tych, ktorzy Zmie iego na daremno biora :

2. Moyż. 20/7. i 5. Moyż. 5/II. Pan Bog mścić sie bedzie nad tym / ktory Zmie iego nadaremno bierze.

21. Ktoż są prawdziwe Uczynki Pobożności według tego wtorego przykazania :

To wtore przykazanie kaze nam Zmie Boże brać nie na daremno cčić i wzywac ie. Psal. 50/15. Co sie też dzieie / kiedy na Chwale Bożej a z miłości bliźniego przisiegamy sprawiedliwie. 5. Moyż. 6/13. 2. Kor. I/23. przez modlenie sie iemu. Efez. 6/18. przez chwalenie iego. Psal. 103/1. 2. Dziekowanie. Kol. 3/17. Obiecuiać wszystko dobre. I. Sam. 2/30. Ale kaze odrzucac wszystko iego branie na daremno / do zlorzeczenia. 3. Moyż. 24/16. Jaf. 3/9. Do przisieganja czescia na rzeczy nie moźne / czescia na niezbojne. 2. Moyż. 20/7. Syr. 23/12. 15. Matt. 5/37. Do Czasc rowania / a Słowem Bozym to chciec czynic na co nie iest dane / t. i. na zajeagnania / zimnice / i chorob infnych zaganiania. 5. Moyż. 18/10. 12. Do klamanja albo foga zdrażania; przez Słowa Bozego wykracanie i żartow nim strojenie. 2. Moyż. 20/7. Gal. 6/7. grozac karaniem. 2. Moyż. 20/7.

Rozdział V.

O Trzecim Przykazaniu.

1. Powiedz Trzecie Przykazanie.

Pamiętaj / abyś dzień święty święcił.

2. Któreż Dni rozumieś przez Dzień Święty?

Niedziele i Świętą uroczyste.

3. A czemuż Bog w Starym Przymierzu Sobota Dniem S. i odpoczyn...ia uczynił?

Bo w ten Dzień odpocznął od wszelkiego Dzieła swego / które uczynił. 1. Mojż. 2 / 2.
 A iże też Krystus / Syn Boży w ten / po wytrwaniu Męki swojej / miał odpocznąć.

4. Czemuż Apostołowie S. z upodobaniem Bogą, Niedziele, aby była Dniem S. albo Odpocznienia obrali?

Nacześć i Chwałę Zmartwych wstania JEZUSA Chrystusa / które się tego Dnia stało / a iże właśnie w ten Dzień / Duch S. na Apostoły był wylany. Przez co Pan Bog Niedziele niby za Dzień swojej czci sobie obrat / i dla tegoż takowy Dzień w nowym Przymierzu / Dzień Pański nazywany bywa. Obiaw. 1 / 10.

5. Któż inne Świętą t. i. Gody, Wielkanoc, Świątki, i tym podobne inne sporządził?

Kościół Krześcijański.

6. A czemu, ábo ku iáskiemu Końcowi ?

Ná Pámíatke / i iáwne uwazánie naprzec-
dnienszych Dobrodziejstw Bożych.

7. Ażeszmy też powinni te Swiatá Swiecić i obchodzić ?

Z owšem. Bosmy względem czwartego
Przykazania obowiazáni do zachowywánia tego
wszystkiego / co Zwierzchność rozkazuje / byle
nie bylo przeciwko Bożemu Przykazaniu.

8. Jákoż Swiatá Apostolskie obchodzić mamy ?

Ták / żebyśmy w nie Páná Bogá chwalili /
ktory tákie naczynia S. dal : A przitym je-
bysmy ich Prac i Cnot wspomináli. Zyd. 13/
7. Pámietáncie ná Wodze wáše / ktorzy wam
mowili Stowo Boże : Ktorych obcowánia ko-
niec upátruiac / násladuncie wiáry ich.

9. Coż to iest swiecić ?

Swietymi sie Myślami / Stowy / i Uczyn-
kami zabawiáć.

10. A Stusnąz to, Niedziela i Uroczyste Swiatá swie-
cić, do pot dnia, czyli cáty Dzień ?

Cáty Dzień. Dla tego sie zowie Dniem
Pánskim / nie kilká Godzin. Cáty Dzień trze-
bá ná sluzbie Bożej strawić.

11. Jákoż Niedziela i Swiatá práwie swiećimy ?

Gdy Stowá B. Dżego sluchamy / i zniemy
według niego.

12. Powiedz mi o tym która Sentencya?

Luf. 11 / 28. Błogostawieni są / którzy słuchają Słowa Bożego / i strzegą go. Bądźcie czynicielmi Słowa, a nie słuchaczami tylko / osławiającymi samych siebie. Jáf. 1 / 22.

13. Jákież to Uczynki w Swięto powinieneś czynić?

Uczynki Pobożności / Miłości / i Potrzeby.

14. Coż zowieś Uczynkami Pobożności?

Modlić się / czytać / Spiewać / Kazania Słuchać / Sakramentow używać / i tym podobne inne.

15. Coż zowieś Uczynkami Miłości?

Bliżniemu dobrze czynić i służyć.

16. Której nazywasz Uczynki potrzeby?

Ktore nie mogą być odłożone na Robotny Dzień. Na Przykład: Podroża co koniecznie musi iść / Gotowanie Obiadu / Donożenie Wody / gdyby gorzało / ábo się co przidało / co odwłoki nie cierpi.

17. Jákież mówisz Pacierz, wstąpiwszy do Kościoła.

Oświeć / o Boże / mój Rozum / ábym mógł Słowa twego posłuchać / i zachować je / á Żywot swój według niego sprawować / przez Jezusa Chrystusa Pana naszego. Amen.

18. Co masz za myśli pod Kazaniem?

Myśle / że Bog ziemna mówi.

19. Coż

19. Coż rozumieś o Słowie, które słyszyś od Kaznodzieie?

Mam za to / że to jest Słowo Boże.

20. A możeś twoiego mniemania z Pisma S. dowieść?

Moge. Bo tak mowi sam Zbawiciel nasz: Łuk. 10 / 16. Kto was słucha / mnie słucha: A kto wami gárdzi / mnie gárdzi: a kto mnie gárdzi / gárdzi onym / który mnie posłał.

1. Thess. 2 / 13. Przywiasz Słowo Boże / któreście słyszeli od nas / przywieliszcie / nie iako Słowo ludzkie / ale (iako w prawdzie jest) iako Słowo Boże.

21. Ktożci przykazał, żebyś pod Kazaniem nie spał, rozmawiał, albo nieprzystoinych myśli nie miał?

Pan Bog.

22. Coż czynisz, kiedyś pod Kazaniem cudze myśli na pamięć przychodzi?

Zaraz wzdycham ku Bogu: Serce czyste stworz we mnie / o Boże / a Duchá prawego odnow we wnetrznościach moich. Psál. 51 / 12.

23. A o czym mowisz z Domownikami twoiemi, z Kościołá przisedszy?

O Kazaniu. Tak iako czynili owi Bereynscy / ktorzi na każdy Dzień rozsądjali Pisma / iesliby sie tak miało. (iako im Paweł S. kazał) Act. 17 / 10, 11.

24. Coż dále czynisz?

1. Modle się / a śpiewam / i czytam w Biblii świętej.

2. Doświadczam siebie / i jakom przesył Tydzień ztrać? com dobrego od Boga odebrał? a jeśli też był wdzięcznym tego?

3. Usadzą się na to dobre przedsięwzięcie / zebym z tym nowym Tygodniem / nowy i lepszy Żywot zaczął.

25. A co to są ludzie, którzy albo zgoła nigdy, albo rzadko do Kościoła chodzą?

Wzgardziciele Boga / i jego Słowa.

26. Powiedz mi jakiś przykład o Człowieku Pobożnym, który też do Kościoła chodził.

Dauid. Psalm 84 / 2. O jak są miłe Przybytki twoje / Panie Zastępów! Zada i bardzo tęskni Dusza moja do sieni Pańskich.

Psalm 27 / 4. O jednym rzecz prosił Pana / i ten być będzie / abym mieszkał w Domu Pańskim po wszystkie Dni żywota mego / a zebym oglądał wdzięczność Pańską / i wywiadował się w Kościele jego.

27. Przynosili też jakiś pożytek chodzenie do Kościoła?

Przymoż. Matt. 18 / 20. Gdzie są dwaj albo trzej zgromadzeni w Imię moje / tamem jest w posrodku ich.

28. A podoba się też to Bogu, kiedybys, mając kościotwoy, nie siedbys do niego, a Domabys sobie czytał, czyli się to sprzeciwia woli iego?

Jest to przeciwko woli Bożej. Bo ná ktoś rymkolwiek Mieyscu Pamiętke uczynie Zmieńnia mego / przjde do ciebie / i bedeć błogostawit. 2. Moysz. 20 / 24.

29. A czegoż mamy w Niedziele zaniechac?

Náprzód wśystkich Uczynkow grzesnych / i iko to Grania / Objárstwá / Opilstwá / i lekomysłnych jártow / ktore uczynki w ten Dzień dwoiákim są grzechem. Po wtore: Co dzienney roboty. Po trzecie: Co Nabożeństwu ná przeszkodzie byc może: ná Przyklad, Táńcow / Komedyi nawiedzania / Jármártow / i Tárgow trzimania.

30. Powiedz Sentencya, w ktorey Bog gwałcenie Sábbátu grozi karac.

2. Moysz. 31 / 14. i w Kozdź. 35 / 2. Ktoby Sábbát zwałcił / śmiercia umrze.

31. Powiedz Sentencya, w ktorey oraz Nádgradá i każn ogárniena.

Jer. 17 / 24. 25. 26. 27. Jeśli będziecie świećili dzień Sábbátu / tedy wychodźcie beda braćmami Miásta tego Krolowie / i Książetá / siedzacy ná stolicy Dáwidowey / ale iesli mie nie usłuchacie / abyście świećili Dzień Sábbátu / tedy

tedy rozniece Dgień w bramách iego / ktory
pojrze Pátáce Jeruzálemskie / á nie bedzie u-
gásony.

32. A my práwieli świecimy Sábbát?

Z wieksey części bázro stábo / wiele Gospo-
darzi i Gospodyń cáty Tydzieni stáráia sie o
własne ciáto / roznych sukaiac sposobow / żeby
sie dobrze mieli. Ale swoien ubogien Dus-
chy jáluis czesto i Godzinki dárowác / żeby ná
Kazaniu i Kátechizmowey Náuce zostáli. Rze-
mieslniczowie i Studzy / stuzá Ludziom cá-
ty Tydzieni zá máte Myto / á Pánu Bogu / zá
táf wiele Dobrodzienstw w Swieta Niedziele
czesto stuzyc zániedbywáia / wola sie i ten Dzień
w kárczmách przy kártách báwić.

33. Jákiezci Uczynki pobożności záleca trzecie
Przekazanie?

Trzecie Przekazanie náucza mie Dzień przez
Zmartwychwstanie Jezusa Krystusa i wyla-
nie Duchá swietego do Nabozenstwa álbo iá-
wney stuzby Bozey / odtagony / Niedzielny ; i
inse Urozyste Swieta ná Uwazanie dobro-
dzienstw Boskich / (post nowione) sporzadz-
ne przez opowiadanie i przimowanie Stowá
Bozego z Ust Kaznodzienstkich. Luf. 10 / 16.
1. Tess. 2 / 13. Swietymi myslámi Slowy / i
Uczynkami pobożności / ná przyklad spiewá-
niem

niem modleniem się. i. t. p. Dżie. 1/ 14.
 -Obiaw 1/ 10. Miłości / z właszą Złamuzny
 dawanem. 1. Kor. 16/ 2. Z potrzeby. Łuk.
 14/ 5. Ktora nie cierpi odwroty / w kosciele / 2.
 Moyż. 20/ 24. Matt. 18/ 20. i domá /
 świecił i trawił. Psál. 27/ 4. 84/ 1. á tak
 według kazania żył. Záf. 1/ 22. Ale owsem
 i wśnystkich grzesnych uczynków / mianowicie i
 grania / puiáustwá / táncowánia / żártow. i.
 t. p. tak iáko codzienney / Służbie B Dżey
 przekładzáiscey roboty i rzemiostrá / zániechát
 i wystrzegát się. Jer. 17/24-27. 2. Moyż 31/14.

Rozdział VI.

O Czwartym Przykazaniu.

1. Powiedz Czwarte Przykazanie.

Szci Dycá twego i Mátkę twoie / áby prze-
 sdużone były Dni twoie ná ziemi.

2. Ktoż się rozumie przez Dycá twego i Mátkę twoie?

Rodzicy moi i Przekłózeni / ktorých Bóg po-
 stánowił / żeby innymi rządžili i bronili ich.
 Ná Przyklad : Dycymowie / Mácochy / Dpie-
 funowie / Káznodžieie / Reientowie / Náuczny-
 cieie / Pánowie.

3. Cożés tym powinien czynić?

Powinienem ich mieć w użćiwosci / i kochác /
 onym służyć / i poslušnym być.

4. Powiedz o tym iedne i druga Sentencya :

Syr. 3 / 9. 10. Uczynkiem i Słowami czci Ojca twego i Matkę twoje; aby na cie przysło Błogosławieństwo od ludzi: Abowiem Błogosławieństwo Ojcowskie utwierdza Domy Działek: a przeklectwo Macierzińskie z gruntu wywraca fundamenty.

Coloss. 3 / 20. Działki postużne bądźcie Rodzicom we wszystkim: abowiem sie to podoba Panu.

Rzim. 13 / 1. Każda Dusza niech będzie Zwierzchnościom wyższym poddana. Boć nie masz Zwierzchności tylko od Boga: a te ktore są Zwierzchności / od Boga są postanowione. A tak kto sie Zwierzchności sprzeciwia / Bożemu sie postanowieniu sprzeciwia: a ktorzi sie sprzeciwiają / sami sobie potępienie ziedniają.

5. Trzebali moim Rodzicom i Pánstwu ich krewkości przebaczyć?

Trzebá. Syr. 3 / 12. 13. 14. 15. Synu / pomagay w starości Ojcu twemu / a nie zaśmucay go / pokis żyw. A ieżeli mu ná baczeniu zchodzi / odpusć mu a nie czyń mu zelżywości / ale go czci wedlug wszystkich możliwości twoiej. Abowiem miłosierdzie twoje Ojcu pokazane nie przidzie w zapamiętanie.

6. A kiedyby Rodzicy ábo Przełożeni rozkázowali czynić,
co przeciwko Bożemu Przykazaniu, powinieś
nieś to uczynić?

Nie powinienem tego czynić / bo ták nápisáno:
Wiecey trzeba B O g á słuchać / niż ludźi.
Dźie. 5 / 29

7. A długożes powinien Rodzice i Pány twoie, mieć w
uczciwości, i kochać, onym służyć, i pos-
lušnym być?

Do śmierci.

8. A tobie coż powinni Rodzicy i Przełożeni czynić?

Powinni sie zá mna modlić / mnie nápomí-
nác / á ku dobremu záchecác / á nie dawác sie
bie sámnych / przez złe spráwy swoje w sromote.

9. Dobrze li czynia, kiedy twoie złość należycie kázza czyli
złe czynia?

Dobrze w tym czynia.

10. Jákożci sie będzie powodźito, kiedy Rodzice i Przeło-
żone w Uczciwości maś, i kochas, onym służyć
i iestś postušnym?

Będzie mi sie dobrze powodźito / i beda
dlugo żył ná Ziemi.

11. Czemuż tedy częstokroć pobożne Działki Krzyża dosyć
máia, i rychło umieráia?

Kiedy B O G widzi / że im to pozYTECZNIEN
Bo tu wazno iest. Madrość. 4 / 10. Jż sie
podobat B O g u / stal sie umitowanym / á żyjac
miedzy Grzešnikámi / przeniesiony iest. Po-

chwycony iest / aby złość nie odmieniła umysłu
iego / aby chytrść nie ośukała Dufę iego. O-
mámienie bowiem Marności zaciemia dobre rze-
czy; a niestáteczność pożadliwości / podwraca
umysł dobry.

12. Jákóż się tym powiedzie, ktorzy swoich Rodzicow i
Przełożonych nie mają w uczciwości, ani Kochania,
ani im służą, ani im są poslušnymi.

Zle się im będzie powodżito / ani długo żyć
nie beda ná Ziemi.

13. A záwsze się to poslušnym Działkam dobrze powodzi
ná cieie, czyli ná Dufy?

Nabárzey ná Dufy.

14. Powiedz Sentencya, w ktorey BÓG nádgrodzi obies-
cuie tym, ktorzy nie przestępują Przykazás-
nia tego ?

Efez. 6 / 3. Abyć się dobrze działo / i abyś
dlugo żył ná ziemi.

15. Powiedz Sentencya, w ktorey BÓG grozi Przestaps-
com Przykazánia tego karánim ?

5. Monż. 27 / 16. Przeklety / kto lekce wazny
Dycá swego / i Mátke swoje / i rzecze wśystek
lud. Amen.

16. Ktoreż są Uczynki pobożności czwartego
Przykazánia ?

Czwarte przykazanie wyciaga po Przełożo-
nych i Pánstwie / a iżebny piecza mieli o swoich
poddánym przez Modlitwy / i Opátrowanie
ich

ich cielesnymi / i duchownymi rzeczami / Napominaniem / i dobrymi przikładami : á po Pododanych / żeby swoje cielesne i duchowne Kozdźice ćčili. Syr. 3 / 9. 10. postuſzni im byli. Kolof. 3 / 20. i ſtuzyli im. Syr. 3 / 13. obiecuiac im błogostawienstwo / dni przedluzenie / i wiele dobrego. Efez. 6 / 1. 3. chybáby im Krziż / i krotkie žycie / pożyteczniensze byly. Madr. 4 / 7. i grożac karác. 5. Moyż. 27 / 16.

Kozdział VII.

O Piatym Przikazaniu.

S 1. Powiedz Piate Przikazanie :
 Ze bedzieſz zabiiat.

2. Czegoż zakazuje Bóg przez Zabiianie?

Zebyſmy Bliźniemu náſtemu / ná cieie iego nie ſzkodzili / áni mu cieſtkości nieiákich nie zádawáli.

3. Powiedz o tym Sentencya z Piſmá S.

3. Moyż. 24 / 17. Jeſliby kto zábit iákiego kolwiek człowieká / ſmiercia umrze. Ktoby też oſkárádžit Bliźniego ſwego / według tego / iáko uczynit / niech mu ſie ſtanie.

4. Kogoż nie maſz zabiiac ?

Ani ſiebie ; áni Bliźniego ſwego.

5. A mamli te Moc nąd soba, siebie zábić?

Nie mam. Bo Żywotá swego nie mam od siebie / ále od Pána Boga.

6. Jákož Mezoboystwo nąd soba sámym popelnione bywa?

Czworákim sposobem: 1. Kiedy sie kto sam obieši / utopi / przebiie. 2. Kiedy sie kto z hárdości w niebespieczeństwo wdáie. 3. Przez Obzárstwo / Opilstwo / Wšeteczeństwo / srogi Gniew / i zbytnei Smetek. 4. Przez zbytnei Prace i zániedbýwánie Lekárzow.

7. Czymże zábiám? Bližniego nášego?

Sercem / Twarzą / Stomy / i Uczýnkámi.

8. Jákož zábiámý Bližniego Sercem?

1. Gniewem i zápalczywością. Jáf. 1 / 20. Niech bedžie káždy Człowiek nie rychty ku Gniewowi. 2. Nienawiscia. 1. Ján. 3 / 15. Káždy / co nienawidži Brátá swego / Mezo- boyca iest: A wiecie / iż żaden Mezo- boyca nie ma Żywotá wiecznego w sobie zostawáia- cego. 3. Zazdrościa. Jáf. 3 / 16. To iest Dnabelsta / gđzie iest zawiść i záistwienie. 4. Złym z sercá Winkowánem. Jáf. 5 / 9. Nie wzdycháncie iedni przeciwko drugim / Brácia / abýście nie byli osáđzeni.

9. Jákož zábiámý Bližniego Twarzą?

Kiedy sie okrutnymi pokázuiemy przeciwko
Bli

Bliźniemu / Twarz gniewstwa stawiamy / Se-
ba i Dzyrná grożimy. I. Monj. 4 / 5. Z
rozgniewał się Káin bárzo / i spádná Twarz ie-
go. Psál. 38 / 12. Zle myśli Niepobożny
przeciwko sprawiedliwemu i zgrzita nań zębá-
mi swymi. I. Cor. 13 / 5. Mitosć nie jest po-
rywczá do Gniewu.

10. Jákoż zábiamy Bliźniego Słowó?

I. Kiedy go sromocimy i przezywamy. Mátt.
5 / 22. Ktokolwiek rzecze Bliźniemu Błaznie /
bedzie winien Dgnia Piękielnego. 2. Kiedy
mu Smierci i wśego złego ná Słowe winśzuię-
my. 3. Kiedy go Obmowiskámi trapiemy / i
zdrowia mu ufracamy.

11. A jákoż Bliźniego Uczynkiem zábiamy?

I. Kiedy go biiemy / aź się rozchoruie / ábo
go zgotá zábiamy. I. Monj. 9 / 6. Kto wy-
leie krew Człowieczá / przez Człowieká krew
iego wylana bedzie.

2. Kiedy się nád nim mścimy. Rzym. 12 / 19.
Nie mścicie się sami namilsi: Ale dajcie mien-
sze Gniewowi. Abowiem nápisáno: mnie
pomstá / á Ja oddam / mowi Pan.

12. A wieryśli że ten Mezoboyca jest w Wszách Bożych,
ktory innego gwałtownym Przypuianiem ná Zdrow-
wie, o Zdrowie prziwodzi?

Wierze.

13. Możemyli też Bliźniego na Duszy zabić?

Możemy: 1. Kiedy go zlemi Przekładny zwo-
dżimy i gorzimy. Matt. 18 / 6. 7. Ktoby
zgorzył iednego z tych małych / ktorzi w mie-
wierza / pożyteczniemby mu byto / aby zawię-
siony był kámiem młyński na syi iego / á uto-
piony był w Stebokosci Morstien. Biada
żwiátu dla Zgorżenia: ábowiem musz przisć
Zgorżenia: wszákże biada Człowiekowi onemu
przez ktorego przychodzi Zgorżenie. 2. Kiedy
Bliźniego w Duchownych rzeczách zániedby-
wamy / á gdzie Sposob wczesny do tego ma-
my / nie buduiemy go.

14. Ktorzy ludzie popetniaia takowe Duchowne
Mszoboystwo?

1. Wszyscy Heretycy / ktorzi ludzie do swen
Nauki błedney zwozda / ábo w ten potwierd-
zaia. 2. Wszyscy Káznodzieie i Náuczyciele /
kiedy Stucháczom swych od Grzechow nie prze-
strzegáia. Ezech. 3 / 18. Gdybym ia rzekł
Niepobożnemu: Smiercia umrzeš / á nie ná-
pomniatbyš go / i nie mowilbyš, ábyš go od-
wiodł od niezbożney drogi iego / tak / żebyš go
przy Żywocie zachował: Tedy onci niezbożny
w nieprawosci swoiey umrze / ále krwie iego z
refi twoiey szukać bede.

15. Ktož

15. Ktoż powinien Męzoboyce, ktorzi ludzie Żabićia trąć?

Zwierzchność.

16. A czemu?

Gdyż jest Sluga B. D. ym / męzaczem się w Gniewie nad czyniacym / co jest złego. Rzym. 13 / 4.

17. A dobrze czynia, ktorzi się na pojedynki wyzywają, biją, i kćliczć?

Nie dobrze; D. w. k. m. Grzech Smiertelny przeciwko Piątemu Przekazaniu / a Męzoboystwo w D. z. a. c. h. B. o. j. n. y. c. h. p. o. p. e. l. n. i. a. i. a.

18. W ktorzych Potrzebach mamy Bliźniego wspomagać i forytować?

We wszystkich Potrzebach cielesnych / ićkoż to Czasu Głodu / D. g. n. i. a. / P. o. w. o. d. z. i. / W. o. j. n. y. / i P. o. w. i. e. t. z. a. M. o. r. o. w. e. g. o.

19. Powiedz o tym Sentencya.

Przypowieści S. a. l. . 24 / 11. Wybawian poimane na Smierć: a od tych / ktorzi ida na stracenie / nie odwracay się.

20. Jćkoż mam Bliźniego Czasu Głodu wspomagać?

Przez Żćkmużne dobrowolna. Iz. 57 / 7. Ułamuy Łćk. n. a. c. e. m. u. c. h. l. e. b. a. t. w. e. g. o. / a ubogie wygnćce wprowadź do Domu twego. Uyrzi. s. l. i. N. a. g. i. e. g. o. / p. r. z. i. o. d. z. i. e. n. g. o. / a przed cićtem swoim nie ukryway się.

21. Trzebáli też Nieprzyjacielowi dobrze czynić i pomagac̃

Trzebá. Mátt. 5 / 44. 45. Miłuyćie nie-
przyjaciół wáše / błogostáwćie tym / ktorzi was
przeklináją / dobrze czyńćie tymi ktorzi was má-
ją w nienawiści / i modlćie się zá tymi / ktorzi
wam złość wyrządzáją i przesládáją was.

22. Powiedz Sentencya, w ktorey B G S, Nádgród
obiecúie tym, ktorzi to Przekazanie zá-
chowują.

Mátt. 5 / 7. Błogostáwieni miłosierni: ábo
wiem oni Miłosierdzia dostąpią. Błogostá-
wieni spokojni: ábowiem oni Synámi Boży-
mi názwáni będą. v. 5. Błogostáwieni cisy:
ábowiem oni odziedziczą ziemię.

23. Zálož się Pobożności uczyś z Przekazania piatego

Piate Przekazanie / chce po nás tego / żeby-
śmy bliźniego żywot zachowáli / ku otrzymaní-
niu dušnego zbáwienia jego / będąc mu ná po-
mocy we wfystkich uciskách i przygodách ciała
i duše. Przyp. 24 / II. Izá. 58 / 7. Mátt.
5 / 57. i o nieprzyjaciół návrocenie ábyśmy
się modlili i dobrze im czyńili. Mátt. 6 / 44.
45. i wfšem chce żebyśmy i bezbożnikow O-
sobę kocháli / i o návrocenie ich stáráli się.
Rzim. 9 / 15. ále grzechy i Złości ich / á po-
tym kiedyby też nádzieie o ich Návroceniu by
na

namnien nie byto / onych samych nienawidzie-
 li. Psál. 139 / 21. A iżebyśmy nie zabiiáli
 ani siebie samych przez wtracanie sie w niebe-
 spieczestwo / pożadliwościom swoim folgowa-
 nie / przez niezmierną robote / obżarstwo /
 pijaństwo / wśeteżestwo / gniew nieporządny /
 smutek i zániedbanie lekárstwa / iáko też i dru-
 gich / sercem przez gniew. Záf. 1 / 20. niena-
 wieć. 1. Jan. 3 / 15. zaiatrzenie w Sercu.
 Záf. 3 / 14. 15. przez wzdychanie iedni prze-
 ciwko drugim. Záf. 5 / 9. Twarza. 1. Monż.
 4 / 5. Psál. 37 / 12. 1. Kor. 13 / 5. Słow-
 wami / przez sromocenie nazywanie. Mátt.
 5 / 22. zlorzeczenie / lżenie i Uczynkami / przez
 Kłopoty / Przeciwności / Obrázenie / i zabiiá-
 nie. 1. Monż. 9 / 6. Pomste. Rzym. 12 / 19.
 przimuszanie do Jadła i picia zbytniego / przez
 zabiianie duże bliźniego / zániedbYWáiąc zbu-
 dowania Słowami i przykładem. Czech. 3 /
 18. i zwodzác go przez zła náuke i bezbożny in-
 wot. Mátt. 18 / 6. 7.

Rozdział VIII

O Szóstym Przykazaniu.

1. Powiedz Szoste Przykazanie.

Nie będziesz cudzołożny.

2. Powiedz iedną i drugą Sentencyą w ktorey to Przykazanie ogárnione.

1. Piotr. 2 / II. Wstrzymywajcie się od cielesnych Požadliwości / ktore walczą przeciwko Dusz. 1. Kor. 6 / 9. Ani wsteczniczy / ani Bátwochwalczy / ani Cudzołożnicy / Królestwa Bożego nie odziedziczą.

3. A iakim jest Matżenstwo Zwiastkiem?

Jest ważnym Slubnym Zwiastkiem / iednego Meżá / i iedney Żony.

4. Ktoż jest Autor ábo Sprawca Stánu Swietego Matżenckiego?

PAN BÓG.

5. Czymże cudzołóstwo bywa popetnione?

Sercem / Postáwą / Słowy i Uczynkami.

6. Powiedz Sentencyą, że też Cudzołóstwo Sercem może być popetnione?

Mátt. 5 / 28. Mowi sam Zbáwiciel: Káždy kto pátrzi ná Niewiáste / áby iey požadał / już zniá cudzołóstwo popetnik w sercu swim.

7. Czegoż więcej nád Cudzołóstwo w tym Przykazaniu **PAN BÓG** zákázuie?

Wszystkiego Wsteczestwa / i Káżirodztwa.

8. Powiedz o tym Sentencyą z Pismá S.

Efez. 5 / 3. Wsteczestwo i wsteczka Nieczystosc / ábo Łákomstwo / niechay nie bedzie ani

ani mianowane między wami / iako przystoi na Świète. Także sprośność i błażeńskie mowy / i żarty / ktore nie przystoia.

9. A zaś się to Przekazanie Matzonkow samych dotyczy, czyli też tych, ktorzi żyją bez Matzeństwa?

Z tych / ktorzi żyją bez Matzeństwa. 1. Ehesál. 4 / 3. Tá jest wola Boża / to jest poświęcenie wáše : Żebyście się powściągałi od wšeteczestwa : A żeby umiał każdy z was nączyniem swoim władać / w swiatobliwosci i w uczciwosci.

10. Coż jest Pobudka do Cudzołostwa i wšeteczestwa?

Niezmierność w Jedzeniu i w Piciu / Złe Towarzystwo / Proznowanie / niestátczne kátny / plugawé Mowy / Śmiechy / Piosnki wšeteczne : to wšystko znáki pewne / że się Dyabel wšeteczny do serca wkradł.

Mátt. 12 / 34. Z obfitosci Serca usta mówia. Dobry Człowiek z dobrego skárbu serca wynosi rzeczy dobre / á zły Człowiek ze złego skárbu wynosi rzeczy złe.

11. A zaś Piiánstwo jest Grzechem Śmiertelnym?

Z owšem. Bo 1. Człowiek nie mnien iáf i Cudzołostwo wylaga z Królestwa Bożego. 1. Kor. 6 / 9. 10. Nie myłcie się / ani Wšetecznicy / ani Bátwochwalcy / ani Cudzołoznicy /

cy / áni pieśzotliwi / áni sámcożnien / áni zło-
 dzieie / áni lákomcy / áni Piánicy / áni Ztorze-
 záci / áni Zdziercy Krolestwá Bożego nie o-
 dziedzicza. 2. Jest przyczyna / że sie Czowiek
 przed Sadem Bożym ostać nie może. Łuk. 21/
 34. Strzeżcie sie áby snadź nie byly obciążone
 sercá wáże obźárstwem i opilstwem / i pieczo-
 wánien o ten Żywot / á nagleby ná was przy-
 bedł ten Dzień. Abowiem iáko sidło przypá-
 dnie ná wfystkie. 3. Czyni Czowieká niespo-
 sobnym do przyjęcia Duchá Swietego do Mo-
 dlenia sie gorliwie / do wierneho wykonwá-
 nia Urzedu swego. Efez. 5 / 18. Nie upijan-
 cie sie Winem / w ktorym jest rozpustá : ále
 badźcie nápełnieni Duchem.

12. Coż tedy służy ku temu Końcowi żebym się mógł łatwo
 Grzechow przeciwko Szóstemu Przykazaniu
 Wátować ?

Pilne 'pracowanie / Przitomności Bóżeń
 przed Dzy wystawianie / á częsty i gesty Pá-
 cierz : Serce czyste stworz we mnie / o Boże !
 A Duchá práwego / odnow we wnetrznościách
 moich. Syr. 23 / 4.

13. A kiedy dorosty i do Stanu Matzińskiego Czowiek
 sposobny czyszego żywota prowadzić nie może,
 coż ma czynić ?

Ma w Stan S. Matziński wstąpić.

14. Powiedz o tym Sentencya z Pisma S.

1. Kor. 7 / 2. 9. Dla Utworowánia się wśe-
teczeństwa niech każdy ma swoje własna Zone/
á każda niech ma swego własnego Meżá. A
iesli się wstrzimać nie mogą / niechże w Stan
Matżeński wstapia. Boć lepiey w Stan
Matżeński wstapic / niż upalenie cierpieć.

15. A może też kto bez Wiadomości ábo Woli Rodzie-
cow i Brevnych w Stan Matżeński wstapic?
Nie ma tego czynić.

16. Jákoż Matzonkowie z soba żyć mają?

W Miłości i Pogębności.

17. Powiedz o tym Sentencya.

Efez. 5 / 33. Každý Mąż zosobná niechay mi-
luie Zone swoje játo siebie samego / á Zoná niech
się bvii Meżá swego.

18. Pokiż mają z soba żyć?

Do Smierci.

19. Powiedz Sentencya w ktorey Bog obiecuie Nadgroda
Záchowuiacym to Przykazanie?

Mátt. 5 / 8. Błogostáwieni czystego serca / á
bowiem oni Bógá ogladáia.

Powiedz Sentencya, w ktorey Bog grozi karáć przestepce
tego Przykazania?

Zyd. 13 / 4. Wbeteczni i Cudzolozniki
Bog bedzie sadził.

20. Coż ma Wbeteczeństwo i Cudzolostwo osobliwie zá o-
brzydliwosci nád inŝe grzechy ná sobie?

1. Ze Ciało Człowiecze plugáwi / á kóściot

Du?

Duchowi S. pustokny. 1. Kor. 6/18. Wszelki Grzech / ktoryby Człowiek popełnił / oprocz ciała jest: Lecz kto wśeteczestwo płodzi / przeciwko swemu własnemu ciału grzeszy. 1. Kor. 3/17. A jeśli kto gwałci kościół Boży / tego Bóg skaży. 2. Ze Człowieka przimodzi o Dobrá / Máietności i o zdrowie. Przyp. 6/26. Dla Niewiasty wśeteczney zubożeje Człowiek aż do kęsa Chleba. Syr. 19/3. Kto się przylaga ku wśetecznicam / stanie się niecnota. Czern i robacy odziedziczą go / a schnać będzie na przykład innym.

21. Czegoż chce po Krześcíaninie prąwym Szoste Przykazanie?

Zeby ućciwy i wstydlivy żywot prowadził w Modlitwie. Psál. 51/12. w wystáwianiu sobie przitomności B. D. zey. 1. Moyż. 17/1. w Pracy. 1. Moyż. 3/19. a jeśli kto dośedłny w zrośtu i lat nie może żyć ućciwie / niech w Pánu wstan Mátzenski wstapi. 1. Kor. 7/2. 9. z wola i rada rodzicow. 1. Moyż. 24. zeby z Matzonka ućciwie żył. Efez. 5/33. niech się chroni złych požadliwości. Mátt. 5/28. 1. Piotr. 2/11. Cudzołóstwá i wśeteczestwá. Zyd. 13/4. 1. Kor. 6/9. Efez. 5/3. 1. Tessál. 4/3. i Podobienstwá. 1. Tessál. 5/22. i wszelkiey Pobudki do takich rzeczy prowadzący /

cey / i Przystępu miánowicie Niemierności w
 Sedzeniu i wpićiu. Łuk. 21 / 34. 35. Efez.
 5 / 18. Ztego towarzysztwa / komedyy / táchow /
 proznowania / lekomyślnych śat / plugawych
 mow / i pieśni. Mátt. 12 / 34. I. Kor. 6 / 18.
 I. Kor. 3 / 17. Przyp. 6 / 2. 6.

Rozdział IX.

O Siódmym Przekazaniu.

1. Powiedz Siódme Przekazanie.

Nie będzieś kradł.

2. Czegoż nie mam kraść?

Dobr aby Pieniedzy Bliźniego mego.

3. A czym kradniemy?

Sercem / Słowami i Uczynkiem.

4. Jakoż kradniemy Sercem?

Kiedy Łakomstwem / Chytrością i Zdrabą
 cudzych dobr szukamy. Zyd. 13 / 5. Obcowá-
 nie wáśze niech będzie bez łakomstwa : przesta-
 wájac ná tym / co macie. Boé sami powiedziat :
 Nie zaniecham cie / ani cie opuścze.

5. Jakoż kradniemy Słowami?

Kiedy ná Bliźnim co iego / wyludzamy.
 Jer. II / 5. Káždy Brát jest ná tym iákobny
 podśedt : A káždy Bliźni zdrádliwie postępuje.

6. Jákóž krádníemý Uczyntíem ?

Kiedy ábo Moca Bliźniemu co iego jest
 hierzemy; ábo fátšyma Miára / Towárem i
 Waga fu sobie ciągniemy. 1. Thessál. 4 / 6.
 Tá jest Wola Boža / áby nikt nie ucískat i nie
 okukawat w żadney správie Brátá swego. Bo
 Pan jest zemścicielem tego wšyškíego / iá-
 kofiny wam przed tym powiádáli i ošwia-
 dzáli.

7. A wieršif, že i to krádzíež, Kiedy kto fátšywey Miáry,
 Lokcia, i Wagi zážywa, álbo zle Towáry zá
 dobre przedawa ?

Wierze.

8. A godzić się krádzone i Rozboynicze Dobrá kupowác ?
 Nie godži.

9. Powiedz o tych dwu Pytániách iedna ábo dwie
 Sentence.

Efez. 4 / 28. Kto krádt / niech wiecey nie
 krádníe / ále ráczey niech prácuie / robiac refo-
 niá / co jest dobreqo / áby miał zřad udžielác po-
 trzebuiacemu. Przíp. 11 / 1. Waga fátšyma
 obrzídliwošcia jest Pánu / ále gwichty správie-
 dlíwe podobáic mu sie.

10. Jákóž okradamy Przełożonych ?

Kiedy Czeladž Pánuštwu nie wierna; robo-
 ty swey nie pilnuie; ábo swowolnie škode gny-
 nić dopuřza.

11. Jakiż Przetozoni Poddanych okradają?

1. Kiedy Przetozeni Prawa i Sprawiedli-
wości przedawają za Podarunki. Iz. 1 / 23.
Książetá twoi są uporni i Towarżysze złodzieiow.
2. Kiedy Gospodarz Czetađzi i Robotnikom za
służony zapłatę ábo Mytá nie oddawa. 5.
Moj. 24 / 14. 15. Tegoż Dnia daż ubogiemu
zapłatę jego przed zaściem Słońca / ábowiem
ubogi jest / á z tego żywi Duszę swoię. 3. Kiedy
Ubogiemu niedawają wedtwa przemożenia / ábo
onych Dawkami i Lichwiarstwem wysysają.
Ezech. 18 / 8. Ktoryby ná lichwe nie dawal /
i płátuby nie bral / od nieprawości odwracat
refe swoie / ten będzie meżem sprawiedliwym /
i pewnie żyć będzie / mowi Pánuiacy Pan.

12. Ktorzi ludzie więcej są Złodziejami w oczach
Bożych?

1. Ktorzi pożyczanego nie wracają. Psál.
37 / 21. Niezbożnik pożycza / á nie ma czym od-
dać. 2. Ktorzi należonego nieoddawają. 5.
Moj. 21 / 1. seq. 3. Ktorzi Lekomyślnemi
Cztukami / osobliwie Braniem swen żywności
nabywają. 2. Tessál. 3 / 11. 12. Słyżemy / iż
niektorzi między wami nieporządnie chodzą / nie
nie robiąc / ále się niepotrzebnymi rzeczami ba-
wias. Przetoz takowym rozkázuiemy i nápo-
minamy ich / przez Páná nášego Jezusa Kry-
stusa /

stusá / áby w Pokoju robiac swoy własny chleb
iedli. 4. Ktorzi zá sive myto nie robia wier-
nie. 5. Ktorzi kryná i chowáia krádzone rzeczy
i od złodźciow kupuia. Eob. 2 / 13. Nie go-
dźi nam sie ieść krádzionego.

13. Mogeli sie teź sam okradác.

Moge 1. Przez Niedbálistwo / gdybym
niechćiat robić / ábo czego zgromadzić / choćbym
dobrze mogł. 2 Przez lekomyślné Márno-
tráctwo tego / co od Boga mam. 3. Kiedy z
lákomstwa wielkiego sobie sámemu nieżygliwym
jestem.

14. Coź ten Powinien czynić ktory inšych osukał á nie-
spráwiedliwie Dobrá sobie przywtašczył ?

Ma wrócić. Luf. 19 / 8. Zacheuś mowi :
Pánie / iesliżem kogo wczym podšedt / odda-
wam w czwornašob.

* 15. Coź rozkázuie Pan Bog w siódmym Przekazaniu ?

Zebyšmy Bliźniemu do Kesa chleba poma-
gáli ; á osobliwie iemu w Niedostátku Żálmu-
žne dawáli.

16. Komuž ma Bogáty Żálmužne dawác ?

Ubogiemu.

17. Powiedz o tym iedne i druga Sentencya.

Luf. 6 / 34. Czynćie dobrze i pożytecznyćie /
nie sie nie spodźiewáiac.

1. Piotr. 4 / 10. Káždy / iáko wźial dar / táf
nim

nim ieden drugiemu usługuniecie ; iáko dobrzi
 káfárze rozliczney láski Bozej.

18. Jákoż ma Bogáty iálmuzne dawac ?

Z práwey miłości / z sercá prostego / bez wła-
 sney chwały prágnienia. Mátt. 6 / 1. sq. Strzeż-
 cie sie / ábyście Jálmuzny wásey nie czynili przed
 ludźmi / dla tego ábyście byli widziani od nich /
 ináčey nie będziecie mieli zapłaty u Dycá wá-
 ssego / ktory jest w Niebiesiech. Przetoz gdy
 czynisz iálmuzne / nie trab przed soba / iáko o-
 btudnicy czynia w Bożnicách i ná ulicách / áby
 byli chwaleni od ludzi. Záprawde powiádam
 wam / odbieráia zapláte swoje.

* 19. Coż máia nád to Bogacze upátrowac ?

Trzy rzeczy. (1.) Zeby nádzieie w Bogáctwie
 nie pokladáli. Psál. 62 / 11. Przibedźieli wam
 máietności / nie przikładaycieś sercá do nich.

(2.) Zeby Máietności do rostoksy żywota
 źle nie uzywáli.

(3.) Zeby sie stáráli o to / áby byli bogátny-
 tnymi w dobre uczynki.

20. A gdzie to wšytko nápisáno ?

I. Tim. 6 / 17. seq. Bogaczom w tym teráz-
 nieyšym wieku rozkaz / áby nie byli wysoko-
 myšlnymi áni nádzieie pokladáli w bogáctwie
 niepewnym / ále w BÓgu żywym / ktory nam
 wšytskiego obfcie ku uzywaniu dodawa. Aby

innym dobrze czynili / w uczynki dobre bogactwami byli / radzi dawali i radzi udzielali. Skarbiaąc sami sobie grunt dobry na przyszły czas / aby otrzymali żywot wieczny.

21. Ktoż to nadgradza, co się Ubogim dobrze czyni?

Pan Bog.

Powiedz o tym Sentencya z Pismá S.

Przyp. 19 / 17. Pánu pożyczka / kto ma litwość nad ubogim: a on mu za dobrodzieństwo jego odda.

22. A zgodza się to z Miłością Krześcijańską, kiedybym komu w żywności przeszkadzał, czyli iey się sprzeciwia?

Sprzeciwia iey się.

23. Ktoż Uczynki Pobożności zaleca Siódme Przekazanie?

Siódme Przekazanie chce żebyś się z Bliźnim obchodził życzliwie sprawiedliwie. Ubogie rada i Uczynkiem wspomagał. Łuk. 6 / 34. 35. I. Piotr. 4 / 10. z Miłości a w serca prostości Szatmujne dawać. Przypow 19 / 17. Mát. 6 / 1 2. I. Tim. 6 / 17. 19. Psal. 62 / 11. a żebyś się chronił / a nie kradł Sercem / przez łafomstwo / zdradę i zamysłanie o cudzych majątnościach. Żyd. 13 / 5. Słowami przez wyludzanie. Jer. 9 / 5. Uczynkami albo na moc gwałtem / albo wiecej za Zapłate za Myto bęzerze

szperze nie robiąc albo fałszywym towarem /
 Waga / miara albo kupia krádzonnych rzeczy.
 Efez. 4 / 28. Przyp. 11 / 1. 1. Tess. 4 / 6.
 Tob. 2 / 21. Lekomyślnymi Kunstami / osobli-
 wie kosterstwem. 2. Tessál. 3 / 11. 12 Prožno-
 waniem Rozrzutnością / przedawaniem Urze-
 dow duchownych. Dzie. 8 / 20. sprawiedli-
 wości. Izá. 23. zádziejzaniem mytá albo za-
 płaty robotnikowi. 5. Moyż. 24 / 14. Zás-
 niedbaniem roboty / swowolna škoda / nie od-
 dawaniem pożyzanego. Psál. 37 / 21. nie przy-
 wracaniem należionego. 5. Moyż. 21 / 1.

Rozdział X.

O Osmym Przykazaniu.

1. Powiedz Osmie Przykazanie.

Nie będziesz mówił prze'iw Bliźniemu twe-
 mu Świádectwá fałszywego.

2. Coż jest fałszywe świádectwo mówić?

Kłámáć.

3. Jákoż mówią fałszywe świádectwo przed sadem?

Kiedy kto Bliźniego niewinnie oskarża / albo
 się czego przeciw Sumnieniu zápiera / albo się
 stawa fałszywym Świádkiem.

4. A godzić się na Bliźniego twego łgąc i zdradzać go?
Nie godzi mi się tego czynić.

5. Powiedz o każdym punkcie z osobną Sentencyą?

Przyp. 19 / 9. Świadek fałszywy nie będzie bez pomsty / a kto mówi kłamstwo / zginie.

Wtóra Sentencya: Przyp. 25 / 9. Pro-
wadź do końca Sprawę swoją z Przeciwnikiem
twoim: a tajemnice drugiego nie obmawiaj.

6. Ażaj ja tego nie mam powiedzieć Nauczycielom i Ko-
dzicom, kiedy moi Towarzystwy albo moia Rodzina
co złego czynią?

Mam im to oznaymić. 1. Mojż. 37 / 7. Z
odnosił Jozef słowa ich (t. i. bráciej swej) zła
do Dycá ich,

7. A co jest obmawiać albo ostawiać?

Wszystko / cymkolwiek Bliźniemu / przed
innemi / pokatnie uwłaczamy Powagi / albo ni-
szemy jego Zachowanie.

8. Powiedz o tym iedną i drugą Sentencyą.

1. Piotr. 2 / 1. Przetoż złoście wśeláka złość /
i wśeláka zdráde / i obtude / i zazdrość / i wśelákie
obmowiska.

Madrość. 1 / 11. Strzeście się niepoznę-
nego hemrania / a od obmowisk powściągajcie
Jezyká: abowiem mowa pokatna nie uydzie
pomsty / a usta kłamliwe zabijáia Duse.

9. Gdzież nieporządne Sadzenie, kiedy kto Bliźniego bez przyczyny sędzi, zakazane?

Też w tym Osmym Przykazaniu. *Matt. 6. 1. 3.* Nie sędźcie / abyście nie byli sędzeni. A czemuż widzisz źdźbło w oku Brata twego / a bálki / ktora jest w oku twoim / nie baczysz?

10. Ale coż czynisz, kiedy słyszysz kogo źle o twoim Bliźnim mowiącego?

Wymawiam go / dobrze o nim mowie / i wbyś: ko w dobre obracam.

11. Powiedz o każdej cząstce z osobną Sentencya.

Pierwsza : *Przyp. 31 / 8. 9.* Stworz usta swe za niemym / w sprawie wszystkich osadzonych na Śmierć. Stworz usta swe / sędź sprawiedliwie : a podenmi się sprawy ubogiego i niedźnego.

Druza : *Syr. 6 / 5.* Mowa łagodna rozmnaża przyjaciół swoje. A ięzyk wymowny rozmnaża uprzyśmość.

12. A kiedy Bliźniego dla grzechu sprosonego oskarżasz, iestes nieprzyjacielem Osoby, czyli złych postępkow iego?

Słych postępkow iego.

13. Ktoż zakazał żebyśmy fałszywym Językom nie wierzili?

Pan B O G.

14. Powiedz Sentencya, ktora ten Zakaz w sobie zamyla?

2. *Moyż. 23 / 1.* Nie przimuy powieści kłám:

liwej; nie mieny spolku z niezbożnym / ábyś miał być Świádkiem fálshnym.

15. Coż nie iednego Sedziego, do tego przywodzi, że nie-
spráwiedliwie sádzi?

Pástka á Podárunki. 1. Mowy. 14 / 19. Nie
bedziesz miał wzgledu ná osoby / i dáru bráć nie
bedziesz: ábowiem dar záślepiá oczymádrych / á
podwraca stowá spráwiedliwych.

* 16. Ktorzy Adwokáci grzeszą przeciw Dsinemu
Przykazaniu ?

Ci ktorzi spráwiedliwe rzeczy odwracáia i
onym przekładzáia: á z przeciwnen strony ztym
pod pokrywká stugności pomagáia. Snt. 4 /
32. 33. Nie poddaway sie czlowiekowi kalone-
mu: á nie mieny wzgledu ná osobe moźniensze-
go. Zástáwíay sie o prawdę aż do śmierci: á
Pan Bog zá cie walczyc bedzie.

17. Powiedz Sentencya, w ktorey Pan Bog przestępce
Przykazania tego grozi karác.

Przyp. 12 / 22. Obrzidliwoścía sa Pánu wár-
gi kámlíwe.

Zá. 5 / 20. Wiáda tym / ktorzi nazywáia złe
dobrym / á dobre ztym.

18. Powiedz Sentencya, w ktorey PAN BOG nádgro-
dz obiecuie tym, ktorzi tego Przykazania
przestrzegáia ?

Psál. 15 / 2. Ten / ktory chodzi w niewinno-
ści / i czyni spráwiedliwość: á mowi prawdę w
sercu

sercu swoim: który nie obmawia językiem swoim / ten będzie przebywał w przybytku swoim.

19. Cożci kaze czynić Osmie Przykazanie?

Prawde mówić w miłości / a sprawiedliwe go oskarżonego wymawiać. Przyp. 31 / 8. 9. O Upadkach mówić iaf nalepiey. Syr. 6 / 5. a tań odkrywać / zebys go karał. 1. Piotr. 4 / 8. 3. Moyż. 19 / 17. Psal. 15 / 2. a iesli nie ustuchnie / opowiedzieć / którym nalezy. 1. Moyż. 37 / 2. Psal. 15 / 2. a strzedz sie Klamstwa / Fałszywego Swiadcetwa i zdradzania. Przyp. 12 / 22. 9 / 6. 25 / 9. Fałszywie udawania Slawy ljenia. 1. Piotr. 2 / 1. Matt. 7 / 1. 5. odwłaczanie sprawy dobrej / a bronienie zley przed prawem. 2. Moyż. 23 / 1. 5. Moyż. 16 / 19. Izá. 5 / 20.

Rozdział XI.

O Dziewiatym Przykazaniu.

1. Powiedz Dziewiate Przykazanie:

Sze bedziesz pożadał Domu Bliźniego twego.

2. Coż rozumiesz przez Dom:

Miejskanie iego / i co do tego nalezy.

3. Jákoż

3. Jakoż tego požadaś?

Kiedy go Bliżniemu nie żyje / ale bym mu sam rad.

4. Czegoż przed się osobliwie w Dziewiątym Przykazaniu BÓG zakazał?

Wszystkich takomych i zawisnych myśli. Przip. 21 / 10. Duszą niezbożnego pragnie złego; a przeciwi iego nie bywa wdzięczny w oczach iego.

5. Jakoż nasnádniey moze się uwolnić od zawisnych i takomych myśli?

Kiedy ná tym przestáie / co mi BÓG dał. 1. Tim. 6 / 6. A iestci wielki zysk pobożności z przestawániem ná swym.

6. Przez coż nie ieden, Dom i Máietność, Bliżniego swego sobie przywłaszcza?

Przez Zdrádlive zámyślánie / ábo pod pozrywká práwá.

7. Powiedz Sentencya, gdzie tego czynić pan BÓG zakazał?

Przip. 24 / 15. Nie czyn zasádzki niezbożniku ná przibytek spráwiedliwego: a nie przekáżaj odpoczynieniu iego.

8. Ktoż przykázuie, żebyśmy Bliżniemu nášemu ná pomocy byli, żeby przy Domu i Gruncie swym zosát?

PAN BÓG.

9. Powiedz o tym Sentencya?

Syr. 42/2. Nie wstydź się za Zafon o przimierze Najwyższego i za sąd / gdybyś sprawiedliwie karał niepobożnego. Zarząd Towarzystwa i podróżnych / i za podzielenie dziedzictwa między powinowate : i za sprawiedliwe wagi i gwichty.

10. A możesz się ostać bez zley chęci i pożądlivości, że by żadna na myśl nie przychodziła?

Nie moze. Tak mało iako się ustrzedz moze / żeby mi Ptak nie miał nad głowę lecieć.

11. Ale czymże możesz zła chęć i myśli potumić i przezwyćzić?

Modlitwa a pilnym w Biblien Swieten czytaniem.

12. Ktoraż w tym dziewiątym Przekazaniu jest zakazana pożądlivość, czy Popelniona, czy przyrodzona?

Skutkiem popelniona ; zwłaszcza kiedy człowiek z tym pożądlivościom daje miejsce / ma w nich upodobanie / przemysławiając iako by ie do Skutku przynieść mogł.

13. Sali też iuz Grzechem pożądlivości Sercą, choć im iestze wodzą niepopuścizam?

Z owsem sa. Rzym. 7/7.

14. A ja mam za to, że myśli nie ida do Woytá?

Miedzy ludźmi tak się rzecz ma / ale przed Bogiem inak / ktory rozeznawa i myśli i zdania serdeczne. Zyd. 4/12.

15. Wtórymżc Przykazaniu oraz i przirodzona bywa
zakazana pożadliwość?

W Dziewiątym.

16. Jakoż cie uczy Pobożności dziewiate Przykazanie?

Dziewiate Przykazanie do tego cie prowadzi/
żebyś w sobie wzbudził Świete prągnienie Bo-
gá. 1. Tim. 6/6. á požadliwość i skutecznęy
ziemskiej stworzenia chroni sie. Przyp. 21/10.
24/15. á przypádnieli ná cie požadliwość zła/
gás ia Modlitwa / i słowem Bożym. Rzim.
8/13. Jáś. 1/13. 15. Znd. 4/12. nie prá-
gni rostkośy. 1. Piotr. 2/11. Łuf 8/14. áni
chwaty Świátá. Rzim. 12/3. 1. Piotr. 5/5.

Rozdział XII.

O Dziesiątym Przykazaniu.

1. Powiedz Dziesiate Przykazanie.

Sze bedziesz požadał/ Zony Bliźniego twe-
go / áni Stugi iego / áni Dżiewki iego / á-
ni Wotlu iego / áni Oská iego / áni żadney rze-
czy Bliźniego twego.

2. Coż w dziesiątym Przykazaniu w pospolitości zakazano
bywa?

Przirodzona požadliwość pobudzająca nas
do Grzechu. Jáś. 1/14. 15.

3. Czyli podobna rzecz áżebyśmy ja, całe wytorzenie mogli ze serca?

Nie podobna. A wśáfje możemy ja przez codzienne odnowienie znaczenie tłumić i umniejszać.

4. Możemyli zley przirodzoney požadliwości Pánstwo odiać?

Z łáski B. Ojey możemy. Rzym. 6 / 12. Niechje tedy nie kroluie grzech w smiertelnym cieles wászym / żebyście mu poslušni byli w požadliwościách iego.

5. Zostáieli też ieszcze przirodzona Požadliwość i przy nábożnienskich Krzesciáninách?

Zostáie / á zwlászczá táf / że ich ku dobremu záwpsze leniwymi czyni / á z przeciwney strony ku złemu pobudzá. Czytaj Rzym. 7.

NB. Dla tego też i w nábożnienskich ludziách walká Duchá i ciáká zostáie / táfje až do samego konca máia co czynić / z stárym Człowiekiem / frzyszuac / martwic / i zkládáiac onego.

6. Což pospoliciu przikázanie Pan Bog?

Żebyśmy całe Swietnymi byli / i nieskonnemi do złego / iákosmy ná poczátku stworzeni byli.

7. Czegož osobliwie w Dziesiątym Przykazaniu Pan Bog záfázuiie?

Żebyśmy Bliźniego nášego Zony / Człádži / ábo Bydlá nie odwodžili. Przipow. 2 / 16.

Wjry

Wyrnway się od Niewiaſty poſtronney i obcey.

Syr. 41 / 28. Wſtydź się za nągábanie dzie-
weczki iego / i nie poſtaway u tożá iey.

8. Jákoż długo Czelaď nie wolna ſobie?

Pofi ieſzce ná ſluźbie ieſt.

9. A dobrze czynia ci, ktorzy Czelaďniká rzadza bez wia-
domoſci Kodzicow ábo Pánſtwá iego?

Nie dobrze.

10. Do czegoż maſz bliźniego twoiego ſone, i Czelaď
nápomináć.

Zeby zoſtali / i powinnoſć ſwa czynili.

11. A godzi ſię teź to ná Czelaď, rzadzić ſię tryjomo u
inſzego Pánſtwá?

Niegodzi ſię to / źle czynia tácy.

12. Ale kiedyby u nowego Pána, ktorz go potáiemnie ods-
mowit, wiekſze myto mogt Wziáć?

Tedy BGG przeflectwo ná to kładzie / i
wymuie zá to Czelaďce gzeſto cielesnego zdro-
wia.

13. To ſię záden Czelaďnik zgołá nie ſmie do Nowego
Pána urzadzić?

Moze; ále z wiadomoſcia ſwego pierwſzego
Pána / á nie potáiemnie áni zdrádliwie.

14. A ktoż przeciwko Dziesiąciorgu Bożemu Przykazaniu
zgrzeſzył?

Ja / i wſyſcy ludźie.

15. Coż będzie takowemi Grzechami zasłużyli?
 Doczesna Śmierć i wieczne Karanie.

16. Ktoż was iefcze, ztad wybawić może?
 Pan Krystus.

17. Coż zamyka w sobie Dziesiąte Przykazanie o poz
 bożności?

Dziesiąte przykazanie chce koniecznie / żebyś
 my całe byli świętymi / i bez skłonności ku złe
 mu / iákiemismy byli ná początku stworzeni /
 á żebyśmy złożyli przyrodzoną požadliwość /
 ktora teraz iefcze tkwi i w napobożniejszych / i
 co dzień żebyśmy walczyli przeciwko niemu. Gal.
 5 / 17. nie dáli pánować. Rzim. 6 / 12. co dzień
 ustawicznie składali. Zyd. 12. á zosobná / je
 byśmy nie požadáli Zony bliźniego nášego.
 Przyp. 4 / 16. Czelađzi ani Wydla Syr. 42 / 27.

Rozdział XIII.

O Zamknieniu Dziesięciorga Bożego Przykazania.

1. Coż tedy mowi Pan Bog o całym Dziesięciorgu
 Przykazania?

Táf mowi 2. Mojż. 20 / 5. Jam iest Pan
 Bog twoy / Bog zawisny w miłości / ná
 wiedzáiacy niepráwosci Dyncow nád Syny w
 trzecimi w czwartym Pokoleniu tych / ktorzi mie
 nienawidza. A czyniac miłosierdzie nád ty
 śmi

śiacmi tych / ktorzi mie miłuią / i strzega przikazania mego.

2. Czemuż się Pan Bóg nazywa zawiśnym?

Ponieważ chciwością pała / i gniewa się na nieposłuszeństwo nasze gorąco.

3. Umieś też na to iaka Sentencya z Biblicy Swistej powiedzieć?

Umiem. 5. Mojż 27 / 26. Przekleśty / ktorzy nie został przy stowiech Zakonu tego / aby ie czynit : i rzecze wbystef lud : Amen.

Rzim. 1 / 18. Gniew B Dży obiawia się z Niebá / przeciwko wśelákien niepobożności i niespráwiedliwości ludzi.

4. Kogoż chce B Dż przy tobie karać , kiedy ty grzeszys?

Dzieci moje / i Dziełek Dziełki.

5. Jak Bóg chce Dziełki , dla Grzechow Rodzicow ich , wiecznie karać i potępić?

Nie chce. Ezech. 18 / 20. Syn nie ponieś sie niepráwości Dycowskiej / ani Dziec ponieś sie niepráwości Synowskiej : spráwiedliwość spráwiedliwego przy nim zostanie / a niepobożność niepobożnego nań przypádnie.

6. A chceli ie doczesnie karać dla Rodzicow?

Chce. Jako Jonáthána / Syná Krolá Saulá : a wśáfze to karanie pobożnych Dziełek / ktore z złych posty Rodzicow / ma się im w Dycowskie ćwiczenie obroćić.

7. Ale kiedy się grzechom strzeżesz, chceć tedy BÓG dos
brze, czyli źle czynić?

Chce mi dobrze czynić.

8. Do ktoregoż pokolenia chce Pan Bóg Pobożnym dos
brze czynić?

Do tyśiacnego Pokolenia / osobliwie kiedy
Dziatki w stopy swych Rodzicom pobożnych
wstepuia. Psał. 112 / 2. 3. Błogosławiony
Mąż / ktory sie Pana boi / á w Przkazaniách
iego ma wielkie fochanie. Moźne bedźie ná
ziemi nasienie iego ; rodźina szczerych błogo-
sławiona bedźie.

9. Moźesli Dziesięcioro Boże Przkazanie doskoná-
le wypetnić?

Nie moze go doskonále wypetnić.

10. Powiedz o tym Sentencya z Pisma S.

Rzim. 7 / 14. 15. Zakon jest Duchowny : áo-
lem ia cielesny / záprzedány pod Grzech. Albo-
wiem tego / co czynie / nie pochwalam. Bo
nie co chce / to czynie ; ále czego nienawidze to
czynie. Zác. 3 / 2. W wielu upadamy wśhscy.

* 11. Coż zá ludzie Pismo S. rozumie przez Doskonále ?

Zhd. 5 / 14. Filip. 3 / 15. Tych ktorzi nie
dopiero záczeli wierzić / ále iuz w niy podrośli /
táf je wiadomość zacna máia / á przy tym sie
codziennie odnawiaia / żeby Znwot práwie bo-
gobonny wiedli ; Ktorzi práwie szzerze usi-

tuja, żeby sie ode dnia do dnia w Krześciań-
stwie swym pomnazali / á niedostatek przez u-
stáwiczne Przywlaszczenie Zastugi Krystuso-
wey nádgradzali.

12. Jesli też kto tak doskonáły, żeby nie mogł być
zupetnieyszym?

Nie jest. Przez to každemu rość rozkazáno
jest. 2. Piot. 3 / 18. Koscie w lásce i w znáio-
mości Pána nášego i Zbáwiciela / Jezusa Kry-
stusa. Tá dopiero jest nalepsza Doskonátość /
swoie niedoskonátość práwie poznawác.

13. Což ná przeszkodzie, že nie możemy być práwie Do-
skonálymi, Zakonu wypetnić?

Grzech przirodzony: Ktory nás zámwe ob-
stepuie / Zyd. 12 / 1. do złego pobudza / posi-
zujemy. Rzim. 7.

14. Poniewáz Dziesięciorgá Bożego Przkazania wypet-
nić nie możesz, cožci tedy po nim?

Abym ztád Grzechy moje uznawał / á ugnył
sie / co gnyć / i czego poniechác mam.

15. Powiedz o tym Sentencya?

Rzim. 7 / 7. Což tedy rzeczymy? Ji Za-
kon jest Grzechem? Nie dáy tego Boze. Z
owsemem Grzechu nie poznal / tylko przez Za-
kon: Bá i o požádlivosti bym był nie wiedzial /
by był Zakon nie rzekł? Nie bedziesz požádal.

16. Ktoż, nam ku dobremu, wypetnit Dziesięcioro Przekazanie?

Pan Jezus Krystus. Rzym. 10/4. Końiec Zakonu jest Krystus / ku Sprawiedliwości każdemu wierzącemu.

17. Czemuż się mamy ćwiczyć w Pobożności?

Przyczyny są bardzo ważne do tego. Bo ktoż jest większy nad Pana Boga / który po nas chce posłuszeństwa? Coż jest strasliwszego nad karanie / którym grozi wszystkim w zgárdzieliom przekazań swoich? 5. Mojż. 27 / 26. Rzym. 1 / 18. Coż jest pociesniejszego nad nagrode / która obiecuie posłusznym? 5. Mojż. 5 / 29. Sedź. 18 / 14. Psál. 112 / 2.3.

Rozdział XIV.

O Grzechu.

1. Coż jest Grzech?

O wszystko jest Grzech / cokolwiek przeciwko Bożemu Przekazaniu popełniono bywa.

2. Wpisz Grzech z Pismá S.?

1. Ján. 3 / 4. Każdy / co czyni Grzech / ten i Zakon przestępuje. Abowiem Grzech jest przestępstwo Zakonu.

3. Wielorakiż jest Grzech?

Dwoiaki: Przirodzony / i popełniony.

4. Któryż jest Grzech przyrodzony albo dziedziczny?

To złe co się w nas wrodziło / przez ktore do wšęgo dobrego nieposobnemi / a z przeciwney strony do wšęlkien lefkomyślności z przyrodzenia stonnymi iestemy.

5. A skąd się zowie dziedzicznym albo przyrodzonym Grzechem?

Ponieważ go od Rodzicom dziedzicemy / a iż przez Narodzenie przyrodzone rozkrzewiony i rozszerzony bywa. Psal. 51 / 7. Oto w nieprawości poczęty iestem! a w grzechu poczęła mnie Matka moja.

6. W kimże jest Grzech dziedziczny?

We wšęstkich ludziach / ktorzi po upadku Grzešnymi / przyrodzonym sposobem poczęci i narodzeni bywają.

7. A iestli też ten Grzech w Pánu Krystusie?

Nie iest. Bo się on nie poczał przyrodzonym sposobem / lecz z zácienienia Duchá S. Zyd. 7 / 26. Łákiegoć záiste przistáto nam mieć Naywnižszego káplána / Swietego / niewinnego / niepokalanego / odlażonego od Grzešniów.

* 8. Gdzież w Cztowieku Grzech dziedziczny tkwi?

W całym Przyrodzeniu Człowieka (i.) W ciele / ktore leniwe i nieposobne ku dobrenu.

Zyd.

Zyd. 12 / 1. Złożmy Grzech / który nas snadnie
 obstepuie. (2.) W duszy / tak iż rozum w
 duchownych rzeczach zámiony. I. Kor. 2 / 14.
 Cieleśny Człowiek nie poymuie tych rzeczy /
 które są Duchá Bożego; ábowiem musiá Słu-
 pstwem / i nie moze ich poznać / przeto iż du-
 chownie bywáia rozsádzone. Tak teź i Wo-
 la upárta / á do złych Postępkow sklonna iest.
 I. Mowź. 8 / 21. Mysł sercá człowieczego zła
 iest od młodości iego.

9. A tak przeto; tkwi nasienie do wszystkich złości w każ-
 dym Człowieku?

Tkwi.

10. Czemuż to nasienie złe, nie u wszystkich ludzi przynosi
 tak škodliwe owoce, iáko u niektórych. Má przykład:
 Mżoboystwa, iáko u Káiná i Dáwidá, Cudzołóstwá,
 iáko u Dáwidá, Czarow, iáko u Mánássesá, i
 tym podobnych innych.

Przyczyna tego káśká Boża / kiedy się usta-
 wicznie Pánu Bogu modlimy / tedy nas od
 tego brohi i strzeże / á tak przyczynę oraz i po-
 kuśenie do takich złości odwraca.

* 11. Do czego mié to má pobudzić, kiedy wiem dobrze,
 że iestże i w moim sercu, ten zły Korzeń tkwi, który
 u innych tak wiele owocow škodliwych
 z siebie wypuścił?

Cześć do Serdeczney Pokory i Skruchy
 przed Pánem Bogiem / cześć do ostrożności

Krzęściánstwiey / ábym czulyh byt / á nie dat /
 táf ztemu drzewu / wypuśczać sie. Czesćia
 do politowánia serdecznego / gdziekolwiek wi-
 dzie grzeszacego innego / wspominaiac sobie izem
 iedynie tylko táscie Bozey powisliem Dzieko-
 wac / gdy zárowno nie czynie.

12. Zali dla dziedzicznego Grzechu Smierć wieczna
 zástuguujemy ?

Z owšem. Przez to sie nazywamy z przy-
 rodzenia Dziećmi gniewu. Efez. 2 / 3.

13. Kiedź tá Winá, ktora dla dziedzicznego Grzechu ná-
 nas zostáie, odietá bywa ?

W odrodzeniu / i Uspráwiedliwieniu / ktore
 sie przy krzćie Swietym dzieie.

14. Przez coź Grzechowi dziedzicznemu Pánstwo od-
 bieramy ?

Przez odnowienie káždodziejne. Rzim. 6 /
 12. Niech nie kroluie Grzech w Smiertelnym
 cieie wázym / zebysćie mu postużni byli w po-
 żadliwosciách iego.

15. Kiedyz badziemy od Grzechu dziedzicznego doskonále
 uwolnieni ?

W smierći i w Skáżeniu.

16. Ktoryz iest Grzech popetniony ?

To złe / co pomyslimy / mowimy / ábo czy-
 nimy.

17. Wpisz Grzechy popelniony:

Gal. 5 / 19. Jawnec są uczynki ciała / ktore te są: Cudzołóstwo / wśteteczestwo / nieczystość / rozpusta / Wálwochwálstwo / Czary / nieprziiażni / swáry / nienawiść / gniewy / spory / Nieznastki / fácerstwa / Zazdrości / mejoboystwa / Piiálistwa / bieśiády / i tym podobne rzeczy.

18. Powiedz Sentencya, ktora świadczy á że popelnione Grzechy dziedzicznego, Grzechu pochodza, á ná kó: niec Człowieka do zginienia przimowdza?

Gal. 1 / 14. 15. Káždy bywa fufony / gdy od swoich własnych požadliwości bywa poćiągniomy i przinecony. Játym požadliwość pozawśny / rodzi Grzech. A grzech / bedac wykonány / rodzi Śmierć.

19. Coż się rozumie przez požadliwość, ktora nas poćiąga i przineca?

Grzech dziedziczny.

20. Jákóž nas poćiąga dziedziczny Grzech?

Kiedy nas złych żadźny uczy.

21. Jákóž nas przineca pierworodny Grzech?

Kiedy złe požadliwości przuiemnie wystáwstáwia.

NB. Tu się Człowiekowi meźnie opieráć trzeba: Czym się przuiemnienska zła myśl wiódzi / tym się pilniem trzeba modlic: Serce czyste stworz we mnie o Boże! Tym sobie wie-

cey Bżiem Boży przed oczy wystáwiác / tym
sie pilniey do prace swey miec trzebá.

22. Jákież iest poczcie zley Pożadliwosci?

Kiedy sie zley checi nie sprzeciwiam / ále ná
nie pozwalam.

23. A iáko się Grzech rodzi?

Kiedy sie ná iáki zty Uczynek mocnie usá-
dzam / rozmnyláiac o Sposobie / iákobnym mogt
pożadliwosci sercá wypetnić / choc sie temu su-
mnienie sprzeciwia.

24. Jákoż grzech popetniony bywa?

Kiedy sie w Skutku sámym tákiego ztego
uczynku dopuściamy / ktory przeciwko Bógu
i Sumnieniu náskemu walczy.

25. Czemuż grzech popetniony rodzi Smierć?

Bo Grzesznik swowolny wiáre i dobre Su-
mnienie gubi / z lásti Bożey wypada / Duchá
Swietego do siebie odpycha / á ták w Smierć
Duchowna wpada / bá i teź / gdy w tym u-
miera / á nie powstawa w czas / przez praw-
dżiwá pokute / w Smierć wieczna wtrácony
bywa / i do Pieklá sie dostáwa.

26. A wierzyś, iż teź to Grzech kiedy czego dobrego
zaniechasz?

Wierze.

27. Coż jest Grzech ze złosci popelniony?

Kiedy umyślnie i wiadomie co złego czynie nieprawość plode / i w tym swe upodobanie mam / i postępuje dalej. A tak Grzechowi nad sobą Paktować dopuszczamy. Takowa złość Duchá Swietego z serca wygania / a ludzie do wiecznego zatracenia przimodzi / kiedy w nim umierają. Rzym. 8 / 13. Jesli byście według ciała żyli / pomrzecie.

28. Któryż jest największy Grzech?

Grzech przeciwko Duchowi S. kiedy człowiek swowolnie od raz uznanej / prawdziwej Wiary odpada / i one / dla tego iż wie / że jest Prawda Boska / Umysłem złośliwym stworzezy i przesładuje.

29. Możli ten Grzech być odpuszczony?

Nie może. Matt. 12 / 31. 32. Wszelki Grzech i bluźnierstwo ludziom odpuszczone będzie : ale bluźnierstwo przeciwko Duchowi S. nie będzie odpuszczone ludziom. I: ktobykolwiek rzekł słowo przeciwko Synowi Człowieczemu / będzie mu odpuszczono : Ale ktoby mówił przeciwko Duchowi S. nie będzie mu odpuszczono / ani w tym wieku / ani w przyszłym. Márk. 3 / 28. 29. 30.

I. Jan. 5 / 16. Jestci Grzechy na Śmierć : nie są tym mowie / aby się kto modlił.

30. A ktoryż to jest Grzech z Krewkości popełniony?

Kiedy głowiek Krześciański / ktory ma mocne przedsięwzięcie / że wiernie chce Pánu Bogu służyć / zachwycony bywa w upadku / á niema w nim żadnego upodobania / áni też w nim nie postępuje ; Dwieńm zaraz postrzegłszy że zgrzeszył / przestáie tego / i Grzech tákowy serdecznie optákuje.

31. Zástugnieli tákowy Grzech wieczne potępienie?

Zástugnie.

32. A przimodżili prawdziwie do potępienia wiernych?

Nie przimodżi. Bo zaraz bywa / dla Zástugi i przyczyny Pána Krystusa / odpuszczony. Rzym. 8 / 1. Przetoż teraz żadnego potępienia niemáß tym / ktorzi będąc w Krystusie Jezusie / nie według ciała chodzą / ále według Duchá.

33. Możli Wiara i dobre Sumnienie przy tákowych Występkách Krewkości zostawác?

Może.

34. Sali Bezbożni ludzie tylko Grzesznikámi czyli też i Pobożni?

Też i Pobożni.

35. Powiedz Sentencya z Pismá S.

Psal. 14 / 3. Pan z Niebios porzucił ná Syny ludzkie / áby obaczył / byliby kto rozumny / i szukájący Boga. Aleć wśyscy odstąpili /

pili / iednąfo się nie użytecznemi stáli: nie mają
ktoby czynit dobrze / niemają i iednego.

36. Byli też Chrystus grzesznikiem?

Nie był. Bo odłączony był od Grzesnia
fow. Zyd. 7 / 26.

37. Od kogoż pochodzi Grzech?

Od Dyabła i od naszej Woli przewrotney.

38. Dowiedz tego z pismá świętego:

1. Jan. 3 / 8. Kto czyni grzech z Dyabła
jest / gdnj od początku Dyabel grzeszy.

Rzim. 5 / 12. Przez iednego człowieka grzech
wšedł ná Świat / á przez grzech śmierć / á tak
też ná wšystkie ludzic śmierć przysła / w kto-
rym wšyscy zgrzesyli.

39. Coż zasługiesz grzechámi twoimi?

Káranie doczesne i wieczne. Właścive zá
grzech jest śmierć / karánie; á zwłaszcza śmierć
1. Duchowna / przez ktorą człowiek iest umár-
tym w grzechách / táski Bozey pozbáwiony / co-
raz gtebier w padáiac w zátwardzenie Efez. 4 /
18. 5 / 14. 1 Tim. 5 / 6. 2. cielesna álbo do-
czesna ze swoimi postámi chorobámi / i rozmaí-
tym niebezpieściem. Kázn. 12 / 7. Rzim. 6 / 23.
3. Wieczna / kiedy bezbożni w ogniu piekiel-
nym ná wieki umierác beda / á przecie nigdy sko-
nác nie beda mogli.

40. Ponieważ Grzechy piekto zaśluguia, tedy mi się zda
z przeciwney strony, że Bogoboiność Nies
bo zaśluguie?

Zadna Miara. Bo zaplata za Grzech
wprawdzieć jest śmierć. Ale Dar złaści Bo
żen jest żywot wieczny / w Krystusie Jezusie
Pánu naszym. Rzym. 6 / 23. Tak Bóg w
prawdzie Pogány dla niezbożności wygnat z
Ziemie btogostawioney / ale nie dla Spráwie
dliwości Syny Izraelskie w nie w prowadził /
lecz owsem z bczpny táski i miłosierdzia. 5.
Moyż 9 / 4. 199.

Przyczyna jest tá / że náša Pobożność / nie
jest doskonała / a pochodzi do tego z powinno
ści. Łuk. 17 / 10. Gdy uczynicie wszystko / co
wam rozkazáno / mówcie : Studzy nieużyte
czni jesteśmy / bo cośmy byli powinni uczynić /
uczyniliśmy. Ale z przeciwney strony złe U
czynki náše są doskonałe złe / i od Boga w mi
łości zawisnego ostro zakazáne.

41. Coż náuka o grzechu pomoże do prącego Krze
ściánstwa?

Znany teno prawie grzech przirodzony / kto
ry się znami urodził / a w nas / to jest / w ca
łym przirodzeniu / w Ciele / i w Duhu / Rozu
mie i Woli mieška / ná złe pobudza / do do
brego niechetliwymi czyni nas potepia. 1.
Moyż. 8 / 21. 1. Kor. 2 / 14. Zyd. 12 / 1.

Efez.

Efez. 2 / 3. Zażyste poniży cie i upokorzi przed Bogiem ten zły w tobie tkwiący forzen / i nawo-
czy cie wolać do Boga o łaskę żeby odwrócił
Pokuszenie i do rzeczy do grzechu. Jaf. 1 / 13. 15.
Uważając Site pobudzająca będziesz czułym /
abyś nie dopuścić złemu drzewu wyrastać.
Bacząc Site i moc panująca będziesz pilnym
w każdodziennym odnowieniu w Bierze i w
Modlitwie stałe i wiernie odpor dawać / a z
każdym co grzechy mieć politowanie / będziesz tes-
stniac po jego nawróceniu / doznawając się
Mocy potępiającej / będziesz co dziełi sobie
chciał przynależać Pana Jezusa dosyć uczyn-
nienie i sprawiedliwość / oczekując zupełnego
wybawienia w Śmierci i w skazaniu.

Poznawszy zaś grzech popełniony / i co to
jest wiecznego wiernego dobrodziecia obrazić /
Ducą mitego żałujesz / Boga świętego tak
ciężko porzucić i zniwazić / będziesz żąste słu-
chał ktoć w tym dobrze poradzi o nawróceniu.

Rozdział XV.

O Pokucie.

1. Coż masz czynić, żebyś dla Grzechow twoich nie
był potępiony?

Mam pokutować.

2. Coż jest pokutá?

Náwrocenie się do Pána Boga.

3. A możesz zwołasnych się pokutować?

Nie mogę; Ale z się nabytych od Ducha
S. Jer. 31 / 18. Náwroc mie Pánie / ábym
był náwrocony.

4. Chceli też Bóg tych ludzi znówu ná káске prziać,
ktorzi kila rázow przeciwko niemu cięsko zgrzes
fyli ápotym się z nowu prawdzie
wie náwracáia?

Chce. Bo tákowa káске pokazat Krolowi
Dáwidowi: Ktoremu nie tylko Cudzołóstwo
i Mezoboiństwo odpusćit / gdy zá nie serdecznie
zátowat; Ale też potym i Pyche gdy prawdzie
wie pokutowat. 2. Sam. 24.

5. Ktoż Sentencye mie o tym upewniáia?

Ezech. 33 / 11. Żywie ia / mowi Pánuiach
Pan: Niechce śmierci niepobożnego / ále áby
się odwrocit niepobożny od drogi swoiey. 2.
Tim. 2 / 24. 25. 26. Slugá Páński ma być spo-
sobny ku náuczaniu / zlych cierpliwie znasáia-
cy. Ktoryby w cichosci náuczal te / ktorzi się
zprzeciwiaia: Owa by im kiedy Bog dat po-
kute / ku uznaniu prawdy / áby obaczywszy się /
wymykáli się z Sidlá Dyabelskiego / od ktore-
go poimáni są / ku czynieniu woli iego.

6. A mamli ná to zásie swowolnie grzeszyć, wiedzac, że
Bog zámwe z nowu grzechy odpuszcza, kiedy
prawdżiwie połutuiemy?

Nie day tego Boże. Bo to iest tásfi Bo-
żey złe używác. Jud. 5/4. A tákowym lu-
dżiom Nietásfi nadgrodzono bedżie.

7. Coż należy do prawdżiwey połuty?

Sfrucha i Wiara.

8. Powiedz Sentencya z Pismá S.?

Márk. 1/15. Połutuićie / á wierźcie E-
wánielien.

9. Alż Nowe postuśeństwo nie iest częścią połuty?

Właśnie o tym mowiac / nie iest: Bo sie
Dwoćem Połuty wyráźnie názywá. Mátt. 3/
8. Przińościeś tedy owoce / godne połuty.

10. Coż do prawdżiwego żala za Grzechy należy?

(1.) Abym Grzechy / z Zafonu Bożego /
przez doświadczenie wierne żywotá moiego /
uznał.

(2.) Abym sie wielce brziđził / grzechámi
popetnionemi / z pilnym przedsiem ieciem ná
potym żywotá polepsać: Job. 39/37. 38. O-
tom ia lichy / cożci mam odpowiedźiec? Reke
moie wtoże ná Ustá moie. Mowitem raz i
drugi / ále wiecey nie odpowiem / i nic wiecey
nie przidam.

(3.) Abym się serdecznie nad Grzechami moimi zaśmiecił / á nawiecy dla tego / jem niemi Dycá mego niebieskiego bárzo rozgniewat / chociaß on mnie / ták wiele dobroci / od mtodości moiej / ná Duszy i ná ciele / wyswia-
dzył.

11. Ale możesz też przez takowú Skruhá odpuśczenia Grzechow dostąpić?

Nie mogę.

12. Przez coż tedy Grzechow odpuśczenia dostępuiesz?

Przez wiare w JEzusa Krystusa.

13. Dowiedz mi tego z tego z Pismá S.?

Rzym. 3 / 24. Bywamy uspráwiedliwieni dármo / z láski iego / przez odkupienie / ktore się státo w Krystusie JEzusie. Gál. 2 / 16. Nie bywa uspráwiedliwiony Człowiek z Uczynkow Zakonu / ále przez Wiare w JEzusa Krystusa.

14. A do Wiary zbáwienney co należy?

1. Wiádomość o JEzusie Krystusie / i wiele wajney Zástudze iego. Ján. 17 / 3. Toć jest żywot wieczny / aby ciebie poználi sáмого prawdziwego Bogá / i ktoregoś postat / JEzusa Krystusa.

2. Przymoáenie náto / że Obietnice Ewánielicke / o tákákým Grzechow odpuśczeniu / przez Krystusa / zá prawdziwe mam. 3. Do

3. Dowierność / ktora sobie zaſtuge Jezusa Krystusa przywłaſzcza / a z Pawłem S. mo-
wi: Syn Boży mie umitował / i wydał ſa-
mego ſiebie za mie. Gal. 2 / 20.

15. Coż ma iść za prawdziwa połuta?

Nowe poſtupekictwo. Luk. 19 / 8. Stana-
wszy Zacheuſ / rzekł do Pána: oto potowice
máietnoſci moich dawam ubogim / Pánie: a
ieſlizem foga w czym podſzedł / oddawam w
czwor náſob.

16. A nie połutował práwie ten, ktory żywota nie
polepſzył?

Nie połutował.

17. Możemyli żywota polepſzyć?

Możemy.

18. Aleſmy Ubodzy krency máli ludzie?

Jeſteſmy teſz przecie Krzeſćććanie / ktorziſmy
Sít Duchownych przy Krzććie S. nábyli; Je-
ieſſe co dzień / przez ſłowo Boże ie zachowuiemy.

19. Jeſtli o tákich Nádzieiá prawdziwie polepſzenia ży-
wota, ktorzi ſami ſobie Grzechy ſwe, zupodobániem
wielkim częſto przy pomináia, a oſobliwie, kiedy
ſie z kim potykáia, ktory Towarziſtwá do-
pomogł w ich niepráwoſci?

Zadna. Zlekróć to gnyia / tylekróć Grzech
ſwoy znowu popetniáia. Trzebá to i owšem
záwſe wspomniawſzy / ná przeſtę Niepráwoſ-

ści czesćia Dobrotliwość Pána Boga wielbić /
 że nas Smierćia nagła w takowych nie zásko-
 czył Grzechách. Czesćia / modlić się. Pánie
 Grzechow mlodości moiej i przestępstw moich
 nie rácz pámietać. Psál. 25 / 7.

20. Żali ten iuż cále żywotá polepszył ktory się strzeże
 Grzechow, ktore szwierzchnosc karze, ná przykład :
 Krádzieży, Nierządu, Rozbojow, i tym po-
 dobných innych ?

By namniemy. Ale ktory też zacząyna tajem-
 ných Grzechow / ile možna chronić się ná przy-
 kład : Niedowiárstwa / Wapliwosci / Nie-
 cierpliwosci / oziabtosci przeciwko Bogu / Nie-
 wdzięcznosci / wnetrzney Pychy / - własney
 chwały / Miłosci samego siebie / i tym podo-
 bnych innych. Osobliwie potrzebá oto bárzo
 usilowác / iáoby się mogły złe nátoży / i Wy-
 stępi do ktorych esmy z przyrodzenia nawieceny
 sklonnymi przewyciežác.

21. Iákož do takowego nowego postápienstwa i polepsze-
 nia żywotá przejść možemy ?

Kiedy (1.) siebie samých nie poczytamy iuż
 zá pobożne.

(2.) Kiedy Krześćiaństwo w Zmieniu Że-
 zusowym i w nádzieie pomocy Duchá S. zá-
 czynamy.

(3.) Kiedy Słowá Bożego z pilnosćia słu-
 chamy i czytamy / bo to utwierdza wewnetrzne-
 go Człowieká.

(4.) Kiedy

(4.) Kiedy się ná Myśli grzešne nie udawamy / ale im záraz ná początku odpor dawamy / á przeciwko nim się modlimy : Serce czyste stworz we mnie / o Bože / á Duchá prawego / odnow we wnetrznosciách moich. Psál. 51 / 12.

(5) Kiedy się Proznowania i lekomysłnego towarzystwa chronimy / á z przeciwney strony bogobojnych się ludzi trzymamy.

(6.) Kiedy sobie Przitomność Bożą / Oko we wszystkie skryte kąty patrzące / á Dzieła sądny pilnie przed oczu wystawiamy.

(7.) Kiedyśmy przeciwko tym Grzechom skutemi / do ktorych z przirodzenia sklonnymi jesteśmy.

(8.) Kiedy bez przestánku prosimy Duchá Ś. żeby przy nas stał / co wieczor żywot swoy rozbieramy / á cośmy wednie z krewkości cielesney zgrzešyli / serdecznie oplákuiemy / á tak wustáwicznej pokucie żyjemy.

22. Coż zá spoleczność jest pokuty zpráwym Krześciaństwem i Pobożnością ?

Pokutá jest początkiem Krześciaństwa i prawey Pobożności. Luk. 24 / 47. Krystus i jego Apostolowie szukáli i wyciągáli pokute przed wiara. Márk. 1 / 15. Kto chce zá pewno wiedzieć jeśli wierzi / musi być tego pewien że się

prawdźiwie nawrócił i pokute czynił od Uczynków martwych. Zyd. 6/1. Dziei. 26/18. Pokuta przynosi z sobą że Człowiek sobie samemu i Świātu obumiera. Łuk. 9/23. pokuta iest umartwienie Ciąta. Gal. 6/4. iest nawrocenie się do Boga / ná iego Boskie roztążanie / obietnice / i przisiegę. Dziei. 17/30. Jest opłakiwanie grzechow / Człowiek pokutujący ma Skruche / brzdżac się grzechami w przedsięwzięciu mocnym wiecy nie grzeszyć. Job. 39/37.38. Bierzi w Jezusa Krystusa / przez ktorego bierze grzechow odpuszczenie i Duchą świętego i żywot wieczny. Rzym. 3/24.

Rozdział XVI.

O dobrych Uczynkach.

1. Coż zowieś dobrymi Uczynkami?

Co mi Bog czynić rozkazał.

2. Powiedz o tym Sentencya z Pisma S.?

Efez. 2/10. Czynem Bożym iestesmy / stworzeni w Krystusie Jezusie / ku uczynkom dobrym / ktore przed tym Bog zgotował / abyśmy w nich chodzili /

3. Któryż Duch w tobie dobre Rzeczy spráwuje?
Duch Święty.

4. Sali dobre uczynki twoje zupełnie czyste i doskonałe,
czyli są grzechami zmażane?

Grzechami są zmażane.

5. Dowiedz mi tego z Pisma S.?

Żcá. 64 / 6. Jesteśmy iako nieczystemi wby-
scy / i iako kátá zplugawiona są wbystkie sprá-
wiedliwości náše.

Łuf. 17 / 10. Gdy uczynimy wbystko / co
nam rozkazáno / musimy mowić : Słudzy nie
użyteczni iestemy / bo cosmy byli powinni czy-
nić / uczyniliśmy.

6. A możeż przez Uczynki dobre Grzechom odpuszczenia
i Dusznego zbawienia dostąpić?

Nie może. Abrahám czynił bázro dobre u-
czynki / z lásti Bogá Duchá S. á wśáfje nie z u-
czynkow / ále z wiary był uspráwiedliwiony.
Rzim. 4 / 2 3. 4. 5. Jesli Abrahám z uczynkow
jest uspráwiedliwiony; ma się czyn chlubić /
ále nie u Bogá. Abowiem cóż pismo mowi?
Uwierzył Abrahám Bogu / i prziczytáno mu
to zá spráwiedliwość. A robiacemu zaplátá
nie bywa prziczytána podług długi. Nie ro-
biacemu záś / lecz wierzacemu w tego / ktory
uspráwiedliwia niepobożnego / poczytána bywa
wiará iego zá spráwiedliwość.

7. A są też dobre Uczynki Człowiekowi, ktory chce być
zbawiony, potrzebne?

W owszem.

8. A czemu?

Ponieważ Pan Bog chce / aby ci / ktorzi
chca być zbawieni / w Stanie dobrych uczynkow
byli znaleźieni. Efez. 2 / 10. Czynnem Bożym
iestesmy stworzeni w Krystusie JEzusie / ku
uczynkom dobrym / ktore przed tym Bog zgo-
tował / abyśmy w nich chodzili. A ponieważ
z przeciwney strony / nie czyniac dobrych u-
czynkow / bywamy potepieni / Matt. 3 / 10.
Wskelfie drzewo ktore nie przynosi owocu do-
brego / bywa wyciete / i w ogień wrzucone.

* 9. Jesli dobre uczynki nikogo zbawić nie mogą,
czymże się dzieje, że Bog takowe zacne obietnice
w Biblii S. na Uczynki dobre
potożył?

Z taki to Pan Bog czyni / dla Pana naje-
go JEzusa Krystusa / w ktorym mu się naje-
dobre uczynki podobają. 1. Piotr. 2 / 5. Wy-
iako żywe kamienie budujcie się w Dom Du-
chowny / w Kapłanstwo s. ku Ofiarowaniu Du-
chownych ofiar / przyjemnych Bogu / przez
JEzusa Krystusa.

10. Gdzież rozkazuje Pan Bog dobre uczynki czynić?

W Dziesięciorgu Bożym Przekazaniu.

* 11. To sobie nieważysz, ani za dobre uczynki kładziesz,
czego się kto podeymuje czynić, bez rozkazania od
Pana Boga choć to czyni z do-
brey woli?

Nie wazę tego / ani też to są dobre uczynki /
kto

ktorych Pan Bog nie rozkazuje / a ludzie sobie wymyślają / choć by mi się zdało być wielkim nabożenstwem / bázgo i pietnie uczyniono / a osobliwie / kiedybym sobie przez to chciał u Bogá co zaśluzić. Bo Pan Bog ná to mówi Izá. 1 / 12. Ktoż tego żada z rós wáśnych? Mátt. 15 / 9. Prožno mie gaga / náuczając náuf / ktore są przikázania ludzkie.

12. W ktorychże uczynkach dobrych nawiecey się pos bożny ćwiczy Człowiek?

W onych Uczynkach naniższych i nápospolitszych / prostych uczynkach. Izá. 58 / 7. Mátt. 25 / 31 - 46. Trzebá ábowiem żeby świadczły o wierze nášej / jeżeli jest w Sercu i o miłości przez ktora Wiará jest skuteczna / złączone będąc z prawdziwym zaprzęciem siebie i przimowaniem ná sie Krzija Krystusowego w pokorze i Unizonosci Serca / Nie rzeze Pan Krystus w on dzień / wnieście wielkie Cuda czynili / ale nágie odziewaliście / táśfnace farmiliście / wygnáńce przimowaliście. i. t. d.

Rozdział XVII.

O Wierze Krześcianańskiej.

1. Ktorą jest Wtóra Część Kátechizmu S. S.

Wiára Krześcianańska.

2. Skądże się uczymy Wiary Krześcijańskiej?

Z Pisma Ś. Jz. 8 / 20. Do Zakonu rą-
czy i do świadectwa: Ale jeżeli nie chcą / niech-
że mówią według słów tego / w którym
nie ma żadnej Bórze.

2. Piotr. 1 / 19. Mamy mocniejszą mowę
Prorocką / ktorej pilnując / iako świece w cie-
mnym Mjescu świecącey / dobrze czynie /
aby dzień oświatał / a Zutrzenia wsta w
sercach waszych.

3. Czyli się Wiary Krześcijańskiej z rozumu nauczyć
nie może?

Nie może. Bo mamy podbić wpełną
myśl pod postępekstwo Krystusowe. 2.
Kor. 10 / 5.

4. Aż wrodzenie w rzeczach dotyczących się wi-
ary, rozumowi nie śmieia wiele dowierzać?

Nie śmieia. Abowiem i wrodzonych
Krześcijańskich ięże zostaje Grzech dziedzi-
czy / i tak ięże w ich rozumie tkwi wiele zle-
go / ktore ich zawsze usiluje w Bład zwieść.
Sara miała Rozum odrodzony / a wzdny się
iedną w obietnice Boskie wprawić nie mogła /
ale się nasmiewała z nich. 1. Mojz. 18 / 12.

5. A mam się ja Gruntu Wiary moiej, z ksiąg i Pism
Wyctow świętych uczyć?

Nie mam. Bosmy zbudowani na fundamencie

menście Apostolow i Prorokow / ktorego jest
 Gruntownym węgelnym kāmieniem sam Je-
 zus Krystus. Efez. 11 / 20. A tak nie na
 Gruncie Oncom swietnych.

6. Od Kogoż natchnieni Prorocy i Apostolowie i Pismo
 Swiete pisali.

Od Boga Duchá S. Dla tego mowi S.
 Pawel / że Pismo S. ktorego sie Tymoteusz z
 dziecinstwá ucyt / jest od Boga natchnione.
 2. Tim. 3 / 15. 16. Zadne Proroctwo Pisma
 nie jest własnego wykladu. Albowiem nie z
 woli ludzkiej prziniezione jest niekiedy proro-
 ctwo : ale od Duchá S. pedzeni bedac mowi-
 li swieci Bozi ludzie. 2. Piotr. 1 / 20. 21.

7. Azaz tez wszystkie slowa i litery Prorokom i Aposto-
 lom Bog Duch S. dodawat ?

Tak jest. Bo im bylo dano / nie tylko co-
 by mieli mowic / ale tez i iakoby mowili : To
 jest / iakimi slowy / na iaki sposob by mieli
 Tajemnice Boskie podawac. Matt. 10 / 19.
 Przeto tez Bóg Duch S. zachowuje kazda
 kreske / z takim osobliwym staraniem / zeby za-
 dna nie zginela / poki Niebo i Ziemia trwa.
 Matt. 5 / 18. Zaprawde powiadam wam ; Az
 przeminie Niebo i Ziemia / iedna Jota / abo
 kreska / nie przeminie z Zakonu.

8. Jakoż wieś że Biblia, ábo Piśmo S. iest Bożym, á nie ludzkim słowem?

Nie tylko z tad / że tyle tysięcy ludu przez nie nawrócono. Lecz nawiecen z ien wewnetrzney mocy / że cieśny serce / gdy iest smetne / i farze / gdy iest bezpiecne. Zyd. 4 / 12. Bóg żywe iest słowo Boże / i skuteczne / i przeraźliwe nád wszelki miecz po obu stron ostrzy / i przenikające aż do rozdzielenia / i Ducha i Duchy i stawow i śpiwow. Tak też i z wnetrznego świadectwa Ducha S. I. Ján. 5 / 6. A Duch (światy) iest / ktory Świadczy / że Duch (t. i. Słowo Boże / ktore Duch iest i Żywot Ján. 6 / 63.) iest prawdą. I. Ján. 5 / 6.

* 9. A zaż od Kościoła i ludzi prawie upewniony być nie moze, że Biblia S. iest Słowem Bożym?

Nie moze. W prawdzieć mie Kościół / á osobliwie Nauczyciele Kościoła / mogą do Biblii przynieść i powiedzieć mi / że to iest Słowo Boże / ále mie w sercu przekonać niemożę. Ale moc wewnetrzna ktorey w Piśmie S. doznawamy się / nálepny nas przewiadczą / że nie iest ludzkim / ále Słowem Bożym. Ján. 4 / 42. Już nie dla twoych powieści wierzymy / ábowiemesmy sami ślyfeli / i wiemy / że ten iest prawdziwie Zbawiciel Świata Krystus.

10. A iest pismo S. tak doskonałe że się Krześcianańin ty
le z niego nauczyć może, ile iedno ku Dąśnes
mu zbawieniu potrzeba?

Jest. Ján. 20 / 31. Te rzeczy są napisane /
abyście wierzili / że Jezus iest Krystus Syn
Boży / a żebyście wierząc żywot mieli w Zmie-
niu iego. 2. Tim. 3 / 16. Wszystkie pismo od
Boga iest natchnione i pożyteczne ku nauce /
ku strosowaniu / ku náprawie / ku ćwiczeniu /
ktore iest w sprawiedliwości. Aby głowiek
Boży był doskonały / ku wszelkien sprawie do-
brey dostatecznie wyćwiczony.

11. A iesli pismo S. dosyć iasne i rzetelne?

Jest. Psal. 119 / 105. Słowo twoie iest
pochodnia nogam moim / a światłość ście-
żce moiej.

12. Ktoreż Powieści Biblii S. są tak rzetelne, że ie i pros-
tać dobrze rozumie?

Te sentencye / ktore są naszym prawidlem i
w wierze i w żywocie Krześcianańskim.

13. Jákoż cięższe ku wyrozumieniu i przicrudnieysze
Sentencye Piśmá S. mają być wykładane?

Z inszych iásnieyszych sentencji. 2. Piotr. V
20. To napierwey wiedzcie / iż żadne Proro-
ctwo Piśmá nie iest własnego wykładu.

14. Coż masz czynić, chcešli pismo S. dobrze rozumieć i
z pożytkiem czytać?

Trzeba pierwey pilnie się Panu Bogu mo-
dlić

dlie o oświecenie. Psál. 119 / 18. Odstoń Pa-
nie oczy moje / ábym sie przypátrzył dżiwom z
Zakonu twego.

* 15. Jżeli Pismo S. iedyna jest Regula i sñurem, wedlug
ktorego sie mamy i w wierze i w żywoćie
spráwować?

Jest. Bo (1.) Sam Pan Krystus miał
ie za to tak w Członkach Wiary swárliwych /
o ktore sie ludzie nie mogą zgodzić. (Mátt. 22 /
31. odsyłał Saduceusów do Pisma S. i odwo-
ływał sie ná nie / w Artykule o zmartwych-
wstaniu umártych / Faryzeusów / gdy w Ar-
tykule o Matzeństwie bładzili. Rozdz. 19 / 4.)
iáko też i w Regulach Żywota Łuk. 10 / 26.
Krystus Náuczonemu w Pismie / pytaícemu
sie cobym miał czynić? Odpowiada: Jáko czy-
taś? w Pismie iáko napisáno?

(2.) Ponieważ káżde Sporządzenie i od-
spráwowanie Służby Bożej / ile wedlug Pi-
sma S. Pánu Bogu záwsze bárzo przziemne
było. 2. Krol. 23 / 2. 3. Náb. 13 / 1. seqq.
Przeto też Páwel S. piše: Gal. 6 / 16. kto
rzikolwiek wedlug tego sñuru postepować be-
da / pokoy ná nie przidzie i miłosierdzie ná lud
Boży Izraelski.

* 16. Jestli Pismo S. sedzia Sporow okolo Religii?

Wláśnie o tym mowisc sedzia jest Stos se-
dziej

Dziego naywyższego / Boga Duchá Ś. przez
ktory iedynie tylko podziś dzien do nas mowi.
Wszakże iednak może sie też przedsie w pe-
wnym wyrozumieniu / Piśmo Ś. sedzia ná-
zywac. Jan. 12 / 48. Słowá / ktorem ia
mowit / one go osadza w on ostáteczny Dzień
Kozdz. 5 / 45. Jestci ktory skárzy ná was /
Moyżesz / w ktorym wy nádzieie macie.

17. Ktoreż księgi máia w sobie to Słowo Boże, z ktorez
go sie Wiary náskę gruntownie náuczyc i przeciwko
kácetom oney bronic możemy?

Księgi nieomylnie kánoniczne / ktore Proro-
cy i Apostołowie świeci pisáli.

* 18. A což rozumiesz O Książce Tobiaśá, ábo Judy-
ty, Bárucha, o Liście Jeremiaśá, Modlitwie Mias
nássesá, Przidátkách do Dánielá, O Księgách Ezdrás
fowych 3. i 4. o Księgách Máchábeyskich, Mias
drości Salomóná, i Jezusie
Syráchu?

Te księgi / ktore pospolicie zowia Apokry-
fá / sa złożone od ludzi pobożnych / dla tego ie
pobożny Krześciańin z pożytkiem czytac może;
Ale że nie pochodza / iáko inne księgi Piśmá
Ś. z náchtienienia samego Duchá Ś. dla tego
sie ná nie w dowodách Wiary odwoływać nie
możemy / ponieważ ci ludzie / ktorzi ie pisáli /
od błedow nie byli wolni / i w rzeczy samey nie
ieden sie w nich Bład znáduie.

* 19. Powiedz mi o tym przykład.

W wtorych księgach Máchabejskich są dwa wielkie Bledy. Pierwszy jest Rozdz. 12 / 43. gdzie sie Judaś Máchabeusź záleca / że w Jeruzalem dał ofiarować zá Żołnierze / ktorzi w Baktwochwálstwie pomarli. Bo znaleźli pod śátami káźdego z onych zabitych rzeczy / ktore Sámnienskim Baktwánom ofiarowane byly / ktornych Żydom Zakon zakázował. w. 40. Ale z Piektá nie máś wybáwienia. A po tym żywoćie tylko są dwa Mienścá / gdzie sie Duśe dostaia / ábo do Niebá / ábo do Piektá. Łuk. 16 / 19. Drugi Bład wielki znánuie sie. Rozdz. 14 / 41. 42. gdzie sámoboystwo Káziaśkowe chwali / áż to Grzech śmiertelny przeciwko Piśtemu Przikázaniu.

Uwážnywszy te obá Bledy / dobrze Pisarz księgi ten uczynit / kiedy Rozdz. 15 / 39. 40. wyznawa / że iesli z prostá i niedokładnie pisat / tedy wszdy to jest / co mogli uczynić. Czego nie rzece żaden Prorok Páński i ktory od samego Duchá Ś. byt náchniony. Aki sie też żaden maź Boży nie uskárza dla Prace nie lekien / ktora podeymuie w zpisowaniu / iáko czyni Pisarz ten księgi Máchabejskiej. 2. Máchab. 2 / 27.

20. Miał Piśmo Ś. Moc wewnętrzna, náwrócić i zbáwić ludzie?

Ma. Przeto sie skutecznym názywa náś
sies

zieniem 1. Piotr. 1 / 23. odrodzeni będąc nie z nasienia skazitelnego / ale z nieskazitelnego / przez Słowo Boże żywe i trwaiaace ná wieki. Takowym nasieniem / ktore Duch jest i żywot. Jan. 6 / 63.

21. Jezeli Piśmo święte ma Moc wewnętrzną nawracac czemuż tedy nie wszyscy nawróceni przez nie?

Tego są Przyczyna ludzkie złe sercá / ktore mocy Słowa Bozego przeszkadzają / kiedy ábo są niewierne Zyd. 4 / 2. Onym nie pomogło słowo / ktore słyseli / przeto iż nie było żłazone z Wiara tych ktorzi słyseli: Ábo są niebáżne / á Słowo Boże do iednego Ucha wpuścáją / drugim ie wypuścáją. Łuk. 8 / 12. A ktorzi podle drogi / ci są / ktorzi słuchają : Zá tym przichodzi Dyabel i wybiera słowo z sercá ich / áby uwierzyli / nie byli zbáwieni. Ábo kiedy są niestátami. w. 13. A ktorzi ná opoce / ci są / ktorzi gdy słuchają / z radością słowo przyjmują. Ale ci korzenia nie mają : ci do czasu wierzą / á czasu pokusy odstępują. Ábo gdy w rozkoszách żyją / w świecie się názbýt kochają w. 12. A ktore pádło między ciernie / ci są / ktorzi słuchają słowa / ale odśedzą od pierzotowania i bogactw i rozkoszy żywota bywają zádużeni / i nie przynoszą pożytku.

22. W którychże Krześcianańch może skuteczne słowo
Boże dobry owoc przynosić?

W tych / ktorzi go nabożnie słuchają / w
sercu zachowują / a stąte przedsiemwzięcie mają
żywota polepszać. Łuk. 8 / 15. A ktore pądło
ną ziemię dobra / ci są / ktorzi w sercu uprzy-
mym i dobrym słyszane słowo zachowują / i o-
woc przynoszą w cierpliwości.

23. Czemuż bezbożni káznodzieie nie mogą serc ták do-
brze poruszyć iákto pobożni káznodzieie, gdyż Słowo
Boże sámo z siebie skuteczne jest, ku náwracá-
niu ludzi, a nie trzeba áby skutku od
ludzi pozyczáto?

Tá jest przyczyna że bezbożni káznodzieie we-
wnetrzney mocy Słowa Bożego bąrzo prze-
składają. (1.) Bo wielkie zgorżenie słuchá-
gom dawają / a ták swym żywotem nieprzy-
stojnym ząs obalają / co Náuka swą zbudo-
wali. (2.) Bo wiele Madrości głowiecy
w kázaniách swych przimieszawają. I. Kor. 1 / 17.
Postat mie Krystus Ewánelią kázac: Wsá-
kże nie w mądrości mowy / aby nie był wynio-
szony krziz Krystusow. (3.) Bo iże Duchá
Ś. nie mając / nie wiedzą iákim sposobem Le-
kárstwo Duchowne Słowa Boskiego / dobrze
zadawac mają.

24. Jákož tych tiešyć, ktorzi z pilnošćia i gorliwošćia
Słowo Boże czytáia i stuchaia go, a przed sía že
dnego skutku, żadnego práwego pożytku
zjad niedoznawáia?

Žuž to pochodži ze skutku Słowá Božego /
je tátowi ludžie žad áia Słowá Božego z po-
żytkiem stuchać i od swenzátwardžiašći býć uc-
wolnieni. Tenže Duch S. ktorzy im dał cheš
Słowá Božego i pożytkiem stuchać / da im tež
žáju swego wykonać / Žátoym pożytek nieco
žzupło dáie / áby šie tátowi nágábáni ludžie
tym wišćey upokaržáli / tym šie pilniey modli-
li / tym báržey šátneli i prágneli ten šášći.
Nlechay tylko postepuia w stuchániu i w wy-
tániu słowá Božego. Pożytek šie báržo ob-
šćie ná ostátek napyžie. NB. Nášćie dtugo
leży w žiemi; niž owoc przynosi / žda šie iáko by
šćiašo žginać / á wždy ná Koniec přežćie wy-
rašta.

25. Ažáž wšyšćim ludžiom, á zwlašćá i pospolicym
należy Pišmo S. pilnie czytać?

Należy. Bo Krystuš mowi Žán. 5 / 34.
Bádáyćiež šie Pišm / boć šie wam žda / je w nich
Žywot wieczny mácie / á one sa / ktore šwia-
dectwo wydawáia o mnie. Kol. 3 / 16. Słow-
wo Krystušowe niechay miešća w was obšćie
ze wšelka mądrošćia / náuczáiac i nápomí-
náiac šámych šiebie přež Psálmny i Hymny i
Pieš

Piesni Duchowne wdzięcznie spiewając w sercach waszych P. nu. 2. Piotr. 1/19. I mamy mocniejszą mowę Proroctwa / ktorey pilnując / jako świece w ciemnym Miejscu świecącey / dobrze gnićcie.

26. Wieleż jest Członków wiary Krześcijańskiej, ktorych się
3 Pisma S. uczyć mamy?

Trzy.

27. O czymże mówi pierwszy Artykuł Wiary Krześcijańskiej?

O Stworzeniu.

28. Powiedz mi go?

Wierze w Bogá Onca wszechmogącego / Stworziciela Niebá i Ziemi.

29. Coż to jest wierzić?

W Łasce B. Dziej ufáć / i ná nie się fundować.

30. Jákóż Pismo S. wiary opisuie?

Zhd. 11/1. Wiara jest gruntem tych rzeczy / ktorych się spodziewamy i dowodem rzeczy niewidzialnych.

31. Alzaz mie Wiara względem Ufnosci i Nádziejcy w 36. studze Krystusowey usprawiedliwia?

Tak jest. Jan. 1/12. Ktorzi go kolwiek prziieli / dat im te moc / aby sie stali Synami Bozymi; to jest / tym / ktorzi wierza w Imie jego.

32. A uczył się tego z Zakonu, czyli z Ewanielien?

Z Ewanielien.

33. Coż jest Ewanielia?

Wesołe poselstwo o Boskiej łasce i odpuszczeniu grzechow.

34. Jákóż Pismo S. Ewanielia opisuie?

Rzim. 1 / 16. Ewanielia jest mocą Bożą ku zbawieniu káždemu wierzącemu Rzim. 1 / 2. Ewanielia obiecał Bog przez Proroki swoje w pismiech swietych / o Synu swoim / który się narodził / z nasienia Dáwidowego / według ciáta.

35. Coż za różność jest między Zakonem i Ewanielia?

Zakon wiąże / grozi / kárze / przeklina / potępia. Ewanielia rozgrzecha / cieszy / błogostáwi.

36. Możli mi ta różność z Pismá S. pokazać?

Moge. Jan. 1 / 17. Zakon przez Mojżesá jest dány / á łaska i prawda przez JEzusa Krystusa státa się.

Rzim. 4 / 15. Zakon Oniem spráwuie. 2.

Kor. 3 / 6. Literá zabija / ále Duch ożywia.

37. A masz Istotczną tylko Wiare w sercu twoim, czyli też zbawienná?

Mam też zbawienná Wiare.

38. Gdzieżes tey nábyt?

We Kręcie moim.

39. Kroź w tobie Wiara zbawienna sprawi:

B D G Duch Światey.

40. Powiedz o tym Sentencya z Pisma S.

1. Kor. 2/ 12. Nie przyjęliście Ducha światła /
leż Ducha / ktory jest z Bogą / abyśmy wiedzieli /
li / ktore rzeczy nam są od Boga darrowane.

41. Skądże mogą poznać że wierzisz?

Z dobrych Uczynkow moich.

42. Dowiedz tego z Pisma S.:

Gal. 5/ 6. W Krystusie Jezusie / ani o-
brzezka nic nie waży / ani nieobrzezka / ale Wiara
przez miłość skuteczna.

Mat. 5/ 16. Tak niechaj świeci światłość
wása przed ludźmi / aby uczynki wásze dobre
widzieli / a chwalili Oycá wászego / ktory jest
w niebieśiech.

Jak. 2/ 18. Ukaz mi wiare twoie bez uczyn-
kow twoich? a ia tobie ukaze wiare moie z uczyn-
kow moich.

43. Mógłeli być wiara w Cłowieku, ktory grze-
chowi służy?

Nie może. Bo nie może Światłość z cie-
mnością mieć spolegności. 2. Kor 6/ 14.

44. Jakoż się rowie takowa Wiara, kiedy kto wiele o Kry-
stusie wie, ale przy tym bezbożnie żyje?

Martwa i obłudna Wiara.

45. Mojeli kogo takowa martwa Wiara zbawić?

Nie moje. Ják. 2 / 39. Ty wierziš / iż ieden iest Bog; dobrze czyniš / i Dyablic temu wierza i drza.

46. Jakaż maš wiara, Kiedy Swiát z iego Zgorŝeniem zwyciszasz, Kiedy w sercu chciwošcia pałasz; chwaty Bozey pilnuieš, Kiedy serdecznie Kochasz Bliźniego swego?

Záperwne Wiare práwa zbawienna. Bo to iey sa własnošci / iáko widzieć każdy moze z listu. I. Ján. 5 / 4. i Kozdź. 4 / 8.

47. Mojeli teź kto Wiara prawdziwa zbawienna, ktora iuź raz w sercu ma, zaśis utracić?

Moje.

48. Przez coź ia moze utracić?

(1.) Przez Náuke fałšywa. I. Tim. 1 / 19. Zebys miał wiare i dobre sumnienie / ktore nie ktorzi odrzucimšy / škode podieli w wierze.

(2.) Przez Odstápienie gásu przešládomá-
nia. Łuf. 8 / 13. Ci do gásu wierza / á gásu pokušy odstępuia.

(3.) Przez swowolne Grzechow przeciwko sumnieniu plodzenie. 2. Piotr. 2 / 20. 21. Po-
niewaš oni usli plugáštw Swiátá / przez po-
znánie Pána i Zbawiciela JEzusa Krystusa / á
znowu sie zaś nimi uwikławšy / zwyciezeni by-
wáia; Stály sie ostáteczne rzeczy ich gorŝe
niź pierwŝe. Boby im byto lepien nie uznác

drogi sprawiedliwości / niżeli poznawszy ją / odwrócić się od podanego im rozkazania świętego.

49. Trzebali nam się też samym pilnie doświadczać, ieśli prawdziwa zbawienna wiara w sercu mamy?

Owsem. Zebnśmy też wiedzieli ieśli w takim stanie żyjemy / w którym bsnśmy się mogli dusznego zbawienia zapewne spodziewać.

2. Kor. 13 / 5. Doświadczajcie samych siebie / ieśli ślisście w wierze / samych siebie doznawajcie.

50. Miałali ci Wiara prawdziwa, ktorzi się serdecznie śmieją dla Grzechow, i pragną po prawdzie stać się pobożniejszymi?

Miała. Ale czestokroć w Pokusach żadney Wiary w sobie nie gwią.

51. Jestli też staba wiara iednak prawda zbawienna Wiara?

Jest. 2. Kor. 12 / 9. Moc moia wyfomywa się w słabości. Iz. 42 / 3. Trzciny naszą łamioney nie dotámie / a lnu furzacego się nie dogási.

52. Przez coż táčno, że w słabość Wiary wpásć możemy? Kiedy my niedbálemi w ćwiczeniu się w Pobożności / w Czytaniu Biblien / a w używaniu Wierzerzi Páskkiej.

53. Przez coż możemy staba Wiara zásić umocnić?

(1.) Przez pilne słuchanie słowa Bożego.
Kzim.

Rzim. 10 / 17. Wiara jest z słuchania / a słuchanie przez Słowo Boże.

(2.) Przez częste używanie Wieczery Páńskiey.

(3.) Przez ustawiczne Modlitwy. Łuk. 16 / 5. Pánie / przimnoż nam Wiary.

54. W kogoż wierzisz?

W Boga Dycá, i Syná / i Duchá świętego.

55. Coż wierzisz o tych trzech osobách przenaświetszey Trojce?

To / co w tych trzech Członkach wiary Krześciańskiey ogárniono jest.

56. Powiedz Sentencya, która się z twoim mniemaniem zgadza?

Dziei. 24 / 14. Mowi S. Páwet: Wierzę w wszystko / co napisano w Zakonie i w Prorocach.

57. Dosyćli Krześcianinowi ná tym, áby te rzeczy o Wierze wiedział i umiał ná Pámić?

Nie dosyć / ále ma sámego siebie doświadczać / Jeśli jest w Wierze. 2. Kor. 13 / 5. jeżeli nie jest Wiara jego Cztowiecze tylko mniemanie / czyli jest prawdziwa Światłość Duchá świętego / iáko náuczyciela jego. Doświadczenie napewnienye może dáć Duch święty. przez Janá S. I. Jan. 2 / 3. 4. jeżeli przed o-

bliskością Bożą iedynie idzie o to / abyś we
 wszystkich rzeczach postępował według przika-
 zania Bożego według reguł Zbawiciela twoie-
 go / niechcąc nigdy by namnien cokolwiek na
 przeciwko temu czynić. Jeśli Wiara twoja
 skuteczna. Gał. 2 / 1. seq. Gał. 5 / 6. jeżeli
 Świat i Zgorzienia jego zwycięża zastawiając
 się o Chwałę Bożą gorliwie / albo jeżeli mi-
 łuje bliźniego. 1. Jan. 4 / 4. w. 4. Lubo-
 też Człowiek pobożny / nie zawsze czuł wiarę
 swoje / wśakże jego domniemane niedowiarst-
 wo / nie znosi Boskiej wiary i łaski. 2. Tim.
 2 / 13. byle owoce Wiary miał / serdeczny żal
 za grzechy / i smutek nad brachunkiem łaski Bo-
 żey / tajeńie się po niej gorliwie / wielka nie-
 nawieść grzechom / pilność prawdziwa / aby
 mogli tylko dobrze czynić / a ztąd idący żywot
 nienaganiomy / takie owoce są znaki pewne Du-
 chą świętego. Łuk. 6 / 43. 44. bez ktorego
 się te przynikim nie znanouis.

Rozdział XIX.

O BOGU.

1. Coż jest BÓG?

BÓG jest Duch. Jan. 4 / 14.

2. Czemuż Bógá Duchem nazywają?

Ponieważ nie ma Ciąta ani kości.

3. Jąkoż to rozumieć, kiedy Pánu Bógu Pismo S. rojné cztonki przypisuje?

Pismo S. mowi z námi ludźmi po ludzku / á znąga tákowe cztonki / ktore się Bógu przypisują / pewne tylko własności / ktore są w Bógu. Tak oczy Páńskie znąga iego Opártrznosc i wśystkowiácomosc; Uśy iego znąga gotowe wysłuchanie: Rece i rąmioná / pomoc síle i wśechmocność.

4. Jąkoż dawno Pán Bóg był i będzie?

Od wiekow i aż ná wieki. Psál. 90 / 1. Pán nie tyś bywał uciegła náśa od narodu do narodu. Pierwey niżli gorn stánety i niżli wyśtaltował ziemię / okrag Świátá: oto zaraz od wieku aż ná wieki tyś jest Bogiem.

5. A jest kiedy u Bógá wczorá ábo Jutro?

Nigdy / ále zámwże u niego Dźis. Psál. 2 / 7. Syn moy iestes ty / iam ciebie dźis zptodźit. Dla tego się też Bóg nigdy nie zstárzeie.

6. Coż Bóg uczynić moze?

Wśystko Cokolwiek raczy.

7. Pokaż mi to z Pismá S.?

Psál. 135 / 5. 6. Jąc záište uznawam / iż wielki jest Pan / á Pan náś jest nad wśystkie Bóg.

Bogi. Wszystko co chce Pan to czyni na Niebie / i na Ziemi / w Morzu / i we wszystkich przepściach.

8. Jestli Bog tak wszechmocny, że może więcej niż to uczynić, niż się nam ludziom zda być można?

Jest. Bóg może nade wszystko uczynić / daleko obficiej / niżeli prosimy / albo myślimy / według onej mocy / ktora skuteczna jest w nas. Ezeż. 3 / 20.

9. Mojeli Bóg źle czynić, czyli nie może tylko dobrze czynić?

Nie może tylko dobrze czynić.

10. Skądże tego dowiedzieć?

Z Psalmu 5 / 5. Ty / o Boże / nie kochaj się w nieprawości / a nie zamieszka złoba i złośliw.

11. Coż albo Ktoż rządzi Bóg wie?

Wszystkie rzeczy. Psal. 139 / 4. Nim przybzie słowo na język mój / oto Panie / ty to wszystko wiesz.

12. Gdzie Bóg mieszka?

Wszędy. I. Krol 8 / 27. Jeżeli Bóg będzie mieszkał na ziemi? oto Niebiosy / i Nieba niebios / nie mogą cie ogarnąć.

13. Czemuż w pacierzu wznosimy ręce ku niebu, kiedy Bóg i na ziemi jest przitomny?

Dla tego / ponieważ Bóg namiecy z Nieba chwata swa obietnic / a iże w pacierzu sercá nasze /

náše / od rzeczy ziemskich odrywác / á ku onym niebieskim rzeczam / z nabožnościa wielka podnosić mamy.

14. Jestli Bog bližsy Pobožnym, niż Bezbožnym?

Względem mienscá jest ták jednemu iáko i drugiemu bližsi / że też bližsy być nie moze; Lecz względem złączenia się / jest bližsy Pobožnym. Bo do tych ták przichodzi / że sobie u nich miejsce czyni. Jan. 14 / 23.

15. Ná kogož jest Bog táskawy i miłosierny?

Ná pokutuiace Grzešniki / i ná ludžie pobožne. 1. Krol. 8 / 23. Pánie Bože Izráelski / ty chowaš umowę i miłosierdzie slugom twym / ktorzi chodza przed toba całym sercem swoim.

16. Ná kogož się Pán Bog gniewa?

Ná swowolne Grzešniki i sercá záfamiáte. Rzim. 1 / 18. gniew Boży obiáwia się z niebá / przeciwko wszelkiej niepobožności i niespráwiedliwości tych ludži / ktorzi zátzimawáia Prawde Bože w niespráwiedliwości.

17. Jestli Bog w Naturze swej S. ták spráwiedliwy że złe koniecznie karać musi?

Jest. Bo jest sedžia swiáta. Rzim. 3 / 6. Nie byłby bowiem inácy Syná swego miłego JEZUSA KRYSZUSA dla nas ták okrutnie karać.

18. Czy jest więcej Bogów niż jeden ?

Nie maś / ale tylko jeden jest Bog / w iedney
á nierozdzielney Bosticy Istności / we trzech
roznych osobách.

19. Powiedz Sencencya, z ktorey dowiedziess że jeden
tylko jest Bog względem Istności ?

5. Monj. 6 / 4. Stuchajcie Izraelu : Pan
Bog náš / Pan jeden jest.

20. Pokaż mi to z pismá S. że w tey iedyney Bosticy
Istności, sa trzy rozne osoby ?

Mátt. 28 / 19. Idac tedy náuczancie wšy-
stkie narody / chrzcić ie w Imie Oycá / i Syn-
ná / i Duchá świetego.

1. Ján. 5 / 7. Trzey sa / ktorzi świadczą ná
Niebie / Oćiec / Słowo i Duch S. á ci trzey
iedno sa.

21. Jákoż zowia pierwsza osoba Bostwá ?
BOG Oćiec.

22. Jákoż zowia druga osoba ?
BOG Syn.

23. Jákoż zowia trzecia osoba ?
BOG Duch Świety

24. Jákoż te trzy osoby mamy rozeznać ?
Oćiec Syná plodzi: Syn bywa zplodzony :
Duch Świety od obu pochodzi.

25. A jest ze iedná Osobá w Bostwie pierwsza prze-
dnieysza, ábo lepsza, niż druga, czyli sobie
sa rowne ?

Wšystkie trzy sobie rowne sa.

26. Możemyli się ze stárego Testamentu zupełnie náas
 oyc tego, że są trzy rózne osoby w iedyney
 Boskiej Istności?

Możemy.

27. Gdzież się wzmianka czyni Boga Wycá?

Psal. 89 / 27. Tyś Ociec moy / Bog moy / i
 Stáia zbáwienia mego.

28. A gdzież się wzmianka czyni Boga Syná?

Psal. 2 / 7. Syn moy iestes ty / iam ciebie
 dżis zplodził. Prov. 30 / 4. Ktoż utwierdził
 wkszystkie kónieziyny ziemié? Coż zá Zmie iego?
 i co zá Zmie Syná iego? wieś że?

29. A gdzież się wzmianka czyni Boga Duchá S.?

Psal. 51 / 12. Serce czyste stworz we mnie o
 Boże! a Duchá práwego odnow we wnetrzno-
 ściách moich: Prziwroć mi radość zbáwienia
 twego. A duchem dobrowolnym podeprzi
 mnie.

30. Jákoż Nátura Cztowiecza Pána Jezusowá do
 Trojce S. przinależy?

Tym sposobem / że do drugien osoby Troj-
 ce przenachwalebnienszey przinależy / ktora o-
 sobá teraz ma w sobie / dwie Náтуры / Boska
 i cztowiecza.

31. Jákoż ci ten Artykuł o Bogu, do Pobożności
 służy?

Wiedząc iż Bóg jest Duch / a ijem go
 po-

powinien w Duchu i w prawdzie wznwać. Jan. 4 / 24. tedy mam Serce od wszystkich cielesnych widzialnych rzeczy / oderwać odwrócić / á z przeciwney strony / do duchownych niewidzialnych ktorych sie nie reka dotykaia kierować. 2. Kor. 4 / 18. służyć mu w Wierze i w żywocie tak / żebym go wystawiał w Ciele i w Duchu moim. 1. Kor. 6 / 20. ábym z nim był iednym Duchem. A iż Bog jest wieczny / bede sobie rzeczy doczesne ktore przeminąć muszą / á nam ku doświadczeniu postuśenstwa naszego tylko dáne lekce przeciwno onym wiecznym ważny / á o wieczne dobra iedynie sie usiłował. Kol. 3 / 1. 2.

A iż Bóg jest wszechmogacy / trzeba ábym wszystko co mi rozkazuje / chetliwie ná Stowo iego czynił / á ná iego pomoc / w kazdey przigodzie spuszczał sie. Psál. 18 / 32. 33. Efez. 1 / 19. Filip. 4 / 13. żebym sie też gniewu iego bał / bo on mocen jest karać niepostuśne. 5. Monz. 10 / 16. 17. Jer. 32 / 17. 18. 19. Jż jest wszystkimowiedzacy i náde wszystko mady / tedy też wie o mnie i troskach trudnościach moich. Psál. 10 / 14. Psál. 38 / 10. 34 / 16. 17. i lepiej rozumie czego mi potrzeba. Matt. 6 / 8. á mnie należy chronić sie táimnnych grzechow / złych myśli / obtudny / ktore

rzeczy

rzeczy zna Pan. Izá. 29 / 15. 16. Jer. 16 / 17.
Jer. 17 / 10.

Iż BÓG jest wsędobytny / álbo wsędny
przítomny / á iż sie ná káżdym mieyscu pomo-
cy iego spodziewać moze. Izá. 43 / 1. 2. Izá.
41 / 10. Psál. 23 / 4 Slużna i godna rzecz
jest / ábym przed obliczem iego chodźit w sprá-
wiedliwosci i zboiáźnia. 1. Moyż. 17 / 1. bo
bym mu tež nie uśedł. Amoż. 9 / 2. Psál. 149 / 7.

Iż jest práwdźiwy. Psál. 33 / 4. 1. Sám.
15 / 29. á táf zisći co mi obiecał. 2. Sám. 7 /
28. 1. Krol. 8 / 23. 24. Zyd. 6 / 17. 18. 2.
Kor. 1 / 20. Slużna rzecz jest / ábym ia tež
práwde kochał. Efez. 5 / 9. boiasc sie groźb bo
nie omyla niepotutuiacych. Joż. 23 / 14.
15. 16. Iż BÓG jest spráwiedliwy i świety.
Psál. 5 / 5. 6. 7. Psál. 45 / 8. Psál. 145 /
17. żebym i ia byl świety. 1. Piotr. 1 / 15. 16.
17. 3. Moyż. 11 / 44. 19 / 2. 20 / 7. 1.
Jan. 2 / 29.

Iż jest łáskawy miłosierny / i dobrotliwy.
Psál. 36 / 6. 7. 8. Eren. 3 / 22. 23. Jerem.
31 / 20. Dse. 11 / 8. 9. Psál. 103 / 8 - 13.
2. Moyż. 34 / 6 7. Mich. 7 / 18. 19. żzego
śie ráduie i cieśe. Psál. 31 / 8. żebym tež o-
nego náśládomał. Łuf. 6 / 36. Mátt. 5 / 44.
45. i dziefował. Ps. 11 / 81.

Jż jest B O G ieden w Jstności / żebym przeto nie miał Bogow innych. Ale sáme go sie náde wšyſtkie rzezy bał / mitował, i wnim ufał.

Rozdział XIX.

O Stworzeniu.

1. Ktoż Niebo i Ziemię, i wšyſtko, co ná Niebie i ná ziemi jest, z niczego stworzył?

B O G Ociec.

2. Coż to jest stworzyć?

Z Niczego co uczynić.

3. Czymże B O G niebo i ziemię i wšyſtko stworzenie stworzył?

Słowem swoim wšechmogącym. Psál. 33 /

6. Słowem Páńskim są niebiosá uczynione: á Duchem ust iego wšyſtko woystwo ich.

4. Coż pobudziło B O Gá Oycá do tego, że Niebo i ziemię stworzył?

Własna dobra Wola iego.

5. W wieluż dni on wšyſtko stworzył?

W šestć dni.

6. Coż czynił dnia Siódmego?

Odporczywał.

7. Gdzież o tym nápisáno?

1. Mojż. 2 / 2. Z dokończył Bog dnia Siódmego

dmeo dzieła swego / ktore uczynił. Z odpo-
czynął od wszelkiego dzieła swego / ktore był
stworzył B O G.

8. A są te drugie dwie Osoby Bostwa od uczynku stwor-
zenia wyłączone, czyli też wespót sprá-
wowały?

Też wespót pracowały i sprawowały.

9. Skądże tego dowodzisz?

Z Psál. 33 / 6. Słowem Pánuskim są niebio-
sa uczynione: a Duchem ust iego wbystko woy-
stko ich.

10. Izali Bog Natura Dyablow i zwierzat škodliwych,
sta stworzył, czyli dobra?

Dobra.

11. Gdzież o tym napisáno?

1. Mowy. 1 / 31. Z widział Bog wbystko / co
uczynił / i widział / że to byto bärzo dobrze.

12. A nas ktorzismy się z rodzicow narodzili stworzilli
też Bog?

Stworzil. Bo wbystko / co się oraz ná
świecie rodzi / dostepuie Istności przez pier-
wsze skutečne ono blagostáwienstwo stworzi-
ciela Boga / gdy mowil: 1. Mowy. 1 / 28. Roz-
radzajcie się / i rozmnażajcie się / i nápełniaj-
cie ziemię: i gnyście ja sobie poddána.

Málách. 2 / 10. Izali nie ieden jest Ociec
nas wbystkich? Izali nie ieden Bog stworzil
nas.

13. Zostánieli Niebo i Ziemia i bezrozumne stworzenia
na wieki, czyli przemina?

Przemina.

14. Dowiedz mi tego z Pismá S.?

Psal. 102 / 27. Niebo i ziemia pomina / ále
ty zostawaš.

15. A przez což przemina?

Przez ogień.

16. A mozesz mi to z Pismá S. pokazać?

Moze. 2. Piotr. 3 / 7. Te niebiosá ktore
teraz sa / i ziemia / tymje stowem odlozone sa /
i zachowane ognioni na dzień sadu / i zátrocze-
nia niepobożnych ludźi.

17. Kiedyż się to stanie?

W dzień sadny.

18. Ktorež stworzenie zostanie na wieki?

Aniolowie i ludźie.

19. Jakż cie Artykuł o Stworzenia uczy pobożności?

Zebym te Świádecstwa Boskiey wszechmo-
cności / Mądrości i Miłości pilnie uważaiac /
w Bierze się utwierdziac / temu cudownemu /
budynkowi Boskiemu pilnie się przypátruiac
ćcił Stworziciela. Psal. 19 / 1. Bo i trawá /
ziolá / kwiatki ktore depcemy sa tak pełne Cu-
dow że się w sercu naszym nie zmiešca.

Rozdział XX.
D Aniołach.

Coż są Aniołowie?

Duchowie. 4. Mojż. 16 / 22. 1. Piotr. 3 / 19.

2. A śpią też, ábo umieráli Aniołowie?

Nie śpią / áni umieráją.

3. W kimże więcej Mądrości, dobroci, Sprawiedliwosci, świętobliwosci, czy w ludziach, czyli w Aniołach?

W Aniołach / 2. Sam. 14 / 20. Mátt. 25 / 31. Łuk. 9 / 26.

4. Ktoż stworzył Anioły?

Bóg Ociec. Psál. 33 / 6. pátr. Rozdz. 19 / 3. 9.

5. A są tylko dobrzy Aniołowie, czyli też są i źli Aniołowie?

Są też i źli Aniołowie.

6. Ktorzy są dobrzy Aniołowie?

Ktorzy zostáli dobrymi.

7. A teraz sąli już dobrzy Aniołowie w dobrym ták utwierdzeni, że nigdy grzeszyć nie mogą, czyli ięszce mogą grzeszyć?

Już wiecey grzeszyć nie mogą. Mátt. 18 / 10. Łuk. 20 / 36.

8. Coż są powołaniemáją dobrzy Aniołowie?

Bogá zawsze chwalić / rozkazanie ięgo wy-

konymać / a ludzie bronić. Psál. 103 / 20. 21. Błogostawcież Pánu Aniołowie iego moeni w síle / ktorzi czynicie rozkazania iego / postuśne- mi bedac głosowi stowá iego. Błogostawcie Pánu wśyſtkie wońſká iego : ſtudzy iego / kto- rzi czynicie wola iego. Zyd. 1 / 14. Szali wśyſcy nie ſa Duchámi uſługuiacemi / ktorzi ná poſtuge bywáia poſtáni / dla tych ktorzi zbáwienie odźiedźiczyć máia.

9. A mamy ſie Aniołom modlić ?

Nie mamy : Bo nam to ſámi Aniołowie żá zle máia. On Anioł / do Jana który mu ſie chciał poſtolić / rzekł : Pátrz / ábyś tego nie uczynił : bom ieſt ſpoſtugá twoy / B Dgu ſie kłániaj. Obiáw. 19 / 10.

10. Kogoż rozumieſz przez ſte Anioły ?

Dyabły / ktorzi od B Dgá odpádli.

11. Ażaj Dyabli zlymi ſtworzeni ſa ?

Nie zlymi.

12. Jákoż tedy z dobrych Aniołow ſtáli ſie zlymi Dyablámi ?

Przez odſtápienie. Jan. 8 / 44. Dyabel był Mejobonca od początku / i w prawdzie nie ſtał / bo w nim prawdy niemáſz.

Zyd. w. 6. Aniołowie żli nie záchowáli pierwſzego ſtanu ſwego / ále opuſćili mieſká- nie ſwoie.

13. Czynie się przez swoy Upadek zli Aniołowie stali:
 Nieprzjaciółmi Bogá i Człowieká 1. Piot. 5/8. Trzeźwimi bądźcie i czynie. Abowiem przeciwnik wasz Dyabet / iáko lew ryczący / obchodzi / szukając kogooby pojárt.

14. A iákoż się z tym Aniołom po upadku powiodło:
 Ná Potepienie są oddáni. 2. Piotr. 2/4. Bog Aniołom / ktorzi byli zarzekali / nie przepuścić / ále ztraciwszy je do Piektá / podał táńcuchom ciemności / aby byli zachowani ná sąd.

15. Coż czynią zli Aniołowie, ábo Dyabli:
 Niešťczęście gotują.

16. A pokuśy sąli dobrzi czyli zli Aniołowie:
 Zli Aniołowie.

17. Wieleż jest słych Aniołow ábo Dyábtow?
 Bárzo wiele. Łuk. 8/30. Jezus pytał o petánego / mówiac: Co masz zá Zmie? A on rzekł: woysto; Abowiem wiele Dyábtow wstąpiło byto weń.

18. Ktorziż Aniołowie ludzi opetánymi czynią:
 Zli Aniołowie.

19. Coż to jest zá opetanie, kiedy Człowiek poczyna obcemi ięzykami mówić, ktorych się przed tym nigdy nie uczył, á przy tym ná čiele čisťko bywa od Dyabta dręczony?

Jest čieleśne opetanie.

20. A to co za opętanie, kiedy Człowiek bardo zatwardział ty, a daie się Dyaблу do wssyńskiego złego prowadzić?

Duchowne opętanie.

21. A ktoreż gorke, cielesne, czyli Duchowne opętanie?

Gorke i niebezpiecznieże Duchowne opętanie / Czego Przkladem Judaś Zdrayca. Matt. 26 / 23. 24. i Faryzeybowie Matt. 12 / 24. 31. Jan. 8 / 44.

22. Ktorzyż Aniołowie są przy tobie, kiedy dobrze czynisz?

Aniołowie Świeci. Psal. 34 / 8.

23. Ktoż jest przy tobie, kiedy złe czynisz?

Dyaбли. Efez 2 / 2. Matt. 13 / 24.

24. Od kogoż cie bronia Aniołowie?

Od nieprzyjaciół moich.

25. A mozesz mi tego dowieść z Pismá S.?

Moge. Psal. 34 / 8. Zatacza oboz Anioł Pański okolo tych / ktorzi się go boia: Z wyrnwa ie.

26. A sáli Aniołowie widzialni, czyli niewidzialni?

Niewidzialni.

27. Ale się czasem ludziom ukazowali?

To się tylko w przilettych / nie w własnych ciáiách działo.

28. Gdzież Aniołowie S. Dusze ludzi pobożnych po śmierci zanosa?

Do radości niebieskich. Łuf. 16 / 22. Łá-

zarz

zarz był odniešiony od Aniołom ná Lono A-
brahámowe.

29. Gdziež Dyabli Dusze bezbojnych zánoszą?

Do Piektá.

30. Jákož sie máš správowác przeciw Aniołom?

Mam B Ogu zá to dobre / ktore nam przez
swoie niebieskie Ksiažetá wyswiadcza dzieko-
wác / i o to go dáley prošić / ich postušeństwo
przeciw B Ogu uznawác i sławić / onych ná-
sładowác / grzechámi ich nie zasmucác / áni od-
ganiác / ále ie pokuta radowác. Luk. 15 / 10.
á prágnać býć prziietym do ich Towářištvá.
Zhd. 12 / 22. Zlym zásie / jáko Boga nieprzii-
cielom w ničem nie pozwalác / áni znimi mieć
spoležności / ražen im dawác odpor / ná ich
zdráde mieć bageńie / á Duchowna przeciwko
nim opátrzić sie zbroia. Efez. 6 / 10 - 17. 1.
Piotr. 5 / 8 - 9.

Rozdział XXI.

O Człowieku.

1. Jákož sie zwáł pierwszy Człowiek, ktorego B O G
stworzil?

Adam.

2. Jákož sie zwátá pierwsza niewiásta?

Ewa.

3. Z czego? Bog stworzył ciało Adámowe?

Z prochu ziemi. I. Moj. 2 / 7.

4. A iakóž mu dał Duše?

Náchnął w oblicze iego dech žywota.

5. Z czego? BŮG Ewa stworzył?

Z žebra Adámowego. I. Moj. 2 / 21.

6. Gdzieš posádzil BŮG Adáma z Ewa, gdy ie stworzył?

Do Káiu.

7. A což był Kay?

Sad piękny i wdzieczny.

8. Což czynili w tym piękny m sadzie?

Spráwowali i strzegli go. I. Moj. 2 / 15.

9. A spráwowali go z uprzykrzeniem, czyli z ochotą?

Z ochotą.

10. Což zá háty nošili?

Nie potrebowáli žádných háť.

11. Což tež iedli?

Zirolá i ovoce z drzew sádu.

12. Ná což BŮG pierwšego Człowieká stworzył?

Ná wyobráženie swoie.

13. Gdzieš o tym nápisáno?

I. Moj. 1 / 27. Stworzył BŮG człowieká ná wyobráženie swoie: ná wyobráženie Bože stworzył go.

Madr. 2 / 23. Pan Bog Człowieká stworzył do

do żywota wiecznego / á stworzít go ná wyobrá-
żenie / żeby mu był podobny.

14. Coż íest wyobráżenie Boże?

Madrość doskonała / Spráwiedliwość i
Śwíetobliwość.

15. Gdzież o tym nápisáno?

Efez. 4 / 24. Oblećcie się w onego nowe-
go człowieka / ktory według Boga stworzony
íest w spráwiedliwości / i w śwíetobliwości
prawdy.

16. Coż przínosiło z sobą Wyobráżenie Boże?

Niesmiertelność ciáta Madrość. 2 / 23. 24.
Bóg człowieka stworzít ku nieskázitelności / i
ná wyobráżenie własnego podobieństwa swego
uczynít go. Ale z nienáwístci Dyabelskiej
Śmierć wstá ná swíát.

17. Coż póciagáto zá sobą Wyobráżenie Boże?

Páństwo nád cielesnym stworzeniem I.
Mojż. 1 / 28. Pánuyćie nád rybámi morskými /
i nád ptástwem Niebieským / i nád wśelkým
Zwierzem / ktory się rucha ná ziemi.

18. A mamyli íeszcze ná sobie wyobráżenie Boże, czyli
śmy íe utrácili?

Utrácilísmý íe.

19. Ktoż tákowa zácność utrácít?

Adam i Ewá.

20. Kiedyż íe utrácili?

Gdy z drzewá záfazanego íedli.

21. Ktoż

21. Ktoż ich do tego prziwiody, że z niego iedli?

Dyabel. 1. 2. i Wyj. 3 / 1-7.

22. A prziwstał nam, Utrata wyobrażenia Bożego, iaka wielka szkoda?

Prziniośta / i bärzo wielka.

23. A co za szkoda?

Ze (1) Zafonu Bożego doskonale wypelnić nie możemy. á (2.) że z przirodzenia wiecy nieistefny miłymi Dziećmi Bożymi / ále dziećmi gniewu i wiecznego zadržania.

24. Coż ná miejscu wyobrażenia Bożego u nas nástapito?

Grzech dziedżiczny / iako škodliwa máškára Dyabelska. Bo przez nie Dyabtu rownamy sie; á iako on / tákiefny z przirodzenia do wšego złego skonnymi.

25. Azajefny Wyobrażenie Boże ták utrácili, że od niego nic nie zostáto?

Cályć záprawde obraz utrácony / i przez to wšystkie Duchowne šity / z ktorychbyšny mogli šami z siebie co dobrego czynić / Dušá nášá postradáta. A wšáfje iešce nieco zostáto Šwiátłości przirodzoney / znáiomosci Božey. Rzim. 1 / 19. Co moze býć wiedžiano o Bogu / iest miedzy nimi iáwne / gdyž im to Bog obiáwit: i šába iakaš zostáta tež pobudka w šumnieniu / je trzeba žywot ućciwy prowadzić. Rzim. 2 / 15. Ukázuis skutek zafonu nápisány

w sercäch swych z poświadczaniem sumnienia ich / i myśli wespol siebie oskarżających / ábo też wymawiających.

26. A wierziß, że zaśie Wyobrażenia Bożego nábyé możemy?

Wierze. 2. Piotr. 1 / 3. 4. Kol. 3 / 10.

27. A może się to doskonałe stać w tym żywocie, czyli w onym wiecznym żywocie?

W onym wiecznym żywocie dopiero będzie całe doskonałe.

28. Przez coż wyobrażenia Bożego znou nábywác zaś czynamy w tym doczesnym żywocie?

Przez Chrześt i ustáwizna Pokute. Tit. 3 / 5. Efez. 4 / 22-24.

29. Broż nam wyobrażenia Boże znou zaśstuzyt i ziednat?

Pan Krystus.

30. Połaż mi to z Pismá S.?

2. Kor. 5 / 17. Jesli kto iest w Krystusie nowym iest stworzeniem.

31. Dowiedz tego z Pismá S. że w onym żywocie wiecznym wyobrażenia Bożego zupełnie do-
stapimy?

Pśál. 17 / 15. Gdy się ocuce / násycony bude obrazem obliczności twoiej.

32. Jákoż cie tá náuka o Cytowiefu do Pobożności prowadzi?

**Żebym pomniał iż sam od siebie nie iestem /
álem**

ałem Bostim stworzeniem / á żebym poznania
 samego siebie pilnował. 2. Kor. 13 / 5. żebym
 wiedział iákim zacnymem był ná początku
 stworzeniem Bostim / Synem Bożym. Łuk. 3 /
 38. Pánem i kárárzem nád wšytkim stworze-
 niem Bożym / iáka była doskonała sprawiedli-
 wość i Madrość i Swiatobliwość moia w A-
 dámie. Efez. 4 / 24. Madr. 2 / 23. Táf iž w
 Dufy moien w Rozumie woli i Sercu / sama
 Bostá byla i mieškátá Swiatobliwość / sprá-
 wiedliwość i Dobroć / iáko w Aniolách świe-
 tych sama Bostá Miłość / Silá i Czystość iest.
 A iákim po Upadku stałem sie złym Obrázem
 Szátánskim / Synem Beliátowym / Dziecie-
 ciem Dnabelskim. Jan. 8 / 44. Mátt. 3 / 7.
 Náśieniem Wężowym / przirodzenie nożac ná
 sobie Dnabelskie. 1. Moyž. 3 / 15. Serce mam
 złe 1. Moyž. 6 / 5. 6. 8 / 21. Jer. 17 / 9. D-
 poczyste. Czech. 36 / 26. przepáscia grzechow.
 Mátt. 15 / 9. Mieškánie Duchow nieczystych.
 Izá. 13 / 21. Obiáw. 18 / 2. Łuk. 13 / 32.
 Mátt. 7 / 6. Obiáw. 21 / 8. 22 / 15.

I iákim sie zaś przez Krystusá stawam no-
 wym stworzeniem. Gal. 6 / 15. przez nowe
 Národzenie. Jan. 3 / 5. Względem ktorego
 nowego národzenia zowie sie Krystus wiecznym
 Dycem. Izá. 9 / 6. stawam sie Uczesnikiem

dwoia,

dwoiákieo gównego dobrodziejstwa / z wta-
 szá uspráwiedliwienia i Poswiecenia álbo od-
 nowienia. Tit. 3 / 5. I. Piotr. 1 / 23. Ják. 1 /
 18. I. Jan. 3 / 1. Luf. 9 / 55. nábywam
 Smyslu Krystusowego I. Kor. 2 / 16. Kol.
 3 / 10.

Kozdział XXII.

O Opátrznosci Bozen.

1. A ktoz cie Pokármem, nápoiem, odzieniem, obuwiem
 i tym podobnemi rzeczami opátruje?

PAN BÓG.

2. Czynieli to z powinności, czyli z láski?

Z szerey láski / á miłosierdzia.

3. Pokáz mi to z Pisma S.?

Rzim. 11 / 35. Ktoz Pánu co pierwey dáł /
 á bedzie mu zásie oddáno. Abowiem z niego /
 i przezeń / i w nim sa wšyfstkie rzeczy.

1. Mojz. 32 / 10. Mnieyšym iest niž wšyfstkie
 zmitowánia / i niž wšyfstká prawdá / ktorás u-
 czynit z stuga swym.

4. Záchowuieli i opátruje BÓG ludzic sáme tylko, czy
 li tež i inne stworzenie?

Z inne také stworzenie.

5. Škad tego dokáznieš?

Pšál. 145 / 15. 16. Dzy wšyfstkich w tobie
 ná-

nądzieie máia ; á ty im dawasz pokarm ich
 gásu swojego. Otwierasz reke twoie / á ná-
 sycasz wszystko co żywie wedlug upodobania
 twego.

6. Jákoż PAZ BGG opatrnie ludzie, ábo wszystko
 stworzenie?

Obficie i ná kazdy dzień.

7. Dołącz mi tego z Pismá S. 2

Dziei. 14 / 17. BGG nie zaniechał samego
 siebie procz Świadectwá / czyniac dobrze / da-
 waiac nam z niebá dżdże i gásy urodzajne / ná-
 pełniaiac pokármem i weselem serca náše.

8. O ktore się ludzie BGG nabórzy i osobliwie stára?

O wierne i pobożne Krześciani / iáko się
 Gospodarz wiecey o dźiatki / niż o czeladź stára.

9. Jákoż się BGG osobliwie o pobożne stára?

Ták / że wszelkie nád nimi wiśsze nieścze-
 źcie dźiwnie od nich oddala / á z przeciwney
 strony onych / ná Duszy i ná cieie / obfitym
 Błogostáwienstwem nápełnia. Psál. 121 / 3. 4.
 5. 6. 7. 8. Niedopuszci / áby się zachwiać miała
 nogá twoia : nie drzemieć stroj twoy. Oto
 nie drzemie / áni spi ten / ktory strzeże Izraéla.
 Pan iest cieniem twoim po práwey rece two-
 iey. We dnie słońce nie uderzi ná cie / áni
 Miesiac w nocy. Pan strzedz będzie wyszcia
 twego / i wešcia twego / od tad aż ná wieki.

10. Widzili to BÓG pierwey, kiedy ludzie co złego
chca, broić?

Tak iest / Widzi.

11. A pobudzali BÓG ludzie do złego, ábo mali w
złym upodobanie?

Bo namniey. Psál. 5 / 5. Ty / o Boże, nie
tochaś sie w nieprawości / á nie zmieśka ztoba
złesnik.

12. Przeszkadzali Pan BÓG złemu?

Tak iest / przeszkadza / ostro záfázuiac i lu
dźiom zęsto / stworzi chca złe zynić / przystep
odeymuiac.

13. Przepuszczali też BÓG kiedy ná kogo co złego?

Przepuśca; Lecz Gránice pewne záfáda
i fu dobremu fierwie wśystko. 1. Moyż. 50 /
70. Wyszćie złe myślili przećimko mnie / ále
BÓG obroćit to w dobre / chca zynić / to
co sie dźis dźieie? áby záchowať tak wielki lud.

14. Cożes Pána BÓga zá to powiniem, że ćie stworzif,
i iefczze záchowuie i opatruić?

Powiniem go zćić i miłować / onemu
stujńć i poslušnym być.

15. Ponieważ sie BÓG o ćie stára, i chce ćie pożywić,
toż ći tylko wolno proznować, czyli przed
sie musif pracować?

Muśe pracować. 1. Moyż. 3 / 19. Psál.

128 / 2.

16. A możesz być wśęgo stáránia bezpiecznie żyć, ponieś
waz się Bóg o cie stára?

By namnien. Bo Pismo S. tylko gry-
żacego onego i serce subsecego stáránia záfá-
zuie / áte stáránia potrzebne domowego by-
namnien. Mátt. 6 / 25. Efez 4 / 28.

17. A pochodzi twoy Krzyż od Dyabła i zlych ludzi,
czyli od Boga?

Od Boga.

18. Ktorzy ludzie, pospolicie największe utrąpienie wystrá-
musz ná Swiecie?

Ludzie pobożni.

19. Dowiedz tego z Pismá S.?

2. Tim. 3 / 12. Wśyscy ktorzi chce pobożnie
żyć w Krystusie Jezusie przesládowani beda.

20. Do czego cie chce Bóg przez krzyż prziwiesć?

Do boiáźni Bożej.

21. Cożci lepiej stuzy do Krześciánstwa twego, szczęście
we powodzenie, czyli krzyż i utrąpienie?

Krzyż i utrąpienie.

22. Coż zá pożytek ztego, że Bóg krzyż ná wierne swe
kládjie?

Wielski pożytek. (1.) Uga się ztad uzná-
wác prawdźiwie Madrość / wśechmocność i
dobroć Boża. (2.) Przez to ich nowy Czło-
wieć bywa zmocniony. 2. Kor. 4 / 16. Choć
się też náš zewnetrzny Człowieć kázi wśáfáje

on wewnętrzny odnawia się ode dnia do dnia. (3.) że wiecey nie bywają swowolnemi. I. Piotr. 4 / 1. Ten co cierpiat w ciele poprzestat Grzechu. Aby już wiecey nie cielesnym požadliwościam / ale woli Bożej był ostatek czasu w ciele. (4.) zapala w nich wielka požadliwość żywota wiecznego / i sprawnie to że się im Świat uprzykrza. (5.) jest przyczyna wielka / że się chwata Boża / zamaga na nich. Jan. II. 4. Ta choroba nie jest na Śmierć / ale dla chwały Bożej / aby był uwielbiony Syn Boży przez nie.

23. W ktoreyże się Powieści wszystko, co Krześcianom o krzyżu wiedzieć potrzeba obfornie zawiera

Jyd. 12 / 6. 7. 8. 9. 10. 11. Kogo Pan miłuje / tego karze: a smaga każdego / ktorego za Syna przimuie. Jesli znosićcie karanie / Bog się wam ofiaruie iako Synom. Abowiem ktoryż jest Syn / ktoregoby Dziec nie karat? A iesli iescieście bez karania / ktorego wszyscy są uczestnikami / tedyście bekarćami / a nie Synami. A nad to / cielesne Dnye nasze mieliśmy / ktorzi nas karali / a baliśmy się ich: Zay daleko wiecey niemamy być poddani Dnyu Duchow / abyśmy żyli. Abowiem oni na mało dni / iako się im zdato nas karali; ale ten ku pożytkowi naszemu / na to / abyśmy byli ucze-

strutami światobliwości jego. A wszelkie fa-
 ranie gdy przitomne jest / nie zda się być we-
 sole / ale smętne; lecz potym owoc sprawiedli-
 wości i pokonny przynosi / tym ktorzy są przez
 nie wycwiczeni.

24. Coż więcej nad stworzenie i zachowywanie wszy-
 stkich rzeczy Byciu niebieskiemu osobną w Piśmie
 swiatym przypisowano bywa?

Wybranie wiernych Krześcianom do żywo-
 ta wiecznego.

25. Czyli Bóg Wiec niektore ludzje bez Dokładu z fce-
 rego upodobania, do żywota wiecznego przez
 naznaczył?

Bynamnien / lecz z tym dokładem / ieśli w
 wierze w Jezusa Krystusa umra / dla tego pi-
 smo G. mowi: Ze nas Bóg wybrał w Kry-
 stusie. Efez. 1 / 4.

26. Czyli Bóg Wiec niebieski wiekła część ludzi bez
 wszelkiego Dokładu na wieczne potspienie
 oddał?

Bynamnien. Ale ponieważ widziat / że w
 niedowiarstwie umra.

* 27. Skądże to wieś, że Bóg swoy wyrok o wiecznym
 wybraniu do żywota wiecznego, i o skazaniu na wie-
 czną śmierć, nie uczynił bez dokładu, ale upa-
 truiąc wiara, albo niedowiar-
 stwo ich?

Doznac się tego moze z wykonwania wy-
 roku jego. Bo bez watpienia Bóg, namię-
 drzy

drżę wyrok swój ták właśnie postanowił / i ták
go wykonywa. A teraz Pan Bóg nikogo
nie potępia z upodobania / ále dla niedowiár-
stwa / nikogo nie zbáwia bez dośládu / ále tylko
tych / ktorzi wierzą. Márk. 16 / 16. Kto u-
wierzi / á okrzęci się / zbáwion będzie. Jan. 3 / 18.
Kto wierzi w nich nie będzie osadzony : ále kto
nie wierzi / iuż jest osadzony : iż nie uwierzył w
Zmie iednorodzonego Syná Bożego. Przez
toż proś wátpienia ták wyrok u czynił od wie-
ków / że tylko tych do Niebá chce przenieść /
ktorzi w wierze w Jezusa Krystusa státemi są :
á z przeciwney strony tych potępić / ktorzi w nie-
dowiárstwie aż do końca trwają.

28. A zład wieś, że Apostoł S. Páweł. Rzym. 9. nie
mowi o zárzuceniu bez przyczyn.

Ponieważ odrzucenie ludu Żydowskiego
wtym / i w náśladowiczych Kozdżiatách / ich
niedowiárstwu i złości swowolney przypisuje
S. Páweł / ná Przkład. w. 31. 32. A Izráel
szukając Zakonu spráwiedliwosci nie doszedł zá-
konu spráwiedliwosci. Dla czegoż ? iż nie z
wiary / ále z uczynków zakonu iey szukali : á
bowiem się obrázili o kámię obrázenia. Ták
też przeciwko Izráelowi mowi / 10 / 21. Cítę
dzień wyciągnąłem ręce do ludu upornego i
zprzeciwiającego się. Kozdż. 11 / 20. Dla nie-
dowiárstwa odtamáne są.

29. Jakoż Pan Bóg ludzic zatwardza?

Kiedy serc ich táska swoia wieceny nie odmies-
za. 2. Mojż. 4 / 21. Izá. 6 / 10. Rzim.
9 / 18.

30. A czyni to on z iakiey Rady bez Dokładu?

Niczyni / ale z sadu spráwiedliwego / kiedy
mu sie ludzic swowolnie sprzeciwiaia / a táska
iego nogámi depca i odrzuciaia od siebie.

31. Mozesli tego pewien byé, iże Imie twoie w księgi
żywota napisane, a iże w liczba wybranych
Bożych należysz?

Moge. Kiedy tylko umysłem niczym niená-
ruszoným postępuje przeciwko P. Bogu memu /
a usilnie pilnie w wierze wytrwac aż do końca.

32. Powiedz przykład o takim Estowieku, ktory pe-
wnie i gruntownie w Sercu upewnił, że był w
liczbie Wybranych, ktorým Bóg żywot
wieczny náznał?

Apostol Páwel, Dla tego zámował: 2. Tim.
4 / 7. 8. Dobrym boym boiował / Biegem wy-
fonał / Wiarem zachował. Zátym odłożona
mi jest korona spráwiedliwości / ktora mi odda
w on dzień Pan / sedzia spráwiedliwy: a nie
tylko mnie / ale i wszystkim / ktorzi umitowali
stáwne przięcie iego.

33. Coż czynisz, kiedy cie myśli frásobliwe o przedwie-
cznym Wybraniu napadaia?

Pilnie sie modle Synowi Bożemu / PAnu
J. C.

Jeżusowi Krystusowi / ktory mi żywot wieczny swoia Śmiercią krzyżową zaśluzył.

34. Jakoż się modliś?

Day zbawienne dokonanie.

Niech uyrze twarz twa o Pánie!

JEZU!

Niech przez twe naświetke rány /

Bede do Niebá przeryżany.

Niech przez twon bok otworzony /

Dusá idzie w Ránskie strony.

35. Jakoż cie Bosta, żenie do pobożności Opatrność?

Żebym ná Páná / wśystko wrzucił staranie /

Pśál. 55 / 23. bo nic przez troskliwe myślenie swoje nie zbuduje sobie Mát. 6 / 25. i Piot. 5 / 7.

Wiec nalepśa rzecz / puścić ná Páná drogi swoje Pś. 37 / 5. i owśem potrzebá / á

żebym Siły i mocy swcy źle nie używał / przeciwko PAnu B Ogu / do Grzechu / gdyż

iego dány obracać trzeba ku iego upodobaniu / wiec kto o sobie rozumie że jest swoim Pánem /

á iże mu wolno czynić co chce / ten grześń. Mát. 8 / 9.

36. Przez coż dochodze tego, jeżeli ten pierwszy Artykuł o Stworzeniu prawie wierze?

Kiedy się że wśystkim ná opatrność stworziciela mego zdawam / á to wśystko / co mi dał / obracam ná chwate iego.

Rozdział XXIII.

O Wtórym Artykule.

1. O czymże mowi Wtóry Artykuł Wiary Krześciań-
skiej?

O Wysłupieniu.

2. Powiedz mi go?

Wierze i w Jezusa Krystusa / Syna iego
jedynego Pána nášego / który sie pozat z
Ducha S. narodził sie z Márcny Panny / u-
mezon pod Pólitiskim Pitatem / ukrzizowan /
umárt i pogrzebion / zstapit do Piektá / trzecie-
go dnia zmartwychwstat / wstapit ná Niebio-
sá / siedzi ná Práwiey Boga Dycá wszech-
mogacego / ztamtod przidzie sadzić żywe i u-
márte.

3. Což o tym rozumieš; kiedy slyšyš, że niektorzi ten
Artykuł mówia ná ten sposob: Dwa dni w Grobie le-
żał trzeciego dnia zmartwych wstat, wstapit dopie-
ktá, z Piektá ná niebiosá?

Ci doktadáis niepotrzebnie tych słow; Dwa
dni w Grobie leżał. Powtore porzadek wy-
wraćais / i mówia / że Pan Krystus pierwey
zmartwych wstat / potym do Piektá wstapit /
á z Piektá ná niebiosá. Aleć w Historien o w
niebowstąpieniu Pána Krystusowym slyšymy /
že nie z Piektá / ale z Gory oliwney widziálne
do niebá wstapit.

4. Przez coż rozeynawasz Krześcianiną od nie
Krześcianiną?

Przez wyznanie Artykulu wtorego: Wierze w JEzusa Krystusa Syna Bożego iedynego. Abowiem wyznawać je ieden jest Bog wszechmogacy / ktory stworzył niebo i ziemię / i wszystkie rzeczy na niebie i na Ziemi / to iestże nie iest właśnie Wiara Krześcianiska. Bo też tak wierzą żydzi / Turcy / i wiele mądrych Poganow; Krześcianinowi zaśie potrzebá wiedzieć / kto iest tenże wszechmogacy BOG / ktory stworzył niebo i ziemię / z włażą / i ten iest Oycem / ktory ma Syna wiecznego / z istności swojej przedwieki z płodzonego. Ps. 2 / 7.

Rozdział XXIV.

O Osobie Pána Krystusowey.

1. Wierzyli tylko w Boga Oycá, i Duchá S. czyli też w Boga Syná?

Wierze też w Boga Syná.

2. Ktoż cie wytkupit?

BOG Syn.

3. Jákóż się zowie BOG Syn?

JEzus Krystus.

4. Coż znaczy JEzus?

Zbawiciel.

5. Czemuz go tak zowia?

Abowiem on wyháwia lud swoy od Grzechow ich. Matt. 1 / 21.

6. Coz czyniá kiedy Imie Jezus mianowane bywa?
Kolána kłániam.

7. A dawak ta cześć Bofka sámemu Imieniowi Jezus?

Nie Imieniowi; Bohy to Bálwochwátstwo byto / ale Osobie swietey Jezusowey / ktora tym Imieniem názývána bywa.

8. Czemuz kósciot Krześciánski ten zwyczay prziaá, že nie při innych Imionách Syná Božego, ale osobliwie při Imieniu Jezus, Kolána kłániamy, ábo i czapki zdeymuiemy?

Dla pámietney Sentencyey Filip. 2 / 10. Aby w Imieniu Jezusowym wšelkie sie koláno kłániaáo / tych ktorzi sa ná niebiesiech / i tych ktorzi sa ná žiemi / i tych ktorzi sa pod žiemiá.

9. Coz znácky Krystus?

Pomázánícá.

10. Powiedz Sentencya, á dowiedz, že Krystus byl pomázány?

Pf. 45 / 8. Umitowaleš Spráwiedliwóšć / á nienáwidžialeš niepráwóšć / przetož pomázal cie o Bože! BOG twoy Olenkiem wesela náđ uczestniky twoie.

11. Ktorziž ludzie bywali w stárym Testámencie pomázáni?

Káptáni / i Krolowie / iáko o tym zytamy

2. Mynž.

2. Moyż 30 / 23. Rozdż. 40 / 13. 1. Sám. 10 / 1. Rozdż. 16 / 13. A táf Krystus / i zá Káptána / i zá Krolá byt pomázány.

12. A byt tež Pan Krystus zá Proroká pomázány?

Byt: 5. Moyż. 18 / 18. Proroká im wzbudze z požyzodku bráči ich / iákož ty iest / i wšoz je słowá moie w Usta iego / i opowiadác im be dżie wšystko / cokolwieř mu rozkazuje.

13. Což czynili Prorocy w stárym Testámencie?

Kazáli i opowiadáli ludżiom wola Boża.

14. Azáž tež Pan Krystus ráde i wola Boża ludżiom opowíadał?

Opowíadał. Jan. 12 / 49. 50. Jam z siebie sámego nie mowit / ále ten ktory mie postal / Ociec / on mi rozkazanie dał / cobym mowit / i cobym powiadác miał. Z wiem že rozkazanie iego iest żywot wieczny. Przetoz to co ia wam mowie / iáko mi powiedżiat Ociec / táf mowie.

15. Ktoráz wola Boża osobliwie opowíadał on wielki Prorok, Jezus Krystus, ludżiom, Żakonna cyli Ewánielická?

Ewánielická / o lásce Dycá niebieskiego przecimfo Grzeřnikom pokutuiacym. Żá. 61 / 1. 2. Duch Pánuiacego Pána iest nádemna. Przetoz mie pomázal Pan / ábym opowíadał Ewánielisá cichym : Postal mie / ábym záwiazal

zał rány tych / ktorzi są struszonego Serca / á bym zwiástował / poimánym wyzwoleńie / á więźniom otworzenie ciemnice. Abym ogłosił miłośćiwy rok Páński.

16. A nie wykładat też Pan Krystus woli Bożey zakonney?

Wykładat Mátt. 5. Nie podawat zakonu nowego / ale wyrozumienie práwe zakonu Moyżewego rzetelnie pożązował.

17. Exemuż rzełł Zbáwiciel, gdy Uczniom swoim Miłóść Krześciańska przikázował: Przikázanie nowe dawam wam Jan. 13 / 35.

Rzełł to dla tego / poniewaž Przikázanie o Miłóści / ktore ná ten czas Żárnyzewowie byli zfałšowali i zgwatčili / do swoiey powagi prziswiodł i ponowil. Wo inšego času to Przikázanie byto starodawne I. Jan. 2 / 7.

18. Jákož Krystus Pan Urząd swoy Prorocki odprázwował?

Já Dni ciátá swego czynil to / kázania miézwáiac sam wlásná osoba: Lež po w Niebowstápieniu Košciol opátrzil wiernymi stugami przez ktore iešce podžisdziełł Urząd swoy Prorocki odpráwuie Efez. 4 / 11 12. Dat niektore Apóstoly / á niektore Proroři / á drugie Ewángielisty / drugie też Pásterze / i Náuczyciele. Ku spoieniu ewietnych / ku pracy uslugowánia / ku budowániu ciátá Krystusowego.

19. Coż czynili Káptáni w stárym Testámencie?

Ofiárowali i modlili sie zá lud.

20. Ofiárowatli teź Pan Krystus zá grzechy náše?

Ofiárowat. A zwařszá sámego siebie / ták iž oráž byt naywyższym Káptánem / iáko i Wáoránkiem Zyd. 7 / 26 27. Tákiegoć záiste przistáto nam mieć Naywyżšego Káptána / šwietego / niewinnego / niepokalánego / odtáczonego od grzeřnikow / i ktoryby sie stat wyżšy nádniebiosá : ktoryby nie potrzebował ná káždý dzień iáko oni nayvyši Káptáni / pierwey zá swoje grzechy własne / ofiar spráwować / á potym zá ludzkie : bo to uczynit ráž sámego siebie ofiárowawšy.

21. Ažaz ieřsze teraz iákley ofiáry potrebá?

Zadney. Bo oná iedyna ofiára Pána náššego JEzusa Krystusa ná krzizju S. odpráwioná / iuž ieř dostpć doskonála / ku zřádzeniu wřystkych grzechow. Zyd. 9 / 26.

22. Ĺali sie Pan Krystus zá námi modli?

Modli / 1. Jan. 2 / 1. 2. Jeřliby kto zgrzeřbył mamy Oredowniká u Dycá / JEzusa Krystusa spráwiedliwego : A on ieř ublagánem zá grzechy náše ; á nie tylko zá náše / ále teź zá grzechy wřystkiego šwiátá.

23. A zaż sie też Pan Krystus modli za swowolne grzeszniki?

Modli / iáko sie modlit za swe frzizowniki.
Luf. 23 / 34.

24. Za kimże sie Zbáwiciel náš osobliwie modli?

Za swoiemi wiernymi / ktorzi z krewkości tylko grzeszą.

25. O coż sie modli za nimi?

Zeby w uznáney prawdzie / á w zgodzie zachowani byli / w tákim wyrozumieniu mowit Jan. 17 / 9. Nie za światem prosze / ále za tymi / ktoreś mi dał / bo twoi są.

26. Według ktoreyże sie Natury Pan Krystus za námi modli?

Według obudwuch natur / ztąd iego przyczyna ták bázwo skuteczna iest i ważna.

27. Pożiz sie bedzie Pan Krystus za námi przyczyniat?

Aż do dnia sadnego. Bo dáley nie bedzie potrzebá przyczyny / áni względem bezbożnych / gdnj z Pięktá niemáß wybáwienia áni też względem pobożnych / poniewaž w niebie beda Aniołom Bozym rownymi / á w dobrym ták uztwierdzeni że wiecey upáść nie beda mogli.

* 28. Czemuż sie tedy Pan Krystus názywa Káptánem ná wieki, iesli urzadu swego przinamniey przez modlitwy wieczne nie odpráwiue?

Względem Káptánskiej godności swoien /
kto-

ktorey z siebie nigdy nie złoży / á potym też i
względem pożytku Urzedu iego Káptánskiego /
ktory nam wiecznie będzie bázro pomocny i
wygodny.

* 29. Jáťež iest roznořć miedzy przyczyniáním sie zá ná-
mi Duchá S. ktorego sie wzmíánká czyni Rzym. 8.
26. á miedzy przyczyna Pána Jezusa :

Bázro wielka roznořć. Bo sie Duch šwie-
ty zá námi przyczynia nie przyczyna ná zastuge
swoie sie gruntuišca / iáko Pán Krystus; Lež
táť / že 1. wšercách nášnych spráwuie skutečné
wzdychánie / á dla tego sie tež indžien Duchem
modlitwy názywa. 2. že nášnych šlábo wier-
nych modlitew popráwia / przispóšobia / i sam/
w rádžie Troncy přenašwíetšeny / předkláda i
oznáymia ie.

30. Izali tež Pan Krystus iest Krolem?

Jest. Jan. 18 / 37. Ty powiádaš žeťm ia
iost Krolem. Jáťm sie ná to národžit i nátom
přijedť ná šwiát.

31. W iáťunže kroleštwie Pánuie ten wielki Krol
niebiešti?

W troiáťim kroleštwie. 1. W kroleštwie
wšechmócnóšćí / kiedy wšyštkim štworzením
ná niebie i ná žłemi záwiáduie / ošobliwie nie-
přijáciošy swoie w nim powéšćiağa á ná Ko-
niec štráca. Pš. 8 / 8. 9. Wšyštkoš poddat pod
nogi

nogi iego. Dwce / i woły wbystkie / nád to i
Zwierzetá polne / Ptástwo niebieskie / i Ryby
morstie / i cokolwieť chodzi po ścieżkách morstich.

Pf. 2 / 8. 9. Zaday odemnie / á damci Na-
rody dziedzictwo twoie / á ośiadłość twoie / grá-
nice žiemie. Potrzeż ie lasta zelázna / á iáko
náczynie zdušskie pokruchyš ie.

2. W krolestwie lásti / gdy osobliwie foćdiot
Krześciánski rzadzi / on sie stára / á od wby-
stkich nieprziláciot brohi Psál. 2 / 6. Zamci
postánowiť Krolá moiego nád Synem gora
żwieta moia.

3. W Krolestwie chwaly wleczney / gdje ná-
wieki nád wiernymi swoiemi pánuie / i chwaly
swey Uczestníkami czyni ie táfimi stozzi žnim
pospótu pánowáć máia 2. Tim. 4 / 18. Wyro-
wie mie Pán žkáždego uczynku žlego / i žácho-
wa do krolestwá swego niebieskiego : ftoremu
chwalá ná wieki wiekow / Amen. Luf. 22 / 29.
Žac wam sporzadzám / iáko mi sporzadziť O-
ćiec moy / krolestwo.

32. Wieleż iest Nátur w Krystusie ?

Dwie : Bostá i žłowiežá.

33. Žali Bostá i žłowiežá Náturá czynia dwie Osoby,
i dwóch Krystusow, czyli tylko iedna osoba, i
iednego Krystusá ?

Tylko iedne osobe / i iednego Krystusá.

34. Czemuż Pan Krystus musiał być Bogiem prawdziwym?

Abymógł aniem Boży uspokoić/Przeklectwo Zakonu nosić i nieprzuciłości nasze zwyciężyć.

35. Dowiedz tego z Pisma S.

2. Kor. 5/19. Bog był w Krystusie świat z samym sobą iednając/ nie poczynaąc im upadków ich.

36. Czemuż Pan Krystus musiał być oraz prawdziwym człowiekiem?

Abymógł cierpieć i umrzeć.

37. Jakoż te obie natury są zjednoczone?

W osobie iednej albo personalnie.

38. Czegoż Natura iedna drugiey udziela?

Własności swoich.

39. A wierzisz, że Naturze człowieczej jest udzielona Wszechmocność, wsytkowiadomość, wschedobytność, moc sad trzymać, Boskie wzywianie, i tym podobne inne własności?

Wierze.

40. Powiedz Sentencya o wszechmocności?

Mat. 28/18. Dána mi jest wszelka moc na niebie i na ziemi.

41. Powiedz Sentencya o wsytkowiadomości?

Kol. 2/3. W Krystusie skryte są wsytkie skarby mądrości i umiętności.

42. Powiedz Sentencyę o wsędobytności?

Matt. 28 / 20. Oto iam iest z wami po
wszystkie dni / aż do skończenia świata.

Matt. 18 / 20. Gdzie sa dwa albo trzy zgromadzeni w Zmie moie / tamem iest w posrzedku nich.

Efez. 4 / 10. Krystus wstąpił wysoko / nad
wszystkie niebiosá / aby nápełnit wszystko.

43. Powiedz Pismo Swiete o mocy sadu czynienia?

Zan. 5 / 27. Ociec dał Synowi moc sad
czynić / bo iest Synem słowieczym.

44. Powiedz dowod o Boskim wyzywaniu?

Zyd. 1 / 6. Niech mu sie klaniaia wszyscy
Aniolowie Boży.

45. Powiedz dowod o mocy obzywaiacey?

Zan. 6 / 51. Jam iest Chleb on żywy / kto-
rym z nieba zstąpił : Jesliby kto iadł z tego
chleba / żyć będzie / ná wieki. A chleb / ktory
Ja dawam iest ciáto moie : ktore ia dawam zá
żywot świata.

46. Powiedz dowod o mocy, Grzechy odpuszczác?

Matt. 9 / 6. Syn słowieczny ma moc ná
ziemi grzechy odpuszczác.

47. Z kogož sie Krystus, według Bosstwa swego
národził?

Z Bógá Dycá.

48. Kiedyž sie Krystus z Bógá Dycá národził?

Od wiekow wieczności.

49.

49. Składze tego dowodzisz?

**Psł. 2 / 6. Syn moy iestes ty / iam ciebie
dżis żplodżit.**

50. Ż ktoreyże sis Pánny Krystus Pan, wedlug czło-
wieczeństwa swego národził?

Ż Márnay Pánny.

51. Powiedz Sentencya, ż ktorey dowiedzień, że sis Syn
Boży ż Niemiásty prawdzimie národził?

**Gal. 4. Gdy przięlo wypelnienie czasu / po-
stat Bog onego Syná swego / ktory sie uro-
dżit ż niemiásty / ktory sie stat pod zakonem.
Abn te / ktorzi pod zakonem byli / wykupit.**

52. A wierzisz, że Krystus Pan nie ma wedlug Bostwa
Mátki, ani wedlug ctowieczeństwa Wycá?

Wierze.

53. Czymże tedy był Jozef?

Opiekunem iego.

54. Ktoż poszrodkowal w tym i spráwił poczecie Pána
Krystusowe ponieważ iest Synem Pánny?

**BGG Duch S. Łuk. 1 / 35. Duch S. żsta-
pi ná cie / á moc Najwyzszego zácieni cie / prze-
toż i to co sie ż ciebie źwiete národzi / názwáne
bedzie Synem Bozym.**

**Mátt. 1 / 20. Co sie w niej poczelo / ż Du-
chá źwietego iest.**

55. Jákoż nas tá Osoba BGG i ctowieć, násey upo-
mins powinności?

Żebyśmy Żbawiciela nášego / zá prostego

ślabego nie mieli człowieka / ale owsem wierzyli że jest Bogiem wszechmogącym Sprawiedliwym / ktory wszytkie wzgardziciele łaski swojej srodze karze / a zebysmy iemu Czesć i Chwale Boska czynili w niego wierzac wzywaiac go / i od niego zbawienia oczekawaiac. A poniewaz sie Syn Bozy naszym stat ciałem / zebysmy Boga za to dobrodzienstwo / miłowali / a przirodzenia naszego ktore B O G tak zacnie uccit przez swowolne nie sromocili grzechy ; ale zebysmy nasladowcami byli Bozymi. Filip. 2 / 5.

Rozdział XXV.

O Urzędzie Krystusowym Wykupienia.

1. Czemuż sie Krystus człowiekiem narodził?
Aby mie wykupit.

2. Kogoż Pan Krystus wykupit?

Wnie straconego i potepionego człowieka / a zątym i inne wszytkie ludzje / ktorzi zarownie wszyscy z przirodzenia dla grzechow straceni i potepieni byc mieli. Jan. 1 / 29. Oto Baranek Bozy / ktory gładzi grzechy swiata.

1. Jan. 2. Krystus jest ublaganiem za grzechy nasze a nie tylko za nasze / ale tez za grzechy wszytkiego swiata.

3. Czyli też Pan Chrystus te ludzkie wykupił którzy są sami rzeczami pożytecznymi i zniszczeniem?

Wypuścił. 2. Piotr. 2 / 1. Pana / który je wykupił / zaprzęga się sam / na siebie przynosząc przestępstwo zniszczenia.

4. Od czegoż cię Pan Chrystus męka i śmiercią swoją wykupił?

Od grzechu / śmierci / Djabła i piekła.

5. Pokaż mi to z Pismem S.

Żyd. 2 / 14. 15 Chrystus zniszczył przez śmierć tego / który miał władzę śmierci / t. i. Djabła. A iżby wyswobodził te / którzy dla bojaźni śmierci / po wspaniałym czasie żywota podlegli byli niewoli. Dse. 13 / 14. Z ręki grobu wybawiecie / od śmierci wykupicie. O śmierci będzie śmiercią twoją! O grobie będzie skazaniem twoim!

6. Czym cię wykupił Pan Chrystus?

Nie złotem / ani Srebrem / ale swoją drogą krew / męka i śmiercią.

7. Dowiedzieś mi tego z Pismem S.?

Dowiodę: 1. Piotr. 1 / 18. 19. Wiedźcie / iż nie skazitelnymi rzeczami / Srebrem / albo złotem / wykupieni jesteście od marnego obcowania waszego / od Dyncow podanego / ale drogą krew / iako Baranka niewinnego i niepokalanego / Chrystusa.

8. Dla czegoż ciś wykupit Pan Krystus?

Abym iego własnym bedac / w krolestwie iego pod nim żył / onemu służył / w wieczney spráwiedliwości / niewinności i światobliwośćości / 2. Kor 5 / 15. Krystus dla tego umárt / aby ci ktorzi żyja / iuż wiecey sobie nie żyli / ále temu / ktorzy zá nie umárt / i iest wzbudzony.

9. Godzili się tedy w grzechách żyć bezpiecznie, ponież waż nas Pan Krystus od nich wykupit?

Nie dáń tego Boże. Lecż teraz tym pobożniey mamy żyć / á Pánu Jezusowi z wielką ochotą służyć.

Tit. 2 / 14. Ktory dał sámego siebie zá nas / aby nas wykupit od wszelkieny niepráwości / sobie sámemu lud własny gorliwie násláduiacy dobrnych uczynkow.

1. Piotr. 2 / 24. Krystus grzechy náše ná ciele swoim zániost ná drzewo ; abyśmy obumárby grzechom w spráwiedliwości żyli.

Łuk. 1 / 74. 75. Żebyśmy mu bez boiáźni / z reki nieprzióciot nášych bedac wybáwieni / służyli : W światobliwośći i spráwiedliwośći przed obliczem iego po wbystkie dni żywotá nášego.

1. Kor. 6 / 20. Abowiemescie drogo odkupieni. Wystawiaycieś tedy Bógá w ciele wáśnym / i w Duchu wáśnym / ktore są Boże.

10. A w śmiertelności musiał umrzeć czemuż tedy mówił; iż cie Pán Krystus wykupił od śmierci?

Śmierć mi tylko śnem jest. Job. 14/ 13.
5. Monj. 31/ 16. Matt. 9/ 24. Jan. 11/ 11.

11. Oto cie Dyabel kuśi, iako żeś to od niego wybawiony?

Moge go zwyciężyć.

12. Czemuże go zwyciężyć mozesz?

Modlitwa / i mocą krwie Jezusa Krystusa / ktorey sie chwytamy wiara prawdziwa.

13. Powiedz mi o tym Powieść z Pisma Swietego:

1. Piotr. 5/ 8. Trzeźwimi bądźcie / czynie. Abowiem Przeciwnik wasz Dyabel / iako lew ryczący / obchodzi / szukając / kogoby pożarł. Ktoremu dawajcie odpor / mocni będąc w wierze.

14. Według kro:eyże natury jest Pan Krystus Odkupicielem i Poszedonikiem twoim.

Według obudwuch natur.

15. Coż czynił Pan Krystus, poiki na ziemi widzialnie chodził?

Kazał i Cuda czynił.

16. Umartli też Bog Ociec i Duch S. za cie, czyli tylko sam Pan Krystus?

Tylko sam Pan Krystus.

17. Jakoż cie Wylupienie do pobożności pobudza?

1. Zebym odkupiciela mego ktory sie umito-

ści fu mnie wydał / skutecznie, a bliźniego mi-
 łować iako nas Pan Krystus umiłować raczył.
 Jan. 15 / 12 13 14. I. Jan. 4 / 9. 10. 11 19.
 2. Żebym uważał pilnie dla czego odkupiony
 jestem tak drogo / abym się wiecej w niewola
 grzechu przekł. nie dawał grzechowi Dyabtu
 i Świātu. Gal. 5 / 1. 13. Rzym. 6 / 17. 18.
 I. Kor. 6 / 20. I. Kor. 7 / 23.

Rozdział XXVI.

O Stanie Ponizienia.

1. Żali Pan Krystus záwše wiedzákim stanie zostawał?

Sze / zostawał. Bo w nim baczymy stan
 ponizienia i stan wymyżnienia.

2. Ktož się poniżył?

Jezus Krystus / Syn Boży.

3. Według ktoreyże się náтуры poniżył Syn Boży?

Według prziietey Człowieczey náturny.

4. Jákož, ábo przez co się poniżył?

(1.) Wstrzymywáiac się od zupełnego uży-
 wánia udzielonych Božkich Własności. Filip.
 2 / 6. Żowie się to w Piśmie swietym křtác
 Boży wyniřczyc.

(2.) Człowiecze krewkości, krom grzechu /
 dobrowolnie ná sie prziiawřy á tak we wřy-
 Ńkim

stkim podobny Bráci swoyey / bedac aby byl
 milosierdnym i wiernym nawyższym Káplánem /
 i mogli tych / ktorzi sa w pokusách / ratowác.
 Zyd. 2 / 17. Co Pismo S. zowie Przeciém
 křtattu niewolniká Filip. 2 / 6.

5. Z Kadze to pochodziło, ze Pan Krystus w swoim nas
 ájšym ostatnim boiu Anielskiego posítku po
 trzebował. Luk. 22.

Z tad / poniewaz sie w stanie ponizenia od
 zupelnego używánia Boskiej wszechmocności
 powęciagał.

6. Jákoż to Krystus zá dni ciátá swoiego nie wiedział
 czasu dnia sadnego, Márk. 13, 32. &

Abó jáko nie wiedział / je ono drzewo siao
 we owocu nie miało / ktorego sie on spodzie
 wał. Mátt. 21 / 19.

Też rownie zten przizny / poniewaz sie w
 stanie ponizenia zupelnego używánia udzielo
 nej Boskiej wsystkowiádomości wstrzymywał.

7. Czemuż sie Pan Krystus ponizyl?

Osobliwie dla tego / żeby zá pyche pierwszych
 rodzicom / ktorzi chcieli Bogu byc rownemi /
 użynil błaganie táfze aby mogł cierpiec / i um
 rzeć : á ná ostátek dla tego / aby nam prziz
 kład piekny pokory S. zostáwit. Mátt. 9 / 29.

8. W ktoreyze Sentencyey wysytko ogárniono co nam o
 stanie anżenia Krystusowego wiedziec należy &

Filip. 2 / 6. 7. 8. Jezus Krystus bedac

włkstatcie Bożym / nie poczytał sobie tego za drapiestwo równym być B Dgu. Ale wyniszczył samego siebie / prziiawwszy kstatk niewolniká / stawşy się podobny ludżiom : i postawa náleżiony iáko człowiek / sami się ponizył / będąc postużnym aż do śmierci / á to do śmierci krzizowej.

9. Coż należy do stanu ponżenia Krystusowego ?

- (1.) Poczecie iego / i ubogie národzenie /
 (2.) Potym iego Mefá i śmierć krzizowa.
 (3.) á ná ostátek pogrzeb iego świetny.

10. Jákoż cie stan ponżenia Krystusowego do pobożności wiedzcie?

Zebym się nie zbraniał być ná świecie ubogim i mizernym / á od mlodości moiej uczył się żyć zostawáć w pokorze i w Unizoności. Psál. 138 / 6. bázac to iáń się Pan n. on ponizył / ábym i ja násládomał stop iego. Mátt. II / 29. Filip. 2 / 5-12.

Rozdział XXVII.

O Mece i Śmierci Krystusowej.

1. Według ktoreyże náтуры Krystus cierpiá ?

S Według człowieczej náтуры / á wśáfze táń je mefá / dla iedności Osoby / sámemu B D,

Bogu przypisuje się. Dziei. 20 / 28. Bóg zboru nabył przez własną krew.

2. Na czymże cierpiat Pan Krystus?

Na Duszy i na ciele.

3. Coż cierpiat na Duszy?

Niewypowiedziane Testnice i smetek / gniew Boży rozumiając / który z niego pot krawny wyciskał / i był przyczyna śmiercia / potykał i boiował niż iębbe był na ciele zraniony. Matt. 26 / 37. 38. Pozat się smecić i testnić i rzekł: Smetna jest Dusza moja aż do Smierci. Luf. 22 / 44. A bedac w boiu gorliwiey się modlit. A był pot iego iako krople krwi zciekające na ziemi.

4. Czuli też Krystus meki swoje?

Czul: Bo za dni ciata swego modlitwy i unizone prozby do tego / który go mogł zachować od Smierci / z wolaniem wielkim i ze łzami ofiarował Jyd. 5 / 7. 8.

5. Czemuż cierpiat Pan Krystus?

Zeby za wszystkie Grzechy nasze głowa swoja zapłacić a sprawiedliwości Boskiej za nie dosyć uczynił: przez co i Dług i kaźń za Grzechy od nas odwrócił. Jz. 43 / 24. 25. Obciążylesz mnie Grzechami twymi / a żądałeś mi proce nieprawościami twoimi: Ja / Ja sam głó-

Dze przestępstwa twoje dla siebie / a grzechom
twoich nie wspomnisz.

6. Jaką Smiercią umarł Pan Krystus?
Krzyżowa.

7. Powiedz Sentencya z Piśmá S.?

2. Kor. 13 / 4. Bo ażkolwiek Krystus ukrzyżo-
wany jest iako słaby / ale żywie w mocy Bo-
żej.

8. Od ktoregoż Narodu był na Smierć skazany?

Od Żydów.

9. Gdzieś o tym napisano?

Dziei. 2 / 36. Niechajże tedy wie zá pewne
wzrostek Dom Izraelski / że go Bog i Pánem
i Krystusem uczynił / tego Jezusa / ktorego-
ście wy ukrzyżowali.

10. Czemuż Syn Boży był ukrzyżowany?

Zeby się stał Przeklectwem za nas / a przez
to nas od Przeklectwa Zakonnego / i od wie-
czney Smierci wybawił. Gal. 3 / 13. 14. Ale
Krystus odkupił nas z Przeklectwem / zakonu
stawszy się za nas Przeklectwem / Abowiem
napisano: Przeklety każdy / ktory wiśi na drze-
wie. Aby na Bogány błogosławienstwo A-
brahámowe przysło w Krystusie Jezusie. Z
abyśmy obietnice Duchá wzięli przez wiare.

11. Jákóž Krystus umárt?

Prawdźiwie / ták ij Duśá z Ciátém / iáko to bywa u inšnych Ludži rozłazona bylá. Wśá-
fje te oboie / zwłáśza Duśá i Ciáto Krystuso-
we / w srzod sámej Smierci / z Bostwem mo-
eno złazone zostálo.

12. Jákóž sie zwát ten sedzia, ktory Páná Krystusa pos-
dał ná Smierc krzyżowá?

Pohitski Pitat. Mátt. 27 / 2.

13. A záz krew Krystusowá skázenie widziáta, ábo
sie w niwecz obrociá?

Nie widziáta skájenja. Psál. 16 / 11. Džiei.
2 / 31.

14. Poniewáž Krystus nic złego nie uczynit, czemuž byt
zábity?

Dla Grzechow moich. Izá. 53 / 4 / Záište
on niemocy náše ná sie wźiat / á boleści náše
własne nošit / á mysmy mniemáli / że jest zránio-
ny / ubity od Boga i utrapiony: Leg on zrá-
niony jest dlá występnow nášnych / ztárty jest
dlá nieprawości nášnych. Káží pokoiu náše-
go jest nánim / á žinostíá ran iego iestesmý us-
zdrowieni.

15. Což go fu temu pobudzito, že ták wiele wysiat?

Mitość fu Dycu swemu i fu mnie.

16. Umieš o tym iáka Sentencya powiedziec?

Umiem. 1. Jan. 3 / 16. Przejtosmý pozná-
li

li Miłość Boża / iż on Duze swoje za nas po-
łożył: i myślan powinni kláść Duze za Brá-
cia.

17. A umarł Krystus wedlug Boskiej, czyli wedlug
Cztowieczej Nátury?

Wedlug Nátury Cztowieczej.

18. A wierzyż że Boska Nátura, áni cierpieć, áni umrzeć,
nie moze?

Wierze.

19. Jákoż cie meká i Śmierć Krystusowa pobudza
do pobożności?

Mam się grzechom tym pilniey strzedz i wá-
rować / ponieważ mie Pan od nich wybátwił / á
iż onemu ciężko przigłó cierpieć żá nie / ták iż
żtey meki iego poznawam srogóść gniewu Bo-
żego; mam też stop iego postuśenstwa prze-
ćimko Bogu Dyncu niebieskiemu / ćichósci /
ćierpliwości i miłósci pilnie náśládomać. 1.
Piotr. 2 / 21. 4 / 1. 2. Filip. 2 / 5. á moiego
stárego Adámá krzizować. Gal. 5 / 24. 4 / 4.
grzechom umierác ná káždy dzień. Rzym. 6 / 6.
7. 8. Filip. 1 / 21.

Rozdział XXVIII.

O Pogrzebie Krystusowym.

1. Czemuż w wyznaniu wiary násey Brzesćiáńskiey Pog-
rzebu Pána Krystusowego wspominaemy?

Sebysmy tym lepiej / o prawdzie śmierci
iego / upewnieni byli Dzieci. 13 / 29. A gdy
wry-

wykonali Żydzi wszystko / co o nim było napisano / zdrywając go z drzewa / włożyli go do Grobu.

2. Jakiż się zwali owi dwaj meżowie, ktorzy ciało Krystusowe z krzyżem zdieli i pogrzebli?

Jozef i Nifodem. Jan. 19 / 38. 39.

3. Gdzież był on grob, do ktorego Pana włożyli?

W ogrodzie przy Mieście Jeruzalem.

4. Coż Pan Krystus przez swoy pogrzeb z grobowo naszymi uczynił?

Sypialnie / Iz. 26 / 20. Idź ludu mój / wnidź do komor swoich / a zamknij drzwi twoje za sobą / skryj się na maluczka Chwilke / dośadnie przeminie rozgniewanie.

5. Ktoż naszym ciał w Grobie strzeże?

Aniolowie święci.

6. Jakiż się budujesz w Krześciańskim żywocie z pogrzebu Krystusowego?

Żebym grzechom moich ktore wziął z sobą Pan do grobu i pogrzebił je w nim / nie wygrzebał znowu / abym im znowu nie służył. Rzym. 6 / 1 - II.

Rozdział XXIX.

O Stanie Wywyższenia
Krystu, owego.

1. Coż jest Stan Wywyższenia?

S On Krystus / według Cztowieczych Nda-
stury swoien / do zupełnego i nieustawiają-
cego używania / udzielonych Boskich własności /
w pewnym porządku i przez różne Stopnie
był wywyższoney.

2. Coż należy do stanu Wywyższenia?

Zstąpienie do Piektła / Zmartwych wstanie /
Wniebowstąpienie / siedzenie na prawicy Bo-
żej / i Powrocenie na sąd.

Rozdział XXX.

O Zstąpieniu do Piektła
Krystusowym.

1. Powiedz iedną i drugą Sentencyą o Krystusowym
zstąpieniu do Piektła?

S Jez. 4 / 9. Krystus zstąpił do naniższych
stron ziemi.

1. Piotr. 3 / 18. 19. 20. Krystus umartwiony
będąc w ciełe / ale ożywiony przez Duchą.
Przez ktorego i tym Duchom / ktorzi są w
więzieniu / przyszedłszy / kazał / ktorzi niekiedy
nie-

nieposlušni byli. Gdy raz ogłaszała Boża
cierpliwosć za Dni Noego / kiedy forab goto-
wano.

2. Kiedyż Krystus do Piekła zstąpi?

Tego okamgnienia / skoro ożył.

3. Według ktoreyże Natury do Piekła zstąpi?

Według Człowieczej Natury.

4. Cierpiałli Pan Krystus w Piekle Męki?

Nie cierpiał już żadnych Maf w Piekle.

5. Coż tedy tam czynił?

Dyabłom się zwycięzca ukazał / a potępio-
nym Dufom frogie Kazanie uczynił / że w nie-
go wierzić niechciały. Koloss. 2 / 15.

6. Coż zstąpienia Krystusowego do Piekła za pociecha i
pobudka mamy ku dobremu?

Jż wiemy / że Dyabłu i Piekle / moc ode-
brana iest / a iż piekło żadney mocy nie ma do
tch / ktorzi sa w Krystusie Jezusie / przetoż
się też nam nie godzi zwyciężonym nie przia-
cielom ná służbę znówu dawać / ani im się swo-
wolnie pod moc podawać. Dze. 13 / 14.

Rozdział XXXI.

O zmartwychwstaniu Páńskim

1. Kiedyż Pan Krystus zmartwychwstał?

Dnia trzeciego. Mátt. 12 / 40. Jáko Jo-
naś

naš byl w Brzuchu Wielorybá trzi dni i trzi nocu: Tak teź bedzie Syn Człowieczy w sercu ziemie trzi dni i trzi nocu.

2. Ktoż go zmartwych wzbudził?

Ociec iego niebieski. Rzim. 6 / 4. Jáko Kry-
stus wzbudzony jest z martwych przez chwale
Dycá / tak żebyśmy i my w nowości Żywotá
chodzili. Dżeci. 2 / 24.

3. Ażaz niemoge mówić, że się Krystus sam z martwych
wzbudził?

Moge / Jan. 2 / 19. Rozwalcie ten Kościół /
á we trzech Dniách wystawie go. Jan. 10 / 18.
Zaden Duże nie bierze odemnie / ále Ja ktáde
ia sam od siebie: mam moc polożyć ia / i mam
moc zásie wziąć ia.

4. Jákoż się Moca Krystus zmartwych wzbudził?

Boska Moca / ktora mu względem Nátury
Człowieczy / przez Personalne Spwienie / prá-
wdźirnie dárowána i udzielona jest. 1. Piotr. 3 /
18. Krystus ożymiony przez Duchá. Rzim.
1 / 4. Przez Boska moc iego.

5. Czemuż tedy Pismo ś. zmartwych wzbudzenie Pána
Jezusowe czśćciey Bógu Dycu niebieskiemu, niż
samemu Zbáwicielowi przypisuje?

Dla tego / żebyśmy upewnieni byli / iże się
Bógu Dycu niebieskiemu dostónále dosyć stá-
to. Kiedyc Refomyia z więzienia wiecznego /
śmierci

śmierci wypuſzczony / wiec tedy musiáto ſie iuż
ſtać doſtáteczne dlugu záplácenie.

6. W czym je záležý Zmartwychwſtánie Pánſkie?

W tym / że Zbáwiciel Duſze ſwoje z właſ-
ſney mocy z ciałem znowu zláczył / á potym ſie
Uzniom ſwoim czéſto ukázował.

7. Jákież cíáto Syn Boży z grobu z ſoba przinioſł?

Właſne to cíáto / w ſtorem cierpiat i u-
márl. Jan. 20 / 27. Wlož ſám pálec twoy /
á ogladay rece moje / i nogi moje ; Z zciagni
reke twoje / i wlož ja w bok moy / á nie bádž
niemiernym / ále wiernym. A wſákže tym
ſpoſobem / że iuż przitrodzonym krewkoſciom
(áni ſnu / áni głodu) nie bylo podlegle / ále w
duchownym ſtanie żyto / i ná káždym miemyſcu /
gdžie iedno chciat / záraz ſie mogł pokázáć / i
wnet záſie zniknáć Filip. 3 / 21. Luč. 24 / 31. 36.

8. Což nam Pan Kryſtus przez zmartwychwſtánie
ſwoje ſpráwíl?

Ráſſe odrodzenia i uſpráwiedliwienia / iáko
žej i upewnienie zbáwiennego zmartwychwſtá-
nia cíat náſzych do žywotá wiecznego 1. Piotr.
1 / 3 4. Błogostáwiony niech bedžie B O G i
Dziec Pána náſzego JEZUSA Kryſtusa / ſtorem
wedlug wielkiego miłóſierdzia ſwego / odrodžit
náſ tu náđžiei žywey / przez zmartwychwſtánie
JEZUSA Kryſtusa od umárlých : Ku dziedzi-

ctwu nieskazitelnemu i niepokalanemu / i niezwiędlemu w niebieściach dla was zachowanego. Rzym. 4 / 25. 5 / 10. Efez. 2 / 5. 6. 1. Kor. 15 / 21. 22. 23.

9. Jakoż nas Zmartwychwstanie Krystusowe zenie do pobożności?

Zebym iako Krystus zmartwych powstały całe inşy sposob żywota zaczął; tak zebyemy też i my przeszłemu grzebnemu żywotowi umarşy / w nowym duchownym niebieskim żywocie chodzili. Rzym. 6 / 4. 8 - 11.

Rozdział XXXII.

O Bożym wniebo wstąpieniu.

1. Według ktorejże Natury Pan Krystus do Niebá wstąpił?

Sedlug Czlowieczey / bo według Boskiej / oprocz tego iest wşedny / i nie może nigdziey wstąpić.

2. Kiedy wstąpił do Niebá?

Dnia Czerdziesiątego po zmartwychwstaniu swoim.

3. Jakoż do Niebá wstąpił?

Widzialnie aż ku obłokom. Dziei. 1 / 9. A to rzekşy / gdy oni pátrżali / wzgore podniesiony iest / á obłok wziął go od oczu ich.

4. Ktoż

4. Ktoż Pana Krystusa przy w Niebowstąpieniu jego odprowadzał?

Aniołowie świeci Ps. 47 / 6. Wstąpił Bog z krzakiem / Pan wstąpił z głosem trąby. Ps. 68 / 18. 19. Wozyw Bożych jest dwadzieścia tysięcy / wiele tysięcy Aniołom: Ale Pan mie dzy nimi iako na Synai w Świątynicy przes bywa.

5. Do kądże Pan Krystus wstąpił?

Według Przitomności swojej widzialney do Niebieskich radości / gdzie są wybrani. Jan. 17 / 24. Dyzce / ktoras mi dat / chce / aby / gdzieś Ja jest / i oni byli zemna: aby ogladali chwale moie / ktoras mi dat. Według Przitomności niewidzialney do wsędobytneho Nieba Mias iestatu Bozego / z ktorego Bog modlitwy nasze wysluchywa / a ktore jest nad wsystkimi stworzonemi niebiosami. Efez. 4 / 10. Wsta pit wysoko nad wsystkie niebiosy / aby napel nit wsystko.

6. Izali też ieszcze jest po wniebowstąpieniu swoim, przy nas ludziach przitomnym?

Jest / aczkolwiek niewidzialnie Matt. 28 / 20. Otom ja jest z wami po wsystkie dni / aż do skonczenia swiata.

7. Do czegoż Krystus przez wniebowstąpienie swoje prziszedł?

Do siedzenia na prawicy Bozej?

8. Coż się rozumie przez prawić Boska?

Moc / Cześć / i Chwała Boska.

9. A możesz mi to z Pisma S. pokazać?

Efez. 1 / 21. 22. Bog Krystusa posadził wysooko nad wszystkie królestwa i zwierzchności / i mocy / i państwa / i nad wszelkie Imię / które się miąnuje / nie tylko w tym wieku / ale i w przyszłym. I wszystko poddał pod nogi jego: A onego dał za Głowe nad wszystkim / Kościołowi.

10. Coż rozumiesz przez siedzenie na prawicy Bożej?

Panowanie i królowanie nad wszystkim stworzeniem / przez zupełne używanie wszechmocności / której Boska Natura stworzyła udzieliła. Psal. 72 / 8. B. gdzie panował od morza aż do morza: i od rzeki aż do Konczyń ziemi.

11. Według którejże Natury, Pan Krystus na prawicy Bożej wywyższonej?

Według Ciałowięzcy.

12. A gdzież teraz jest przitomny Pan Krystus, usiadłszy na prawicy Bożej?

Wtedy / ponieważ też tam jest prawica Boża / gdzie sam B O B jest / który wtedy przitomnie panuje i króluje. Jer. 23 / 23. Szalim ja tylko Bogiem zbliska (mowi Pan) a nie jestem Bogiem i z daleka.

13. Jakoż nas Wniebowstąpienie Krystusowe prowadzi do pobożnego żywota?

Żebyśmy i my nie stawali się o ziemskie rzeczy / ponieważ nasza glowa i rzecz pospolita jest wniebiesiedy. Filip. 3/20. a iż wbystek żywot nasz jest tylko droga do nieba / nie mamy się o nic starać ziemskiego / przemiiłającego / ani co temu jest podobnego kochać; ale się tylko o boskie niebieskie dobra / teraz w tym żywocie uśiłować / ktore nam obiańwione i dane beda w Wieczności. Kol. 3/1-5. a potym żebyśmy pragneli być z samym Panem. Fil. 1/23. 2. Kor. 5/8.

Rozdział XXXIII.

O Dniu Sadnym.

1. Kiedyż zaśie Krystus widzialnie z Niebá przydzie?

W Dzień sadny.

2. Ktoż nim przydzie?

Aniołowie świeci. Matt. 16/27. Syn Człowieczy przydzie / w chwale Oycá swego z Anioły swoiemy / a tedy odda każdemu według uczynkow iego.

3. Coż ná on czas Pan Krystus czynić bedzie?

Sadzić żywe i umarłe.

4. Ktoż się rozumie przez żywe ?

Ludzie / ktorzy dnia sadnego dożefają.

5. A ktoż się rozumie przez umarte ?

Ludzie / ktorzy dnia sadnego nie dożefają / ale
le wprzód pomra.

6. Wierzyſli, że też i ty w ten czas ſtanać muſiſz
przed ſad Krystuſow ?

Wierze.

7. Możesz mi to z Piſmá S. pokazać?

Może / 2. Kor. 5 / 10. Muſimy ſie wſyſcy
pokazać przed Sadowá Stolicá Krystuſowá /
aby każdy odnioſt / co czynit w cieles / wedlug
tego co czynit / lub dobre / lub złe.

8. Z czegoż tedy liczba oddać muſiſz ?

Z złych myſli / ſłow i uczynków moich /
Mátt. 12 / 38. Powiadam wam / iż z każdego
ſłowá proznego / ktoreby mówili ludzie / dádza
z niego liczba w dzień ſadny. 1. Kor. 4 / 5. Pan
też oſwieci / co ſkrytego ieſt w ciemności / i obja-
wi rady ſerc : a tedy każdy będzie miał chwata
od Boga.

9. Iżali tobie kiedy w wierze w Jezuſá Krystuſá umie-
raſz, i zbawion ieſtes, potym w Dzień ſadny grzechy
twoie będą wspominaáne, ábo ná oczy
wyrzucáne?

Nie będą. Jan. 5 / 24. Záprawde zápra-
wde powiadam wam / kto ſłowá mego ſłucha /

i wierzi onemu / który mie postat / ma żywot wieczny: i nie przidzie ná sąd: ále przešedł z śmierci do żywotí. Jan. 3 / 18. Kto wierzi wšh / nie będzie osadzony: ále kto nie wierzi / iuž jest osadzony / iž nie uwierził w Syna iesdnorodzonego Syná Božego.

Ezech. 18 / 22. Żadne przestępstwa iego / ktorých sie dopuścił / nie będą mu przypomináne: w sprawiedliwości swej / ktoraby zynił / ižc będzie.

10. Według ktoregož Pisma Pan Krystus Dekret ná dzień sądny wyrzeczy:

Według Pisma świętego.

11. Możli mi to z Pisma S. pokazać:

Może / Jan. 12 / 48. Nie przyšel tem / że bym świat sádzil / ále że bym zbáwił świat. Kto mna gárdzi / á nie przymiie słow moich / ma ktoby go sádzil. Słowa ktorem Ja mówil / one go osadza w on ostateczny dzień.

12. Powiedz Sentencya, w ktorey sis zawiera ten Dekret, który Krystus wyrzeczy ná Pobożnymi:

Mat. 25 / 34. Podźcie wy błogostáwient Dycá mego; odźiedzicie krolestwo wam zgotowane od założenia świata. 26. A oni ponda do żywotá wiecznego.

13. Powiedz Sentencya, w który Dekret ogarniony jest, który bezbożni ustrząsą?

Matt. 25 / 41. Odstapcie ode mnie wy prześkłeci do ognia wiecznego / który zgotowany jest Djabłu i Aniolom jego rc. i poyda na wieczne meki.

14. A kiedyż dzień sadny przydzie?

O tym nikt nie wie / tylko Pan Bog. Márk. 13 / 32. O onym Dniu i Godzinie nikt nie wie / ani Aniolowie ktorzi sa w Niebie / ani Syn / tylko Ociec.

15. Ktoregożci się Czasu trzeba spodziewać dnia sadnego?

Zawsze. Márk. 13 / 33. Patrzyćcieś / czujcieś & modlcie się ; bo nie wiecie kiedy ten czas będzie.

16. Azaj dzień sadny zleką czyli nagle nastapi?

Nagle i niespodzianie. 1. Tessal. 5 / 2. Dzień Pánssi przydzie iáko złodziej w noey.

Matt. 24 / 27. Jáko btystkáwica wychodzi od Wschodu stoká / i ukázuie się aż ná Záchod : ták bedzie i prziscie Syná cztowiezego.

17. Przez coż Niebo i ziemiá przemina?

Przez Ogień. 2. Piotr. 3 / 10. On Dzień Pánssi przydzie iáko złodziej w noey : w który Niebiosá z wielkán trzástiem / przemina / á zywioły rozpalone ogniem zstopynieis / á ziemiá / i rzeczy / ktore sa ná niy / spalone beda.

18. A wcale przemina Niebo i ziemiá przez Ogień, czy
 li tylko przemienione, ábo odnowione
 beda?

Wcale przemina i w niwecz sie obroca/ idu-
 ko przed tym niczym nie byly? Pjál. 102 / 22.
 One pomina / ale ty zostawaš.

Obiáw. 22 / 11. Przed obliżem iego uciekły
 i Niebo i Ziemiá / á miejsce im nie jest znale-
 żione.

19. Doładze sie tedy spodziewaš dostać?

Do Niebieskich radości / iáko napisáno Obiáw.
 2 / 10. Bądź wierny / aż do śmierci / á dam ci
 koronę żywota.

20. Ale bezbożni doładze beda skazáni?

Do Piektá Pjál. 49 / 15. Jáko owce w piek-
 to złożeni beda. Smierć ie strawi.

21. Jákoż ci dzień sadny do pobożności iest pobudka?

1. Żebym nie wiedzac kiedy Pan przydzie /
 záwsze got / bedac pogotowiu / Łuf. 21 / 34. 35.
 36. Mátt. 25 / 13. Márk. 13 / 35. 36. 37.
 Łuf. 12 / 35-38. 2. á żeby pamiatka przyszłego
 srogiego sadu od grzechow odwodziła mie káżdi.
 2. Kor. 5 / 9. 10.

22. Przy czymże poinawam, jeżeli ten Artykuł o wyka-
 pieniu prawie wierze?

Kiedy w kaźdym pokuŝeniu grzechow /
 Smierci / i Djabla / zaŝluga odkupiciela mo-
 iego!

iego / iedynie zaſtawiam ſie i nigdziey tylko w
nim Zbawienia moiego nie ſukam / á kiedy
mam wola żyć i umrzeć ná Chwale Krystuſo-
wi / ktory mie ták drogo odkupit; á zaś prze-
ciwney ſtrony kiedy grzechowi / Dnablu i
Świátu całe ſłużbe wſyſtkie wypowiadam / nie
życząc ſobie być właſnym nikogo inſzego tylko
Krystuſá. Ale kto żyje według ſwych poża-
dliwoſci / według ſwiátá woli / i iáko go Dya-
bel prowadzi / á ták ze wſyſtkim czyni prze-
ciwko odkupieniu / ten w Sercu nie práwie
wierzi tego Artykułu.

Rozdział XXXIV.

O Trzecim Artykule.

1. O czymże mowi trzeci Artykuł Wiary Krzeſciáńſkiej?

O Poſwieceniu.

2. Powiedz trzeci Artykuł o Poſwieceniu?

Wierze w Duchá ſwiętego. Świety Ko-
ściół Krzeſciáńſki / ſwietnych obcowanie / grze-
chow odpuszczenie / ciáta zmartwych w ſtanie i
żywot wieczny / Amen.

3. Jákoż cie trzeci Artykuł o poſwieceniu pobudza
do Pobożnoſci?

Żebym ſpráwie i Uczynkowi Boſkiemu w
ſobie nie przepſadzał / á ták Szrodków poſwie-
cenia

cenia pilnie używał / i dał im miejsce u siebie
wiedząc iż nie wnidzie do królestwa Bożego nic
nie świętego. Zyd. 12 / 14 15. Efez. 5 / 25.
26. 27. Kol / 1 / 22.

Rozdział XXXV.

O Duchu Świetym.

1. A jaż wierzisz tylko w Boga Oycę i Boga Syna;
czyli też wierzisz w Boga Ducha
świątego?

Wierz też w Boga Ducha świątego.

2. Ktoż jest Duch świąty?

Trzecia Osoba w Bóstwie.

3. A jaż Duch Świąty jest prawdziwym Bogiem?

Z owsem Dziei. 5 / 3 / 4. Z rzekł Piotr :
Ananiażu / przeczże Szatan napełnił serce
twoje / abyś zktámal Duchowi świątemu / i
wiat z pieniędzy za rola. Nie zktámaleś lu-
dżiom / ále Bogu.

4. Jestli też Duch Ś. prawdziwa Osoba od Oycę
i Syna różna?

Jest. Dla tego mu własności personalne
Pismo świąte przynależa. Na przykład : że
przychodzi / náuca / ciekn. Jan. 14 / 26. 16 / 8.
Ze się widomie obiawił. Dziei. 2 / 3.

5. Czemuż trzecia Osoba Bóstwa nazywa się Duchem Świątym?

Dla tego / że nie tylko względem Istności swej Świąty jest; ale że też wbyłto Krześcijaństwo na ziemi / a osobliwie mnie poświęca i nawraca 1. Kor. 6 / 11. Aleście omyci / aleście poświęceni / aleście usprawiedliwieni w Zmieniu Pana Jezusa i przez Ducha Boga naszego. Rzym. 15 / 16.

6. Od kogoż Duch Świąty pochodzi?

Od Boga Ojca i od Boga Syna Jan. 15 / 26. A gdy przydzie on Pociętyciel / ktorego ja wam posle od Ojca / Duch prawdy / ktory od Ojca pochodzi / on o mnie świadczyc będzie. Jan. 16 / 15. Gał 4 / 6.

7. Kiedyż Duch Świąty od Ojca i Syna pochodzi?

Od wiekow.

8. Możliwi to rozumem ogarnąć iako Duch Świąty od wiekow od Ojca i Syna pochodzi?

Nie moze

9. Izali też postány bywa Duch świąty od Syna Boga go według Człowieczey Natury iego?

Tak jest.

10. Skądże ma Natura człowieka Zbawiciela naszego to wysoke prawo Ducha S. posyłać?

Przez Zjednoczenie personalne.

11. Izali Bóg Duch S. podleży niż Ojciec i Syn czyli im rowny?

Jest im rowny.

12. W któreż Świato Duch S. był widomie na
Apostoły wylany?

W Dzień świąteczny.

13. Wiaćkcyż postaći był na nie wylany?

W postaci ognistych Języków. Dziei. 2 / 3.

14. Jakoż nas ten Artykuł o Duchu świątym może
pobudzić do pobożności?

Żebyśmy Duchá Świątego nie wyganiáli
ani go żasnucáli / á miešťania iego przez grze-
chy swowolne nie káżili. 1. Kor. 3 / 16. 17.
Efez. 4 / 30. Bo tego grzechu bez pomsty nie
zostáwi; ále ábyśmy zprzeciwney strony iemu
nie sprzeciwiaiac sie. Dzie. 7 / 51. dopuścili
mu owoce swoje / wraś spráwować. Gal. 5 / 22.
Dziei. 5 / 32. á iżebyśmy Boga Dycá niebie-
skiego wzywáli i prosili onegoż Duchá iego.
Łuk. 11 / 13.

Rozdział XXXVI.

O Swobodney Woli Człowiekã.

1. Jzali też Duch S. miešťka w sercu twoim?

W Jęšťka. 1. Kor. 3 / 16. Użaj nie wiećcie /
że kościółem Bożym iesteście / á Duch
Boży miešťka w was?

2. Kiedyżes go prział?

W moim Krzćcie. Tit. 3 / 5. 6. Podług mi-
to

łóśierdzia swego zbawit nas / przez omycie ośrodzienia i odnowienia Duchá Ś. ktorego wylat ná nas obficie przez Jezuśá Krystusá Zbawiciela nášego.

3. Do czegoś cię Duch Ś. prowadzi?

Do wśzego dobrego. Rzym. 8 / 14. Ktorziśkolwiek Duchem Ś. prowadzeni byw.ia / ci sa Działkami Bozymi.

4. Abo ty nie mozesz z własnych twoich sił dobrze czynić?

Nie moge ; Bym z przyrodzenia w grzechách martwy 1 Kor. 12 / 3. Nikt nie moze Jezuśá nazwać Pánem / tylko przez Duchá Świetego. 1. Kor. 2 / 14. Cieleśny Człowiek nie poymuie tych rzeczy / ktore sa Duchá Bożego : ábowiem mu sa głupstwem i nie moze ich poznać.

5. Wymuze człowiek upády ma Swobodna Wola?

W cieleśnych i przyrodzonych rzeczách / moze co chce czynić / áłbo niechác / i nápráwić i zepsowác. Rázn. 3 / 2. sq. áłbo sádzić ábo wyćinác / ktorey woli niema inŝe Stworzenie. Dogien nie moze gásić ieno palić / Praŝyna peŝnego času gniazdo czyni / i nie ma Woli tego zániechác / á zwałŝŝá czy w drzewie czy wchroście czy w trawie czy w murze iáko przyrodzenie iego przinośi / nie ináczey.

6. Miał też człowiek Swobodny Wola w rzeczach duchownych?

Co się powierzychomnych rzeczy do nawrocenia służących należy/ ma Swobodna Wola swoje/ chodzić do Kościoła słuchać Słowa Bożego czytać w Biblii/ śpiewać i t. d. Herod rad słuchał Jana krzciela. Márk. 6/ 20.

7. Możeli zwłasnych sił swoich co do nawrocenia i do Serca swego odmienienia przidać?

Synamajey. Rzym. 6/ 16. 17. 18. to jest fuga grzechu. Jan. 8/ 34. umarłym w grzechach. Efez 2/ 5. Dwiek przestadza nawroceniu swemu sprzeciwiaiac sie Duchowi s. Dzie. 7/ 51. i pogardzaiac rada Boja. Łuk. 7/ 30. Dzie. 13/ 46.

8. Izali Człowiek nawrocony, nabywa znou sił, i Swobodney Woli?

Nabyma przez Duchá Swietego / i stawa sie prawdziwie wolnym Jan. 8/ 36. 2. Kor. 3/ 17. Bo Duch pojada przeciwko ciátu. Gal. 5/ 17.

9. A możesz Duchá S. zawsze mieć w sercu twoim, choć bys też żył niepobożnie iakobyś chciał, czyli go zaś możesz utracić?

Moge go zaśie utracić. Psál. 51/ 12. 13. Serce czyste stworz we mnie / o Boze! a Duchá prawego odnow we wnetrznościach moich. Nie odrzucay mie od oblicza twego: a Duchá swego S. nie odbieray ode mnie.

10. Przez ktoreż Grzechy go zaś utracić możesz?

Przez iawnne i wiadome Grzechy.

11. Jakoż się masz sprawować, żebyś Duchá S. nie utracił?

Mam pobożnie żyć. Rzym. 8/ 9. 10. 11. 14.

1. Kor. 3/ 16. 17.

12. Skądże masz wiara?

Z Duchá Swietego. Kol. 2/ 12. Bog wiare sprawuje.

13. Przez coż nam Duch S. wiary udziela, i przez co ją w nas zachowuje?

Przez Ewáneliá S. i najswiętsze Sáfrámentá.

14. Jakoż się zowie ten Uczynek, przez ktory się Bóg Duch S. między námi Ludzmi nabárzey objáwia, i ktory sobie w piśmie S. osobliwie przywołaszca?

Uczynek Poświęcenia.

15. Jakież w sobie skutki zámyka Uczynek Poświęcenia?

Tych jest wiele: zwłaszczá / Powołanie / Oświecenie; uspráwiedliwienie / odnowienie / i tym podobne inne.

Rozdział XXXVII.

O Powołaniu.

1. Przez coż nas Duch S. powoływa do łaski Bożej i żywota wiecznego?

Przez Słowo Boże / i Ewáneliá święta.

2. Tim. 2 / 14. Do czego was powołał przez Ewánielis nasze ku dostąpieniu chwaty Pána naszego Jezuśa Krystusa.

2. Ktorychże ludzi powoływa Duch S. do káski Bożej i do żywota wiecznego?

Wszystkich. Chce żeby nikomu nie zcho-
dziło ná potrzebnych srodkách, á żeby przez
nie každemu dopomozono bylo. 1. Tim. 2 / 4.
Bóg chce / áby wszyscy ludzie byli zbáwieni /
i ku znáiomosci prawdy przisli. 2. Piotr. 3 / 9.
Bóg nie chce / áby ktorzi zgineli / ále żeby się
wszyscy do pokuty událi.

3. Przymiali też wszyscy to powołanie Duchá S.?

Nie wszyscy przymiia. Bo ich wiele swo-
wolnie i upornie sprzeciwáia się ták / że się do
kościółá Krześciańského i żywota wiecznego nie-
chca dáć przymiesć. Izá. 65 / 2. Rozciągatem
rece moje ná każdy dziek / do ludu upornego /
ktory chodzi droga nie dobra zá myślámi swo-
my. Mátt. 23 / 27. Gle kroć chciałem zgromá-
dzić dziecié twóie / ták iáko zgromadza kóśokur-
czetá swoje pod sřzidká / á niechcieliście. Džie.
7 / 51. Ludžie twárdego kárfu i nieobrzezaného
sercá / i usbu / wy się záwždy sprzeciwiaćie Du-
chowi śwíetemu / iáko Dycowie wási ták i wy.
Rzim. 10 / 16. Aleć nie wszyscy poslušni byli
Ewánielien. Abowiem Izáiasz mowi: Pánie
ktož uwierzył kazániu nášemu.

4. Dla czego Bóg czasem tych, albo owych Poganow nie da powołać, ani im też Światłości Ewangeliey Świstej przedkładać?

Dla tego / ponieważ / 1. Jch Oncomie powołanie łaskawe odrzucili. 2. Bóg wszystko wiedzacy wiedział / że i te złe Dzieci nie lepien czynić / ale perky także nogami deptać miały. 3. Światłość przyrodzona złośliwie dusić / a tak przez to Światłości łaski Bożej całę nigodnymi czynić się chciały.

5. Do czegoż Bóg Duch S. ludzие powoływa?

Do krolestwa Bożego / i skárbu żywota wiecznego. 1. Tessal. 2 / 12. Bóg was powołał do swego krolestwa i do chwaly. 1. Piotr. 5 / 10. Bóg wśelkien łaski / ktory nas powołał do wieczney chwaly swoiey w Krystusie Jezusie / gdy małuzko ucierpicie / ten niech was doskonalszymi uczyni / utwierdzi / umocni i ugruntuie.

6. Jakoż nas, Powołanie do pobożności wiedzie?

Zebyśmy się nie sprzeciwiali / upornością Duchowi swietemu / iáko czynia ktorzi się Duchowi Bożemu nie chcą dać rządzić ani zgromadzać. 1. Monj. 6 / 3. Izá. 65 / 2. Matt. 23 / 37. Dżie. 7 / 51. Rzym. 10 / 16.

Rozdział XXXVIII. O Oświeceniu.

1. Ktoż nas oświeca?

Sobliwie Bóg Duch Święty. Dla tego iży Panwet S. od Boga słuchaczom swoim Duchá Mądrości i objawienia ku poznaniu samego siebie / á żeby oświecił oczy myśli ich / áby wiedzieli / ktora jest nadzieia powołania iego w świętych. Efez. 1 / 17. 18.

2. Azaj też Pan Jezus Krystus ludzie nie oświeca?

Oświeca. Abowiem sie dla tego w Piśmie S. tak wiele razy. Światłością swietą nazywa. Jan. 1 / 4. 5. w nim był żywot / á żywot był ona Światłością ludzką. A ta światłość w ciemnościach świeci / ale iey ciemności nie ogarnęły. Tenci był ta prawdziwa Światłością / ktora oświeca każdego Człowieka przichodzącego na świat. Jan. 12 / 46. Ja Światłość przyszedłem na świat / áby żaden kto wierzi w mnie w ciemnościach nie został.

3. Przez iakichże osob usługowanie oświeca Bóg Duch S. ludzie?

Na początku nowego Testamentu czynił to przez Apostoły swiete. Przetoż napisano / że sie Bóg rozświecił w Sercach naszych. 2. Kor. 4 / 6. Dla tego Panwet S. mowi : że jest

poślány do Poaánom / ku otworzeniu oczu ich /
aby się nawrócili z ciemności do Światłości.
Dziei. 26 / 18. Podziś dzięki oświeca Pán Bog
ludzie przez káznodziei słowá Bożego usługó-
wánie.

4. Przez coż nas Duch S. oświeca?

Przez swoje Boskie słowo. Przetoż się sá-
mo nazywa światłością w ciemnym miejscu
świecaca. 2. Piotr. 1 / 19.

5. Jákoż BÓG Duch S. ludzie oświeca?

Kiedy Rozumu náшего nieumiejetności cie-
mność rozpedza; Efez. 5 / 8. 9. á Nas z prze-
cimney strony do znáimóści Syná Bożego
zbáwienny prziwodzi. Efez 1 / 17. 18. 19. 1.
Kor. 2 / 12 - 16.

6. Ktorziz ludzie tey kásti dostępuia, że ie Duch S. oso-
bliwie oświeca?

1.) Ci ktorzi się o oświecenie nabożnie mó-
wla. 2.) Ktorzi nie mituia Ciemności bázziej
niż Światłości. 3.) Ktorzi we śnie bespie-
czności i złości nie leża ustáwicznie. Efez. 5 / 14.
Ocuć się ktory spiż / i powstań od umártych /
á oświeci cie Krystus.

7. Jákoż nam służy tá Náuká o Oświeceniu do pobo-
żnego Żywotá?

Zebysmy ślepote náše uznawáli / á chodzili
pośi Światłość mamy / by nas ciemności nie
ogáró

ogarnęły. Jan. 12 / 25. 26. Efez. 5 / 8. 9.
Chodźcieś iáko dźiatki Świátłości.

Rozdział XXXIX. O Odrodzeniu.

1. Ktoż nas znowu rodzi?

Wła Troncą przenień wietka / A wśákże
Si tá święta Spráwa Duchowi Ś. osobli-
wie bywa przypisowána. 1. Jan. 3 / 5. Záp-
rawde záprawde powiádamci / iesliby sie kto nie
národził z wody i z Duchá / nie moze wniść do
królestwa Bozego.

2. Przez coż duchownie odrodzeni bywamy?

Przez słowo Boze i Sakraméntá Ś. á oso-
bliwie przez świętosć krztu Ś. ktora sie dla
tego omnyciem odrodzenia i odnowienia nazy-
wa. Tit. 3 / 6.

3. Coż nas w odrodzeniu zá káská potyka?

Przesádzeni bywamy z duchowney śmierci
grzechu / do żywotá duchownego. Gal. 2 / 19.
20. 21. Gal. 5 / 25.

4. Coż sie dzieie przy odrodzeniu?

Osobliwie trzy rzeczy. Pierwsza / że Duch
Ś. wiáre prawdżiwá zbáwienna w sercách ná-
sych zápala. 2. Kor. 4 / 13. Wtora / że przez
wiáre

wiäre zápalona / zástugi Krystusa Pána / i láski Bozej záraz chwytaíaca sie uspráwiedliwieni / i zá dziatki Boje políczeni bywamy / Gál 4 / 4. 5. Trzecia / że sercá nowego nábywamy / skłonności ku dobremu / i cále inšego rozumienia o sobie iestemy niżejmy przedtym byli; Wšákže iednáť krom tego ięszce zostáie w dušy nášey grzešna skłonność do złego / i nie dá sie že wšytkim wyforzení / ále tylko táť ost biebie / že iey z láski Boga Duchá S. pánowanie odebráć możemy. Rzim. 6 / 12. Niechże tedy nie kroluie grzech w śmiertelnym cieiele wášym / żebyście mu postuśni byli w pozadliwościach iego.

3. Zkądże to pochodzi, że w człowieku odrodzonym, do śmierci, ustawiczna walka ciała z Duchem, starego z nowym człowiekiem jest?

Ztąd to pochodzi / ponieważ sie w dušy iego dwoiáka znájdúie skłonność : iedná skłonność dobra / ktora Duch S. w odrodzeniu i odnowieniu w sercá náše wszczepił / druga zła skłonność / ktora sie z nimi rodzi / á ktorey do śmierci nie pozbedziemy. Przetoż nasz snadnie grzech obstepuie i leniwym czyni. Zyd. 12 / 1. S tá iest przyczyna / że Apostoł S. táť bázgo nárzeka. Rzim. 7 / 18. sqq. Wiem / że nie mięska we mnie (to iest / w cieiele moim) dobre.

bre. Medzynyś ia głowiek ktoż mie wybawi
z tego ciała śmierci?

6. Możemyli też z stanu odrodzenia znou wypásć?

Możemy. Kiedy swowolnie grzeszymy.

7. Zostawiali te; Wsketecznicy, Cudzołożnicy, Bluznierscy, Swatciściele Sabbátu, Stodzieie i Klámcy, i tym podobni inni grzesznicy sprośni, w stanie odrodzenia, w ktory byli przez Krzesť S. przesádzeni?

Nie zostawiaia / ále znou tkwia w duchowney śmierci grzechu / žyia w niełasce u Boga / w stanie przekletym / i musza koniecznie do Piekká isc / chyba žeby ieśże przed śmiercia w gáś wiernie pokutowáli.

8. Jákoż nam odrodzenie służy do Pobożności?

Żebyśmy Stowo Boże iáko nášienie Jáś.

1/18. 1. Piote 1/23. przimowáli / Krzesť swiety ná pámieć sobie ustáwicznie przimodzác. Jan. 3/6. Wiáre záchowywáli. Jan. 1/12. á ták žebyśmy srozodki ktore nam BGG podawa przimowáli i nie grzesžyli. 1. Jan. 3/9.

Rozdział XL.

O Uspráwiedliwieniu.

1. Ktoż nam osobliwie pomaga do Uspráwiedliwienia?

BGG Duch Swiety / ktory prawdžie
M S wa /

wa / zbawienna Wiara w sercach naszych / za-
pala.

2. Przez coż bywamy usprawiedliwieni?

Przez Wiare tylko. Rzym 3 / 28. Przetoż
mamy za to / że człowiek bywa usprawiedli-
wiony Wiara / bez uczynkow Zakonu. Rzym.
4 / 5. Nie robiacemu zaś / lecz wierzą-
cemu w tego / który usprawiedliwia niepobo-
żnego / przyzycana bywa wiara jego za sprá-
wiedliwość. Gal. 2 / 16. Wiedzac iż nie bywa
usprawiedliwiony człowiek z uczynkow zakonu /
ale przez wiare w JEzusa Krystusa / i myśmy
w JEzusa Krystusa uwierzyli.

3. Jzali Wiara, ile jest zacna cnota i B Ogu się podob-
biającym uczynkiem, usprawiedliwieni
bywamy?

Nie tak / ale ile się zaślugi drogiey JEzusa
Krystusa chwytá Izá. 45 / 25. w Panu usprá-
wiedliwione będzie / i przechwalác się będzie
wszystko nasienie Izraelskie. Filip. 3 / 9. abynt
był znaleźiony w Krystusie / nie mając sprá-
wiedliwości moiej / tej / ktora jest z Zakonu /
ale te / ktora jest przez wiare Krystusowa / to
jest spráwiedliwość z B Oga / ktora jest przez
wiare.

4. Ale podobno to tylko początek usprawiedliwienia naszego wierzę ma być przypisowany, a nie postępek albo iey Koniec?

By namniemy / owszem / wierzę wszystko przypisowane bywa. Początek / szrodek i koniec. Bo wiara stoimy w łasce Bożej Rzym. II / 10. Mocą Bożą strzeżeni bywamy przez wiarę ku zbawieniu I. Piotr. I / 5.

5. Czemuż tedy Jákub S. w Rozdz. 2. listu swego pisze, że nie z wiary tylko, ale i z uczynków usprawiedliwieni bywamy?

Odpowiedz. 1.) Jákub S. tylko o wierzę obłudney mówi / o martwey wierzę / która sąmi Djabli maia w. 17. 19. ta nas nie usprawiedliwia. 2.) Apostoł S. mówi o usprawiedliwieniu przed ludźmi / ktorzi wedlug uczynków sadza; a nie o usprawiedliwieniu przed Bogiem / ktorego oczy wszystko widzące poglądają na wiarę. Rzym. 4 / 2. Jeśli Abraham z uczynków iest usprawiedliwiony / ma się czym chlubić / ale nie u Bogá.

6. Jákóż się dzieie usprawiedliwienie?

Przez odpuśczenie grzechów / a przizytanie Sprawiedliwości Krystusa Pána Rzym. 4 / 6. 7. 8. Jákó i Dáwid Krol powiáda / że błogosławieństwo Człowieka iest / ktoremu Bóg przizyta sprawiedliwość bez uczynków / mówiac: Błogosławieni / ktorzych odpuśczone są
nie

nieprawości / a ktorych zakryte sa grzechy. Błogosławiony Mąż / ktoremu Pan grzechu nie przizyta. 2. Kor. 5 / 21. Ubowiem B O G tego / ktory nie znał grzechu / za nas grzechem uczynił / abyśmy sie my stali sprawiedliwoscia Boza w nim. 1. Kor. 1 / 30. Krystus sie nam stal mądroscia od B O g a / i sprawiedliwoscia / i poswieceniem.

7. Czyli tedy Wierni w starym Testamencie na ten własnie sposob byli usprawiedliwieni, iako i Krzescianie w nowym Testamencie?

Tak jest: Dziei. 15 / 11. Przez łaskę Pana naszego Jezusa Krystusa wierzymy / iż bedziemy zbawieni / tym sposobem / iako i oni.

8. Mogali usprawiedliwieni łaski Bozey i żywota wiecznego być pewni?

Moga. Rzym. 5 / 1. Bedac tedy usprawiedliwieni z wiary / pokoy mamy z Bogiem / przez Pana naszego Jezusa Krystusa. w Rozdz. 8 / 16. 17. Tenze Duch poświadza Duchowi naszemu / iżesmy dziećmi Bozymi. A iesliż dziećmi / tedy i dziedzicami: dziedzicami w prawdzie Bozymi / a spoldiedzicami Krystusowymi / iesli tylko z nim cierpimy abyśmy tez z nim byli uwielbieci. A wszakze sie ta pewność / ktora z boiaźnia Synowska zawsze ma być złażona / nie ma w żadna bezpiecność obracać. Z boiaźnia i ze drzeniem zbawienie swoje sprawuycie. Filip. 2 / 12.

9. Coż idzie za usprawiedliwieniem?

Odnowienie i poświęcenie / przez ktore Bog Duch S. usprawiedliwione krześciany do uczynkow dobrych i swietych pobudza. Filip. 2/13. BÓG jest / ktory spráwuie w nas i chcenie i skuteczne wykonanie / wedlug upodobania swego.

10. Czyli BÓG Duch S. same Dusze, czy samo ciało nasze, czyli oboie oraz poswiaca?

Oboie oraz. Albowiem dusze napelnia znacznymi owocami wiary / a ciało czyni naczyniem sposobnym / w ktorym i przez ktore potym dusza poświęcona / z sil duchownych / wiele dobrego spráwować moze.

11. Ale podobno Duch S. Poswiecenie u nas tylko zaszczyna, a my go potym z własnych sil dokonujemy?

By namnien. Lecz wszystko i w poświęceniu Pán BÓG spráwuie / i poczatek i szrodek / i koniec. Tak iż gdyby taska Duchá S. na ofamgnienie tylko pracowac przestala przy prawowiernych / tedyby zarazem w pierwsze grzechy znowu wpadli; wlasnie iako woda / kiedy ja od ognia odejma / sama zasznie.

12. Przez coż nas Bog Duch S. odnawia i poswiaca?

Przez Slowo Ewanielien S. i naswietke Sakramenta. Jan. 17 / 17. Dyzce poświęć

że ie w prawdzie twoiej. Słowo twoje jest
prawda.

13. Coż czyni Zakon przy poświęceniu naszym.

To czyni / że wiernych do uznania grzechow
ustawicznie dogania / a potom im Regule
przepisuje / według ktorej żywot swoy Swie-
tobliwy / mali się Bógowi podobać rzadzić po-
winni.

14. Czyli też Krzyż pomaga co do poświęcenia i odnos-
wienia?

Pomaga ponieważ / ile przez Trapienie stá-
rego człowieka przeszkod uprzata. 2. Kor. 4/16.
Dla tego nieślabieimy / ale choć się też n. B. ze-
wnetrzny człowiek kázi / wśáfje on wewnetrzny
odnawia się ode dnia do dnia.

15. Ktoreż jest one prawdziwe źródło, z ktorego samá
nie obtudna Swiatobliwość wyskáfuje?

Wiara zbawienna prawdziwa. Bo tá jest
przez swiętą miłość skuteczna. Gal. 5/6.

16. W czymże záleży poświęcenie i codzienne
odnowienie?

W tym / kiedy Krześcíanie usprawnienie
ni zá otucha i Pobudzeniem Duchá S. postu-
szeństwa czynia / a iego mocá záwsze usilwia się
im dáley tym wiecey aby stáre grzechne zle do-
byćzaię składáli / a z przeciwney strony do Cnot
Krześcíanstkich Bógowi się podobájących przy-
sta-

kładali. Efez. 4 / 22. 23. 24. Przetwórz złoście / według pierwszego obcowania / starego człowieka / który się psuie przez pojedliwośći okułamaiące / a odnowicie się Duchem umysłu waszego. I obleczcie się w onego nowego człowieka / który według Boga stworzony jest w sprawiedliwości / i w światłości prawdy.

17. Możemyli w tym żywocie prawie doskonałego poświęcenia i odnowienia dostać?

Nie możemy. Bo nasz grzech snadnie obstepuie i ciężki nam jest. Zyd. 12 / 1.

18. Czyli poświęcenie i codzienne odnowienie potrzebne jest?

Nie jestci w prawdzie iáko szodek ná Pomoc fu dusznemu potrzebne zbawieniu / a wśáf je jest potrzebne Krześciánom tym / ktorzi dusznego Zbawienia nie chcá swowolnie utrácié / ale ráczy swoien powinności / należycie dospéczynic. I. Tessal. 4 / 7. Bo nasz nie powolał Bóg fu nieczystości / ale fu poświęceniu. Zyd. 12 / 14. Náśládujcie światłości / bez ktorey żaden nie ogláda Pána.

19. Coż z tego Krześciánom pobożnym przychodzi ktorzi światłości szczyt pilnia?

Duchowna z Synem Bożym / Krystusem Jezusem iedność albo Ziednoczenie.

20. Ktoż nam nawiaćcey dopomaga do tey szczęśliwości?

B O G Duch S. który przez łaski swey skutegne Prácowanie / z serca i duży násey mieśkámie wdzięczne Pánu Jezusowi gotuie.

21. Coż są zá szrodki z strony Bożey, przez które się tá Jedność stawa?

Słowo Boże i Sátramentá S.

22. Coż mamy zá szrodek z násey strony, ku dostapieniu tey Jedności?

Wiäre práwa i zbáwienna. Efez. 3 / 17.
Krystus przez wiäre mieśka w sercách náseych.

23. Stacali się z námi Krystus Pan według Boskiey, czyli według cztowieczey Náтуры swoiey?

Według obudwu Nátur. 1. Kor. 6 / 5. **U**żaj nie wiecie / iż ciátá wáże są gtonkami Krystusowymi? wżiawşy tedy gtonki Krystusowe / czyli ie uczynie gtonkami wśbetegnice? Nie daj tego Boże! Jan. 15 / 4 5. **Mieśkajcieś we mnie / á Ja w waś.** Jáko látorośl nie może przinośić owocu sámá z siebie / iesli nie bedże trwátá w winney máćicy; tákże áni wy / iesli we mnie mieśkać nie bedziecie. **Ja** iest winna máćicá / á wyście látorośle. **K**to mieśka we mnie / á Ja w nim / ten przinósi wiele owocu: **B**o bezemnie nie uczynieć nie moźecie.

24. Jákoż się tá duchowna Jedność albo Ziednoczenie stawa?

Práwie niepoietym sposobem.

25. Czyli się Istność Syna Bożego z Istnością naszą zjednocza?

Zjednocza Jednością najsłodszy. Przes to napisano 1. Kor. 16 / 17. Kto się łączy z Panem / iednym Duchem jest z nim. Dla tego mógł S. Paweł mówić: Żyje już nie ja / lecz żyje we mnie Krystus Gal. 2 / 20.

26. Czyli się Istność Syna Bożego w tak ścisłym Zjednoczeniu z Naturą naszą mieści albo się wiec w nie przemienia?

By namniej. Nie stawa się w tym tajemnic pełnym z iednoczeniem zgoda żadne Przewierżnienie ani pomieszanie.

27. Gdzieś nam Syn Boży osobliwie to Zjednoczenie Duchowne przy obiecał?

U Oziabá / 2 / 19. 20. Poślubie cie sobie na wieki: poślubie cie mówie sobie w sprawie dliwości / i w sady / i w miłosierdziu / i w li tościach. Poślubie cie też sobie w wierze: i poznaś Pana. Jan. 14 / 23. Jeżeli mie kto miłuje / słowa moje zachowywać będzie. Z Ociec moy umiłuje go / i do niego przijdziemy a mieszkanie u niego uczynimy.

28. Jakoż nam Artykuł o Usprawiedliwieniu do pobożności służy?

Ponieważby nam to nic nie pomogło lubo byśmy o Usprawiedliwieniu co jest i iako się dzieje umieli mówić / jeżelibyśmy nie usiłowali

dostać uspráwiedliwienia ; wtaż nie iákoby to Człowiekowi choremu nic nie pomogło / lub by wiedział / iákoby mógł zdrowia nabymać / ieżeby sam ták nie czynił. A iże przed uspráwiedliwieniem idźie pokutá / bo żaden niepokutujący w grzechách żyjąc nie będzie uspráwiedliwiony ; musi w pokucie szczerey grzechy swoje uznawać i nienawidzić. W Duszy pokutującej spráwuie Duch święty wiare / przez ktora bywamy uspráwiedliwieni. Póki niemáš woli grzechow poprzestáć / poty niemáš uspráwiedliwienia. Wiará nie może być w duszy ktora ieżże grzechowi służy. Márk. 1 / 15.

Rozdział XLI.

O Záchowáníu w Wíerze.

1. Ktoż nas záchowuie i do żywotá wiecznego strzeże?

Bóg Duch S. I. Piotr. 5 / II. 12. **B**óg wśelkíey láski / ktory nas powołał / do wieczney chwaty swoiey w Krystusie J. E. z. / ten was doskonátymi uczyni / utwirdzi / umocni / i ugruntuie.

2. Przez coż nas Duch S. záchowuie do żywotá wiecznego ?

Przez wiare / ktora przez Ewánielis S. im dálej tym wiecey zápala I. Piotr. 5 / 5. **M**o-

ca Boża strzeżeni bywamy przez wiare ku zbawieniu / ktore zgotowane jest / aby było obowiązione czasu ostatecznego.

3. Jakoż nas Bog Duch S. strzeże i zachowuje do żywota wiecznego ?

1.) Będąc Nauczycielem naszym / rozum otwierając / ilekolwiek Słowo Boże pilnie uważamy. 2.) Wodzem naszym do wszelkiego dobrego nas prowadzącym / osobliwie do pacierza. 3.) Pociębnycielem naszym / nas szczęścia w ucisku posilającym / szczęścia też radość i pokoy w Duszy naszej sprawującym / szczęścia nas o Synowstwie Bożym w sercu upewniającym. Rzym. 8 / 16. Tenże Duch poświadczą Duchowi naszemu / iżesmy dziećmi Bożymi.

4. Jakoż nas Záchowanie w Wierze pobudza do pobożności ?

Zebysmy już przez Duchá świętego od Uczynków martwych wzbudzeni / a duchownego żywota Siłami udarowani / sił ktorými nas darował Duch święty dobrze używáli. Mátt. 25 / 28. 29. 2. Kor. 6 / 1. 2. Jan. w. 8. cobyśmy tey łaski nie utracili. 1. Kor. 10 / 12. 13. Rzym. 8 / 35-39. 1. Kor. 1 / 8. Kol. 1 / 9-12. ale wiecey Duchá S. nauczającego i prowadzącego słucháli i dali mu się rządzić. 1. Jan. 2 / 6. 2. Tess. 3 / 3. Rzym. 8 / 14. 15. 26. 27.

Rozdział XLII.

O Kościele Krześcijańskim.

1. Kiedy mowimy : Wierze Kościół Krześcijański, izali przez to rozumiemy domy Boże, i iawne budynki Kościelne ?

By namnien. Bo w tej mierze nie potrzeba żadney wiary / gdyż oczyma naszymi cielesnemi widzimy takowe domy Boże Zgromadzenia.

2. Coż rozumieś przez Kościół ?

Zgromadzenie ludu / ktory słucha Słowa Bożego / Sakramentow podług ustawy Krystusowej używa / a tak w prawdziwej wierze do żywota wiecznego buduje się. 1 Piotr. 2 / 5.

3. Izali Kościół Krystusow jest widzialny, czyli niewidzialny ?

Jest i widzialny i niewidzialny.

4. Ktoryż jest Kościół niewidzialny ?

On prawowierny Kościół Krystusow / ktory Zbawiciel oblubienica swoja nazywa / zgromadzenie onych ludzi / ktorzi z Panem Krystusem przez żywą wiare zjednoczeni są o Tych nikt pewnie / albo nieomylnie wiedzieć nie może / ponieważ nie możemy nikomu w serce patrzeć. 2. Tim. 2 / 19. Mocny stoi grunt Boży / mając te pieczęć : Zna Pan ktorzi są jego.

5. O którymże Kościele rozumieć mamy one obietnice Bożkie, kiedy Żbawiciel mówi że bramy pieśkielne nie przemoga go ?

O niewidzialnym.

6. Coż jest Kościół widzialny ?

Zgromadzenie tych ludzi / ktorzi się do prawdziwej religii przyznawali.

7. Czyli w Kościele widzialnym są sami ludzie pobożni są ?
Nie są. Bo się wiele Okudników mieszka w nich. Wier go też Krystus Pan do roli przirownnyma / na ktorej kłakol i pszenica wschodzi. Matt. 13.

8. Poczymże poznać widzialny Kościół prawdziwy ?

Po prawdziwym i szczerym Słowu Bożem opowiadaniu i porzadnym Sakramentom wedle ustawy Krystusowej używaniu i usługowaniu Jan. 8 / 31. Jesli wy zostaniecie w Słowie moim / prawdziwie uczniami moimi bedziecie. Jan. 10 / 27. 28. Dwiec moje głosy mego słuchajcie / a Ja je znam / i ida za mna. A Ja żywot wieczny dawam im : i nie zgina na wieki.

9. Czyli Kościół Krystusow na ziemi zawsze tak widzialny musi być, że by prawie nauczajacy Żbor było wie-
dąc i palcem nań ukazywać mo-
gło się ?

Nie musi. Abowiem krolestwo Szatańskie gęstokroć tak się wzmoc może / że przed nim krolestwa Krystusowego poznać trudno / aż też

ia wney práwen služby Bożey nigdziey nieznay-
 dzieß. 1. Krol. 19 / 14. Dopuszili przimierze
 twoie Synowie Izraelscy: Otkarze twoie po-
 burzili / á Proroki twoie mieżem pomordowa-
 li i zostalem Ja sam / á szukáa duze moiey / á
 by mi ja odieli. Z Dwżem je zá času An-
 tykrystá w nowym Testamencie to sie dżiac /
 i odstanie przeciw. A Niewiásta / kościol Krze-
 ścijański / ná pustynia sie umykáć miáta.
 Obiáw. 12 / 6.

10. Czyli inż tedy Kościol Krześcijański cále záginał / kiedy
 go nie widáć?

Zadna miara. Zesze sobie Bog zachó-
 wue gromadke / ktora mu szerym sercem slu-
 ży. 1. Krol. 19 / 18. Zachowalem sobie w Izrae-
 lu siedm tysiecy / ktorych wßystkich kolána nie
 kłániáły sie Baálowi / i ktorych wßystkich usta
 nie cátowały go.

11. Ktoż jest głowa Kościoła Krześcijańskiego?

Krystus Syn Boży. Kol. 1 / 8. On jest
 głowa ciáta / to jest Kościoła / ktory jest pozá-
 tkiem i pierworodnym z umártlych / áby on
 miedzy wßystkimi przodkował.

12. Czemuż Kościol Krześcijański zowiemy jednym?

Ponieważ iednego Pána ma i iedne wiáre
 Efez. 4 / 4. 5. Jedno jest ciáto / i ieden Duch /
 iáko też iestescie powołáni w iedney nádzieieny
 po-

powołania waszego / ieden Pan / iedna Wiara /
ieden Krześ / ieden Bog i Ociec wszytskich.

13. Czemuż się Kościół BŻy swietym nazywa?

Ponieważ go Krystus Pan poświęcił. Efez.
5 / 26. Krystus umiłował Kościół / i wydał
sámego siebie zań / aby go poświęcił.

14. Przez coż go poświęca?

Przez słowo swoje i Sakramentá święte.

15. Czyli obcowanie swietych zależy wspoteczności dobr
cielesnych, czyli duchownych?

W spoteczności dobr duchownych.

16. Ktoryż jest Kościół Kátholicki albo powszechny?

Zgromádenie prawowiernych / máiace wiá-
re Apostolstwa / ktora wszyscy ludzie powinni
prziiać.

17. Czemuż się BŻB z Kościołem swoim z iedney
kráiny do drugiey przenosi?

Dla grzechow i wzgardy ludzkiej.

18. Jákoż się Artykuł o Kościele do pobożnego żywota
prowadzi?

Ponieważesmy Domownikámi Bożymi / te-
dyć nam też należy ták się sprawować / żebyśmy
Pánu naszemu jáko gospodarzowi sromoty nie
czynili / ábowiem sád od własnego Domu Bo-
żego zaczyna się. I. Piotr. 4 / 17. osóbliwie je-
bysmy ná tym nie przestawali / iż żyjemy w po-
wierzychowney spoteczności Kościoła / ále żeby-

śmy się wieceny użytkowali być żywymi członkami ciała Chrystusowego / a żebyśmy się o tym upewniali z Owocow Wiary naszej / i doświadczali się / jeżeli też Słowá Bożego skutecznie słuchamy i Sakramentow Światech prawie według ustawy Chrystusowej używamy? Jan. 10 / 27. 28.

Rozdział XLIII.

O Zmartwychwstaniu ciała.

1. Gdzież się dostanie duszá twojá jeżeli zbawiennie skonasz?

S Araz od tad do niebieskich radości. Obiám. 14 / 13. Błogosławieni są od tad umarli / ktorzi w Pánu umierają. Zaprawde mówi im Duch / aby odpoczywáli od prac swoich / a uczynki ich idą za nimi. Madr. 3 / 1. Alle dusze sprawiedliwych są w ręce Bożey: a meká się ich żadna nie dotknie.

2. Gdzież się dostanie ciało twoje?

Do Grobu.

3. Dostanieliż zapewne w grobie, czyli wstanie zmartwych? Znowu zmartwych wstanie. Ezech. 37 / 12. Oto Ja otworzę groby wasze / i wywiode was z grobow waszych / ludu moy.

4. Kiedyż zmartwychwstanie i ożyje?

W dzień sądny.

5. Ktorziż

5. Ktorzyż ludzie powstana zmartwych?

Wszyscy ludzie. Jan. 5 / 28. 29. Wszyscy / co sa w grobiech / Ustysza głos Syna Człowieczego / i ponda ci / ktorzi dobrze czynili / na powstanie żywota : ale ci ktorzi źle czynili na powstanie sadu.

6. Ale sie zda rzecz niemożna, aby takie ciała ktore ogień strawił, albo bestyie okrutne pożarty, miały zasia powstac?

Uzci sie to z rozumem nie zgadza ; wszakże za temu wierze z dwuch przizyn / poniewaz o tym 1. pismo S świadczy. 2. B O B jest wszechmocny / a uczynic moze nade wszystko niz prosimy / albo rozumiemy.

7. Ktoż ciebie i wszystkie ludzie zmartwych wzbudzi?

Krystus Pan.

8. A wierzisz temu, że sie w dzień sadny własnie to ciało, i ta Dusza, ktora teraz masz, zeydzie?

Wierze. Hiob. 19 / 25. 26. 27. Wiem / iż Odkupiciel mój żywie / a iż w ostáteczny dzień nad prochem stanie. A choć tá skorá moia rozstozona bedzie / przecie w ciełe moim ogladam B O gá. Ktorego ia sam ogladam / i oczy moie uirza go / a nie inny.

9. Izali potym bedziesz miał śmiertelne, czyli przemienione ciało?

Ciało przemienione. Filip. 3 / 21. Nasza Rzecz pospolita iest w niebiesiech / z tad też

Zbawiciela oczekawamy Pána Jezusa Chrystusa / ktory przemieni ciało nasze podle / aby sie podobne stalo chwalebnyemu ciału jego / według skuteczney mocy / ktora też wbystkie rzeczy sobie podbić moze. I. Cor. 15.

10. Jakoż cie Artykuł o Zmartwychwstaniu Ciała, wie dzie do pobożności?

Sluſznie ten Artykuł moze zwąć efficacisimum pietatis incentivum, nastuteznieysza do Pobożności pobudka / abym Ciała swego / ktore taka wielka Chwala w zmartwychwstaniu potyka / grzechami nie kalat swowolnie / wbystkie boleści i ciepkosci jego chetliwie ponosil / ktore w Zmartwychwstaniu wtaka Chwale odmienione beda / ani sie Smierci lekcal ktora w zmartwychwstaniu zniesiona bedzie. I. Kor. 15 / 54 - 58.

Rozdział XLIV.

O Żywocie Wiecznym.

1. Ktez się ma stac uczestnikiem żywota wiecznego?

Tajdy / co trwa w wierze w Jezusa Chrystusa aż do konca. Matt. 24 / 13. Kto wytrwa aż do konca / ten zbawion bedzie.

2. A gdzież jest żywot wieczny?

W niebie / w wieczney radości.

3. Kiedyż się Chrześciane pobożni dostawiają do żywota wiecznego?

Względem dusze zaraz w tym okamgnieniu / skoro umierają. Łuk. 23 / 43. Dzisiaj zemna będziesz w raju. Ale z ciałem i z duszą w dzień zmartwychwstania.

4. W czymże zależy żywot wieczny?

Osobliwie we dwu rzeczach 1. w Widzeniu Błogostawionym przenachwałebniejszych Trójce 1. Jan. 3 / 2. Namilszy / teraz działkami Bożymi jesteśmy; ale się jeszcze nie objawiło / czym będziemy. Lecz wiemy / iż gdy się objawi / podobni mu będziemy. 2. w przemienieniu chwalebny ciał naszych.

5. Będali wybrani wszyscy iednaki mieli zbawienie?

Beda / ile to w oglądaniu Boga zależy.

6. Ale będąli różności ciała w przemienieniu ciał ich?

Będzie 1. Kor. 15 / 41. 42. Inśa chwala stońca / inśa chwala kieżycá / inśa chwala gwiazd. Albowiem gwiazda od gwiazdy różná jest w jasności. Takci będzie i powstanie umarłych.

7. Długoż tá radość w niebie będzie trwata?

Ná wieki. Jan. 16 / 22. Zásie uyrze was / á będzie się radowáto serce wasze / á radości waszej nikt nie odeymie od was.

8. Jákóž nam Artykuł o żywocie wiecznym służy
do pobożności?

Zebyśmy iuż dobr nášnych nie szukali ná
Świecie / ále wzgore w Duchyżnie nášey. Kol.
3 / 2 - 4. A dla tego ábyśmy sie tež wystrze-
gali wšyſkiego / co náš tego dobrá wiecznego
pozbaćwić može. Znd. 4 / 8 - 12. 1. Jan. 3 / 3.
á z przeciwney strony nie žátowali żadney Pra-
ce / áni nam żadne utrapienie niech nie będzie
przitrudne / byleśmy tylko do żywota wnieść
mogli. Rzym. 2 / 7. 2. Piotr. 3 / 14. 15.
Rzym. 8 / 18.

Rozdział XLV.

O Piekle.

1. Gdzież sie dostana bezbożni, po zmartwychwstaniu?

DO piekła. 2. Tessal. 1 / 7. 8. Pan JEzus
Kryſtus obiáwi sie z niebá / z Anioły mo-
cy tego / w ogniu płomienistym / oddawájac
pomsta / tym / ktorzi nie są poſlušni Ewánie-
liu Pána nášego JEzusa Kryſtusa.

2. Wieli kto złudzi gdzie piekło ieſt?

Nie wie tego żaden.

3. Jákóž sie bezbożni w piekle beda mieli?

Zle Beda mezeni / i dregeni. Łuk. 16 / 23. 24.

4. Przez což beda bezbożni w piekle mezeni?

Przez ogień.

5.

5. Coż to za ogień będzie, on ogień piekielny?

Osobliwy subtelny i przenikający ogień /
który się też i duchow imać / okrutnie ie / be-
dziej mogł trapić.

6. Bzdali też w piekle pewne stopnie mać, także ieden
wiecey będzie musiał cierpieć niż drugi?

Beda / ci / ktorzi wieceny grzeszyli / wiekße
też Meki i boleści cierpieć beda musieli niż
drudzy. Matt. 11 / 22. Lżej będzie Tyrowi i
Sydonowi w dzień sadny niż Kapernaum.
Luk. 12 / 47. Stugą ktorzyby znał wola Pána
swego / á nie był gotowym / áni czynił według
woli iego / wielce będzie karány.

7. Długoż musza potępieni w piekle zostawać?

Ná wieki. Obiám. 14 / 11. Dym meki ich
występuje ná wieki wiekow. Iz. 66 / 24. Ro-
bak ich nie zdechnie / i ogień ich nie zagaśnie.

8. Gdybys potym kogo z twoich krewnych miał widzieć
w piekle, czylicy go też žal bylo?

- Żadnym sposobem / bynamniej.

9. Czemuż byś się go nie użalil?

Ponieważ się tedy wola moia / z swieta i
sprawiedliwa wola Boska będzie zgadzala.

10. Jakoż nam tá nauka o piekle służy do pobożności?

Abym się o wiare prawdziwa wiernie uśi-
lowal / á pilnie grzechow warował / ktorzymi ná
pieklo gorące zarabiam / Gal. 5 / 19, 20, 21. á

i żebyś dobrych rzeczy nie myślał odbierać na świecie Łuk. 16 / 25. Mátt. 16 / 26. Kiedyś byś miał iaka do Grzechu pobudkę / to uważaj u siebie pilnie / jeżelibyś ta uciecha albo jyst tylo się wartat żebyś na wieki w piekle za to gorzał.

Rozdział XLVI.

O Modlitwie Páńskiey.

1. Ktorąż jest trzecia główna część Káteizynu S.

Modlitwa Páńska / abo Dyże náš.

2. Co jest modlitwa za rozmowá?

Rozmowá z Bogiem.

3. Komuż się modliś?

Bogu Dycu / Synowi i Duchowi Swiętemu. Mátt. 4 / 10. Pánu B O GU twemu kłaniać się będzieś i iemu sámemu służyć.

4. A godzić się też obrazom / Aniołom i swiętym zmarłym modlić?

Táf náš kóściół náucza / że mi się tego nie godzi czynić. Bo do nich rzec nie moze Dyże náš / ktoryś jest w niebie.

5. Dowiedz tego osobliwie / żeć się nie godzi obrazom kłaniać?

Nie czyście sobie bátwánow / ani obrazu rytego / ani stupow stáwiajcie sobie / ani Kámie-

niá

nią w obraz wyrzutego stáwianycie w ziemi wá-
szej / ábyście mu się klániali. Bom Ja Pan
Bog wáś. 3. Mojż. 26 / 1.

6. Dowodź tego, żeć się nie godzi Aniołom wzywác?

Bo sámi tego záwsze pilnie zakázowali.
Obiáw. 19 / 10. Rozdż. 22 / 8. Pátrż ábyś te-
go nie czynił: bom jest spot stugá twoy. Bogu
się klániaj.

7. Jákoż tego dowodzisz, żeć się świętych wzywác
nie godzi?

Bo áni są wśędzie przitomnymi / áni wśny-
stko wiedzacemi / áni serc náśnych wzdychánia
rozumieć nie mogą. Jza. 63 / 16. Abrahám
nie wie o nas / á Izrael nie zna nas. Tyś
Pánie Ociec náš / Odkupiciel náš. Toć jest
od wieku Zmie twoie.

8. To wisc świętych zmarłych áni jáko Poszredników
wzywác niechcesz?

Niechce. 1. Tim. 2 / 5. Boć ieden jest Po-
szrednik miedzy Bogiem i ludźmi / głowiek
Krystus Jezus / ktory dał sáмого siebie ná-
okup zá wśnyście.

9. Godziłic się bez wśelkiej opowiedzi przed Páná
Bogá przystápic?

Godzi. Ták Krol święty Dáwid wśnyście
swoie modły i Psálmy prosto do Páná Bo-
gá obracał nie žádájac żadnego świętego o
prziznyne. Ták też Krystus Pan náuczyl nas

w modlitwie Pańskiej prosto do Boga cho-
dzić który jest w Niebie.

10. Coż jest za przyczyna tego, że nam u tak wielkiego
Krola Niebieskiego, Pana Boga, nie potrzeba
nikogo co by nas opowiadał?

Bo Pan Bóg nie siedzi / iako Krolowie
ziemscy w iakim pewnym pokoju / niądziej tylko
tam audiencya dawaiac ale jest wśedobytny /
i bliski / i iuz slysz modlitwe człowieka pobożne-
go / choć sie tylko w sercu poczyna / niżeli przy-
kła ná iezysf. Jer. 23 / 23. Zhalim i Bogiem
tylko z bliská (mowi Pan) á nie iestem Bo-
giem zdáleká. Izá. 65 / 54. Stánie sie / że
pierwey niż zámoláia / ia sie ozwe / ieżze mo-
wić beda / á ia wyslucham.

11. Z cożes ty to zácz, żeć wolno z Bogiem mowić?

Jestem dziećciem iego miłym. Gal. 4 / 6.
Szescie Synowie / przetoż postal Bog Duchá
Syná swego w sercá wáše woláiaacego Abba
to iest / Dyze.

12. Ktożci rozkazal modlić sie?

Pan Bog. Psál. 50 / 15. Wzywaj mie w
dzień utrapienia: tedy cie wyrwe / á ty mie u-
wielbisz.

13. O coż prosisz Boga?

O to / czego mi potrzeba.

14. Jakichżec dobr potrzebá?

Duchownych i cielesnych.

15.

15. Což zowieš dobrámi duchownými ?

To / co do wieczného zbáwienia náležý.

16. Což zowieš dobrámi tělesnými ?

To / co do záchování dočasného náležý.

17. A máš grzechow odpuštění, lástka Boží, víara i rzádenie Duchá swiętego za tělesné, czyli duchowné dobrá ?

Za dobrá duchowné.

18. Jákiež sa dobrá, zdrowie, żywnosť, uroda, štáty, i tym podobné inne ?

Sa dobrá tělesné.

19. Jákož sie modlíš o dobrá duchowné ?

Bez dokládu.

20. Jákož sie modlíš o dobrá tělesné ?

Z dokládem / áby mi tego BŮG ujnętyl / iesli to fu iego czi / á memu dušnému zbáwieniu sluży.

21. Ktož sie z takim dokládem modlit ?

Sam Zbáwiciel náš Mátt. 26 / 39. Dnyze moy iesli možna / niech mie ten kielich minie / á wfakže nie jáko ja chce / ále jáko ty. Tak i on tredowáty Mátt. 8 / 2. Pánie iesli chceš / možeš mie očyšćić.

22. Ale jákož sie modlíš BŮgu, kiedy o odpuštění grzechow, víara, Duchá S. i tym podobné rzeczy duchowné prosíš ?

Nie przidawam wten Čas takiego dokládu.

23. O iákież sie trzeba osobliwie modlić czy o cielesne, czyli o duchowne dobrá ?

O duchowne dobrá.

24. Za kogoż sie modliß álbo za kogoż prosiß ?

Za siebie i za wszystkie ludzje / táf prziiaciom iáf nieprziiaciom / táf pobożne iáf niezbójne / á osobliwie za domownikwi wiary. 1. Tim. 2 / 2.3. Napominam tedy / áby przed wszystkim rzeczami czynione byly prozby / modlitwy / prziczyny i dziekowánia za wszystkie ludzje / za Króle i za wszystkie w przetożestwie bedace / ábyśmy cichy / spokojny .żywot wiedli we wszelkiej pobożności i uczciwości. Abowiem to iest rzecz dobra i prziiemna przed Bogiem i Zbawicielem naszym.

25. Ktożci przykazał modlić sie i za nieprziiaciom ?

Pan Bog Mátt. 5 / 44. Modlcie sie za temi / ktorzi wam złość wyrządzaia / i przesłađu was / ábyście byli Synami Dycá wáskiego / ktory iest w niebiesiech.

26. Czemużci pod czas dlugo tego trzeba czekać, o co Boga prosiß ?

Zebym mu sie tym wiecey i gorliwiey modlit. Krysofom zlotousty u Mátt. 7. Homil. 24. Zamyka niegdy Bóg drzwi przed nami / kiedy sie modlimy / dla tego / zeby nam dal prziznyne tym bärziew kotátac. Nie zaraz nam

nam Bog dawa o co go prošímy / dla tego / á
 bysmy tym dluzey modlitwami nálegáli / á ieo
 mu ešć dawáli.

27. Jáškichže przicyn BGG niektorych tudzi zgotá
 nie wystuchawa?

Poniewaž žle proša / á w grzechách žnia.

Jáf. 4 / 3. Jan. 9 / 31.

28. Ktořež sa tákowe, modlitwy co ich BGG nie chce
 wystucháć?

Hilarius w Pšalm. 53. Wšyškíe swowolne/
 watplíve nepotrřebne modlitwy / z pieczotó/
 wáníem doczešnym i žadža dobr žnikomych
 žmiešáne / tákich BGG zgotá nie slucha.

29. Což íeš modlitwá grzešníkow swowolnych przed
 Bogiem?

Násmíewíško.

30. Godžili síe BGGu przepíšowáć, kiedy i iáko ma
 pomoc?

Nie godži síe tego žnyć / ále žás i šposob
 ná wola íego šwieta pušćzáć.

31. Což wlášnie do modlitwy náleży?

Nábožešstwo do BGGa / i wíará práwdžíwa.

32. Což íeš nábožešstwo?

Kiedy mowie / co z šercá pochodži.

33. Powiedz otym šentencya ktořegož Doktorá kóšciel-
 nego?

Krzyštom S. (de Orat. homil. 79.) Kto

że chce gorliwie á nábożnie modlić / ten musi myśli swoje do Kupy zebráć / á B O g á z serca wzywáć krotka mowa / ábo modlitwa ; Bo wysłuchánie modlitwy nie záleży w wielu słow / ále w szczeróści serca.

34. A może takowe Nábozeństwo w modlitwie być doskonałe ?

Nie może.

35. Dla kogoż B O G wysłuchywa modlitwy náše ?

Dla Krystusa. Jan. 16 / 23. Záprawde / záprawde powiádam wam / o cokolwiekbyście prosili Oycá w Zmieniu moim / da wam.

36. Trzebáli też Sercá pokornego do Modlitwy ?

Trzebá. Tak się Abrahám modlił : Otom teraz zaczął mowić do Páná mego / ázem ja Proch i Popiół. 1. Moyż. 18 / 27.

37. Trzebáli się B O g u modlić Sercem dusliwym ?

Trzebá. Abowiem kto watpi nic nieprzi muie. Jáń. 1 / 6. 7.

38. Jáń często trzebá się modlić ?

Bárzo często.

39. Coż to jest záwsze i bez przestánku modlić się ?

Kiedy nálegamy modlitwa / á nie przestawamy. Kiedy wbystkie náše spráwy w Zmie Boże zaczynamey / zgola i wsrzód prace serce náše, ustáwicznie do B O g á podnosimy / á wzbí-

wzbiiáiacym sie nieprzistonnym požadliwošćiam i myšlam przez modlitwe stale odpor dawamy.

40. Powiedz o tym sentencya z Doktorá Košcielnego:

Ambroży S. (lib. 4. de Virg.) Często i gesto sie modlić iest Bogu sie podobáiacy Uczynek. A poniewaž Dáwid / ážći wieloráfimi pracámi urzędowemi byt ścišniony / iednáf mowi: Wzywam cie Pánie i wołam do ciebie ná káždy dzień siedm kroć. Dáleko wiecey nam to przislucha / do ktorých Krystus mowi: Czujćie / á modlćie sie / ábyšćie nie weszli w pokušenie. Przetož mamy modlitwy náše z dziekczynieniem često i gesto wysyláć / lub wstáiemy / chodžiemy / iemy / ábo idžiemy spáć á osobliwie mamy z modlitwa žášnac / áby nas wiecey w duchownych niž cielesnych myšlách / sen zdiał i nápadł.

41. Dostyli ná tym , gdy sie tylko w sercu modla , czyli sie tež mam modlić usly?

Kiedy słabošć cielesna / ábo inša przigoda nie przeszkadza / máia sie usta oraz ze sercem modlić / poniewaž 1. ciáto iest košćiolem Duchá S. á przy tym 2. wšyškie náše członki powinšne čci i chwaty Božey áby rosta pilnowáć.

42. Czemuž modlac sie pospolicie ku niebu pátrziš?

Bo mi BOG z niebá dodawa pomocy / á

iz mam i serce moje w modlitwie ku niebu wznosić.

43. Ziałaż postawa trzeba się modlić?

Ná woli to káždego / á wśákje rzecz przystoyna / gdy z Pánem S. rece 1. Tim. 2 / 8. á z Pánem Jezusem ogry w niebo podnosimy. Jan. 17. upádaiac z Dáwidem S. ná koláná Psál. 95 / 6. Kłekanmy przed Pánem Stworzicielem nášym.

44. Ktorą jest Modlitwá naysacnieysza i nádostkońska?

Modlitwá Pánstka / ktora sam Pan Krystus złożył / wydał i náš iey náuczyl.

45. Jákoż się dziełi?

W przedmowe / siedm prozb / i zámknienie.

46. Jákożci tá náuka, ábo rzecia głowna czesć o Modlitwie Pánstkiej do pobożności stuzi?

Jest mi wielka pomoc. Bo gdy Boga proše o Duchá pobożnego i o serce czyste / tedy dáie Bóg i chćieć i wykonać pobożność. Przez modlitwe dostepuie i Duchá Swietego Luk. 11 / 10-13. Przeto potrzeba żebyśmy tástę Bożá / wiaré i wśystkie inše Duchowne dobrá przimowáli w tym porzadku / ktory nam podał Bóg / á do tego / porzadku musi też Modlitwá przystápić.

Rozdział XLVII.

O Przedmowie Modlitwy
Páńskiey.

1. Powiedz Przedmowę Modlitwy Páńskiey :

Dyge náš / ktorýs jest w niebiesiech.

2. Kogoż tu rozumieš przez Dycá :

Troyce świeta.

3. Czemuż Bógá zowieš Dycem :

Bo mie Dycowstwo kocha. Rzym. 8 / 15. Nie
wzięliście Ducha niewoli z nowu ku boiáźni /
ale wzięliście Ducha przispodobienia Synow-
skiego przez ktorego wolamy Abbá / to jest
Dyge.

4. Czemuż mowiš Dycze náš, á nie moy Dycze :

Ponieważ wšyscy wierni są Bráćia w Kry-
stusie / i iednego Dycá w niebie máiac.

5. Czymżeš ty tedy, kiedy Bóg Dycem twoim ?

Dziecięciem iego miłym.

6. Ktoż cie dziecięciem Bozym uczynił :

Pan Krystus.

7. Wierzišli że cie Bog zá pewno wysłucha ponieważ on
Dycem twoim, á tyś dziecięciem iego miłym :

Wierze.

8. Czemuż grzešnik swowolny Modlitwy Páńskiey
nie może práwie mowić ?

Ponieważ áni Bógá / áni Bliźniego swego
nie kocha.

9. Izali Bog na iákim pewnym mieyscu w niebie zám-
kniony iest, czyli wšedy mieška?

Mieška wšedy Jer. 23 / 24. Izali Za nie-
bá i ziemie nie nápełniam / mówi Pan.

10. Ale czemuż mówisz: Dycze náš, ktorys iest w
niebiesiech?

Bo Pan Bog w niebie rádości wybránnych
iest osobliwie przitomny / á tam sie dáie wi-
dżić twarża w twarż.

II. Jákoż przedmowy modlitwy Pánstiey ćwiczyš sie
pobożności?

1. Doświadczam sie iešlim też záprawde iest
dziećciem Bozym / poniewaž Páná Boga /
Dycem zowie / Bo ieżeli nie iestem poslušnym
BOGU / tedy nie iego / ále Szátáńskim ie-
stem dziećciem. Jan. 8 / 44. 1. Jan. 3 / 9.

2. Pilnuie tego ábym miał dowiernóść táka
do Páná Boga iáko dziećcie mile á poslušne
ma do rodzicá swego / ináczey bym modlitwe.
Pánstka meczył / źle mówiac te Stowá bez do-
wierności: Dycze náš. 3. Upomina mie tá
przedmowá / żebym sie modlit nabożnie / po-
fornie / ućciwie / pomniac ná Máiestat Boski /
tego Dycá / z ktorym ták mówie / Dycze kto-
ryś iest wniebiesiech. Bo i Aniolowie zwielfa
Ućciwością chwala go. Izá. 6 / 2.

Rozdział XLVIII.
O Pierwszej Proźbie.

1. Powiedz pierwszą proźbę?

Swieć się Imię twoje.

2. Czy jest Imię ma się świecić?

Imię Boże.

3. Coż rozumiesz przez Imię Boże?

Boża samego / i to wszystko przez co się
BOG światu objawia / iako są jego własno-
 ści / czynki / i słowo jego święte: Psal. 72 / 17.
 Imię Boże będzie na wieki : pokąd stolice
 trwa / dziedziżyć będzie imię jego : a błogostą-
 miac sobie w nim wszyscy narodowie / wielbić
 go będą.

4. Przez coż Imię Boże świecone bywa?

Przez naukę szczerą i żywot pobożny. Iz. 8 / 13. 14. Páná zastępow samego poświęca-
 cie : a on niech będzie boiaźnią waszą / i on strá-
 chem waszym. A będzie wam poświęceniem.
 Matt. 5 / 16. Tak niechaj świeci światłość wa-
 sza przed ludźmi / aby czynki wasze dobre wi-
 dzieli a chwaliли Oycá waszego / który jest w
 niebiesiech.

5. Przez coż Imię Boże łone i hanbione bywa?

Przez naukę fałszywą i żywot grzesny / a

nawiecy przez klatwy i przysięgi. Kzim. 2/23.
 24. Chlubisz się zakonem / przez przestępstwo
 zakonu Boga lżył? Abowiem Zmie Boże
 dla was bluźnione bywa między Pogańcy.

6. Możecie Zmie Boże z własnych sił tak świecić iako
 Bóg chce?

Nie może ja tego czynić. Dla tego przida-
 wamy: do czego rącz nam dopomoc Dyzę
 nasz niebieski.

7. Który nas Duch prowadzi do prawdziwego świece-
 nia Zmienia Boga przez naukę szczerą, żywot
 pobożny i Modlitwy pilne?

Duch święty. Gal. 4/6. A iżście Syno-
 wie / przetoż postać Boga Duchą Syná swego
 w sercá wásze / wołającego Abba / to jest Dyzę.
 Efez 1 / 13. Przez ktoregoście i wy usłyŝe-
 li słowo prawdy / to jest Ewángełia zbawienia
 wászego; przez ktora też uwierzyły / ieste-
 ście zápieczętowani Duchem onym świętym o-
 biecánym.

8. W ktoreyże proŝbie náprzeciw teráznięŝey gwałtos-
 wnie się ŝerzacey niezbożności i zgorŝeniu żywota
 nawiecy się modlimy?

W pierwŝej proŝbie.

9. Coż wyćiąga pierwsza proŝba od Człowieká
 Krześciáńskiego?

1. Zeby to uznawał / iż żaden Człowiek sam
 przez się Zmienia Boga świecić nie może / á-
 le

le że BÓG Zmieniowi swojemu chwale dać musi / á iże my oto prosić go powinni iestę-
 śmy. 2. Żebyśmy sie też wiernie usiłowali /
 iakobnyśmy przez rozszerzanie Boskiej prawdy i
 pilne ćwiczenie wprawdżiwej pobożności Z-
 mie Boże mogli świecić / á żebyśmy sami prze-
 ciwko ten proźbie / álbo ná przeciwko temu / o
 co prosimy nie czynili / imienia Bożego nie
 znieważali. 3. Żebyśmy pamiętali / iż Boska
 Chwała iest Koniec całego żywota naszego / fu-
 ktoremu iedynie zmierzać mamy / á swojej cci
 i Chwały swego Zmienia nie godzi sie nam
 szukać.

Rozdział XLIX.

O Wtorey Proźbie.

I. Powiedz wtora proźba :

Przidź krolestwo twoie.

2. Coż rozumiesz przez krolestwo Boże, ktore do nas
 przisć ma :

Krolestwo łaski i chwaly.

3. Coż za požądanie twoie, kiedy mówisz : Przidź kroles-
 two twoie :

Zadam / aby BÓG koscioł swoy im dálesy
 tym wiecey pomnając / niewierne i błędne do
 niego, przimieszć : nas zaśie / ktorzi iuż do
 praw

prawdziwego należymy Kościoła / przez Du-
 chą Ś. w wierze i boiaźni swoien aż do śmierci
 zachować / a potym nas do krolestwa niebieskie-
 go i wiecznego prziasć raczył. Psal. 68 / 29.
 Obdarzył cie BÓG siła : Utwierdź o Boże
 to coś w nas sprawił.

4. Możemyli z własnych sił przisć do krolestwa
 Bożego?

Nie możemy / ale BÓG musi nas do nie-
 go wprowadzić. Bosmy z przirodzenia nie
 sposobni / tylko sie do piekła ścigać.

5. Przez coż przichodziemy do krolestwa Bożego?

Przez odrodzenie duchowne. Jan. 3 / 5.

6. Jakoż zostawamy w krolestwie Bożym?

Kiedy sie co dzień odnawiamy / usiluiac za-
 wsze co daley to barzey grzech zktadać / a z prze-
 ciwney strony pomnając sie w cnotach Krze-
 ściáńskich / kto o to nie dba / ten wypada z kro-
 lestwa Bożego.

7. Czy też w tey drugiey proźbie prosimy, żeby BÓG,
 przez słowo swoje skuteczne, krolestwo swoje i w ser-
 cách naszych budować raczył, ták żeby on w nich páno-
 wát, a z przeciwney strony, Dyabtu i grze-
 chowi pánstwo odiał?

Z owsem.

8. Jzali krolestwo Boże, kiedy sie w sercách naszych bu-
 duie, widziálnie przichodzi?

Nie widziálnie. Luk. 17 / 20. Nie przidzieć
 krolestwo Boże z postrzeżeniem.

9. **Mozeli to Człowiek ten, w którego się sercu Krolestwo Boże buduje, postrzedz?**

Może. Bo wtakowym Człowieku bärzo się wielka odmiána stawa. Bywa uspráwieś dliwiony / á przeto się wielki duchowny pokoy i uspokoyenie sercá do niego stáwia. Rzym. 14/17. Krolestwo Boże nie iest pokarm áni napoy; ále spráwiedliwość i pokoy / i rádość w Duchu śwíetym. Potym teź takowy Człowiek / w którego dušy krolestwo Boże wystáwione iest / poświecony bywa / á dla tego bázzy wiele dobrych myśli / á osobliwie przedsięwzięcie dobre w sobie ná ustáwiczne polepszenie żywotá swego.

10. **Izali Krolestwo Boże iest w pośrzodku między námi Krześcíany?**

Jest.

11. **A iestże teź we wšyškich ludziach Ewánielickich?**

Nie iest. Bo wiele ludzi Ewánielickich zástwárdzáia sercá swe przez grzechy swowolne / ták je krolestwo Boże do nich przisć / áni w ich sercách wystáwione byé nie może.

12. **Což ten powinien czynić, Ktory chce między uczestniké Krolestwa Krystusowego (Ktorych sercámi Krystus włada) byé policzony?**

Temu trzeba pilnie do košciolá chodźić / słowá Bożego naboźnie słucháć / dobrego się towarzystwá trzymáć / á Bógu się pilnie modlić /
jeby

żeby go przez Duchá Ś. oświecał / do wšęgo dobrego prowadził / trzeba przy tym / dobrym sprawom Duchá świątego dać miejsce / nie przeszkadzając im swowolnie.

13. Jakoż się pokazuiemy być godnymi uczestnikami Królestwa Krystusowego ?

Kiedy w Jezusa Krystusa ścześnie wierzymy / według słowa iego światobliwy żywot prowadząc. 2. Kor. 6 / 4. we wšystkim zalecajcie samych siebie jako służby Bożi.

14. Miałali się uczestnicy Królestwa Bożego powierzchownie państwo, tak że to każdy postzec może iak są szczęśliwymi ludźmi ?

By namnien. Dwubem uczestnikom Królestwa Bożego tak się powodzi / iako ich Królowi Jezusowi Krystusowi. Tenci wynwyższeni będą na prawice Bożi / kroluie i żyje w chwale wielkiej / a wšakże my Ludzie ten chwasty ogymá naszymi widzieć nie możemy. Tak też i wierni Páńscy / tu na ziemi / w Królestwie táski / máia wielka chwate / są uspráwiedliwieni / BÓG w nich mieszka / obtożeni są Aniołami świątymi / a wšakże my ludzie ten chwasty ogami naszymi ; niewidzimy / ale miásto tego ich powierzchowne rzeczy są nedzá / ubóstwo / wzgárdá. Bo sie ich zewnetrzny Cztowiek kázi 2. Kor. 6 / 16. Umárli i żywot ich skryty

skryty jest z Krystusem w Bogu. Ale gdy Krystus on żywot ich pokaze / tedy sie i oni z nim okażą w chwale. Kol. 3 / 3. 4.

15. Miali też Dyabel Krolestwo swoje?

Ma.

16. Ktorzy są iego poddani?

Cześcia wszyscy niewierni / miánowicie Poganie / Turcy i Żydzi: cześcia wszyscy bezbożni / to jest / wszyscy żli Krześcianie / ktorzi swowolnie grzeszą a w zátwardźcialości swoien postępuia. Filip. 3 / 18 19. Wiele ich chodźi / o ktorzych wam czesto powiádał / a teraz i z płáczem mowie / iż są nieprziciaćielmi krzyża Krystusowego / ktornych BÓG jest Brzuch / a chwala w háńbie ich / ktorzi sie o rzeczy ziemskie stáráia.

17. A nie máia też ci Ludzie Czeski w Krolestwie Bozym i Krystusowym?

Nie máia / pokad w tych zbrodniách trwáia.

18. Izali w tey wtorey proźbie prosimy o rozmnozenie Krolestwa Dyabelskiego, czyli o przeszkadzanie iego?

O przeszkadzanie iego / żeby od nas precz oddalone bylo / a do nas nie przichodźito.

19. Czegoż chce po nas wtora proźba?

Żebyśmy sie ná tym ználi / iżeśmy sie powinni stárác i troskác o Krolestwo Boze / żebyśmy nie tylko my sami uczestnikámi iego

iego byli / ále żeby sie też ieſzcze dálej rozszerza-
 ło. Abowiem áczkolwiek my tego dokazać nie
 możemy / żebyśmy ie do siebie przyciągnąć
 mieli / wſákże tym pilniey o nie modlić sie ma-
 my. Także też żebyśmy ze wſzystkich ſit bu-
 dowáli ie w nas i w inſzych ludziách / á żebyśmy
 iego chwate nád wſzystkie ziemskie Kroleſtwa
 mieli i przenoſili / á ztąd przeciwko Kroleſtwu
 Szatániſkiemu bez przestánia boiowáli. Mátt.
 6 / 33.

Rozdział L.

O Trzeciej Proźbie.

1. Powiedz trzecią Proźbę :

Bądź wola twoja iáko w niebie / ták i ná
 ziemi.

2. O coż prosimy w tey proźbie :

Żebyśmy wola Boża czynili i w nas áby ſie
 dźiała.

3. Czegoż chce ponas wola BWA :

Oſobliwie pięć rzeczy 1. Pokuty ſczerey i
 ſkruchy ſerdeczney zá grzechy. 2. Piotr. 3 / 9.
 Pan nie chce áby ktorzi zgineli / ále żeby ſie
 wſzyſcy do pokuty událi. 2. Wiary w JEZU-
 ſá. Jan. 6 / 40. Ták ieſt wola onego / ktory
 mie poſtał / áby każdy / kto widzi Syná / á
 wierzi

iego byli / ale żeby się też jeszcze daley rozszerzało. Abowiem ażkolwiek my tego dowazać nie możemy / żebyśmy je do siebie prziciągnąć mieli / wszakże tym pilniey o nie modlić się mamy. Także też żebyśmy ze wszystkich sił budowali je w nas i w innych ludziach / a żebyśmy tego chwata nad wszystkie ziemskie Krolestwa mieli i przenosili / a ztąd przeciwko Krolestwu Szatańskiemu bez przestania boiowali. Matt. 6 / 33.

Rozdział L.

O Trzeciej Proźbie.

1. Powiedz trzecia Proźba :

Bądź wola twoja iako w niebie / tak i na ziemi.

2. O coż prosimy w tej proźbie :

Żebyśmy wola Boża czynili i w nas aby się działała.

3. Czegoż chce ponas wola Boża :

Osobliwie pięć rzeczy 1. Pokuty szczeray i skruchy serdeczney za grzechy. 2. Piotr. 3 / 9. Pan nie chce aby ktorzy zgineli / ale żeby się wshyscy do pokuty udali. 2. Wiary w Jezusa. Jan. 6 / 40. Tacy jest wola onego / ktorzy mie postal / aby każdy / kto widzi Syna / a wierzi

á wierzi weń / miał żywot wieczny : á Za go
 wzbudze w on ostateczny dzień. 3. Żywota
 świetobliwego. 1. Tessál. 4 / 3. 4. Tá jest wo-
 la Boża / to jest poświęcenie wáše. 4. Cier-
 pliwosci w krziju / ábyśmy krziz / ktory on we-
 dtug woli swey świętey ná nas kładzie / cier-
 pliwie znosili. 5. Stosowania woli nášej do
 woli Bożej / żebyśmy wola náše pod iego nále-
 pša wola / zámże podbiliáli / á ná wszytkim
 przestawáli / co ná nas kładzie.

4. Ktoż przeszkadza ludziom / że się w nas często tá
 Boża wola nie dzieie ?

Dyabel / świat / ciáto i krew náša / ná przy-
 kład / kiedy ludzie pokutować / á ták wola Bo-
 że wykonywać chcą / tedy się im Dyabel z
 swoim chytrym nádhnieniem w ich dobrym
 przedsięwzięciu sprzeciwia / ozy im mydlac
 dtugo cierpliwosci Bożej / że im Bóg mi-
 łościw będzie / choć by nieco dtużej w tym i
 owym grzechu trwáli. Przez ktore zdrádlive
 skutki / ie / do tego / Czárt przimodzi / że káśke
 Boże w rozpuste obracaia. Nieprzyiacielo-
 wi dusznemu Świat bezbożny wiernie poma-
 ga / ktory Człowiekowi / co iego towarzystwo
 opuścił / á wola Boża w pokucie wykonywać
 usiłuje / ztorzezy / poczytáiac go za głupcá.
 Náše ciáto i krew tákże o tym myśli / iáko by
 P nas

nas od pokuty oderwać mogło / wewnątrz
ludziom przynawiając / żeby sobie takiego nie-
wczasu nie żądawali ale ięże Świata żązyli /
że dosyć czasu będzie na starość pokutować.

5. Coż nam ubogim ludziom łaskawa i dobra wola
Boża nąznaczyła?

Wszystko dobre / osobliwie Zbawienie wie-
czne.

6. Ktoż przeszkadza, że się ta łaskawa wola Boża nie
zawsze w nas stawa?

Znowu zły Duch / Świat / a nasze grzeźne
ciało i krewo do grzechu nas zwodząc / i przez
to gniew Boży na nas przuwodząc / a tak są
przyczyna tego / że się ta pomieniona dobra
wola w nas ludziach nie dzieie.

7. Cożci trzeba czynić, żeby się dobrej woli Bożej nie
przeszkadzało?

Trzeba się pilnie modlić: Bądź wola twoja.

8. A czemuż się o to dopiero modlić trzeba wśak wola
Boża iest wszechmocna, a tak być proźby naszej
będzie się mogła dzieć?

Jestci w prawdzie wola Boża / wszechmo-
cna wola / a wśakże nie obchodzi się Bóg z
nami ludźmi / według wszechmocności swojej /
ale ponieważ mamy Swobodną wola / kto-
rey Bóg nie chce przyniewalać / tedy się wo-
la Boża tak z nami obchodzi / że się iey odpor-
czynić może kto się swowolnie zprzeciwia.

Dla

Dla tego mamy wielkie przyczyny modlić się /
 żeby BÓG wszechmogący i wszystko wiedzący /
 sercá nasze łaska swoia ku temu nakłonił
 koncowi / abyśmy Dyabła nie słuchali / kiedy
 nas od wykonania woli Bożej chce odwrócić.

9. Czegoż się masz osobliwiey strzedz, kiedy ta trzecia
 proźba chcesz w prawdzie mówić?

Tego / abym swej własnej woli z sobą nie
 przynosił / ale się raczej iey zaprzat / a do woli
 Bożej nie stosował.

10. Jakiż masz w sercu myśli, kiedy usły mówisz te
 proźbę: Bądź wola twoja?

Takie myśli; Namilby Dyzie niebieski / tyś
 Dyzem moim / wiec mi nic złego życzyć nie be-
 dziesz. Przetoż co ty chcesz / to się i mnie podo-
 ba / a czego ty nie chcesz / tego ja też nie pragne /
 choć się by też zepsowanymu ciátu i krwi dzi-
 wno zdało. Jesli chcesz / żebym życie moje
 miał w ubóstwie strawić / niechże się wola
 twoja stanie. Sprawże mi dobre Sumnienie.
 Toć dostatek toć Zmienie. Jesli chcesz / żebym
 aż do śmierci choroba ziety włożku miał zosta-
 wać; iesteś Dyzem moim / niechże się wola
 twoja stanie / tylko mi cierpliwosci użyżaj.
 Uzdraw duże moje / kiedy ciáto nie może o-
 zdrowieć. Chcebli / żebym był zelżony / a
 przez złego Człowiekã był u wszech wzgardzo-

ny / wśakęś Dycem moim / niechże się wola
twoja stanie / byle tylko chwala twoja przitym
škody nie wzięła. Chceśli / żebym do czasu
smutnymi myślami był trapiomy / i poćiechy
twoiej baczyć nie miał; Dycemęś moim /
niechże się wola twoja stanie. Wśakże za-
wždy bytem z toba: bos mnie trzymał za pra-
wa rękę moję. Według rady swej prowadź
mie / a potym do chwaly przimieś mie. Choć
ciało moję i serce moję ustanie: iednak BÓG
jest skała sercá mego i działem moim na wieki.
Pśál. 73 / 23. 26.

II. Coż wyciąga po nas trzecia Prośba?

Żebyśmy sami wola Boża / z całej siły
czynili. Rzym. 8 / 2. Efez. 5 / 16. 17. 1.
Piotr. 4 / 2. bo by inázej prośba náša / po-
śmiech tylko była: 2. Ale przitym uznawa-
jąc / że nam to czynić nie można z samych się-
bie / wiec oto prosić trzeba BÓgá! Żyd. 13 /
21. Kol. 4 / 14. 3. Żebyśmy ná wszystkim
przestawali / co BÓG ná nas dopuśca / by
też nie było według myśli nášych / dosyć nam
ná tym wiedzieć tylko że to jest wola Boża / a
ta zawsze jest dobra / spráwiedliwa / mądra / choć
byśmy też tego nie rozumieli / 4. a ták żebyś-
my też wśelki krziż od Pána BÓgá chetliwie
przimowali / iáko wtey proźbie prośimy / że
inázej

inaczej nie chcemy tylko iako BÓG chce. W
 tej proźbie zamyka się wielka Cześć / zaprze-
 nia samego siebie. Zyd. 10/36. Matt. 26/39.
 I. Sam. 3/18.

Rozdział LI.

O czwartej Proźbie.

1. Powiedz czwarta proźba:

Słobá nášego powšedniego day nam
 dzisiaj.

2. Což rozumieš, przez chleb powšedni:

Wšystkie rzeczy ku żywności należące /
 zwłaszcza pokarm / nápoj / odžienie / i tym po-
 podobne inne.

3. A dáieć to BÓG z zástugi, czy z láski:

Z láski L Monž. 32/10. Mnieyšym iešć
 niž wšystkie zmišowánia / i niž wšystká pra-
 wdá / ktorás uczynit z fluga šwym.

4. Czemuž prošiš: Day nam chleb powšedni, á nie
 mowiš: Day mi chleb powšedni:

Bom šie tež i zá bližnim modlitć powšikien.
 Przetož sámí ná przeciwko sobie šie modla zá-
 zdrošćiwí ludžie / ilekroć modlitwe Pánšťa mo-
 wia / kiedy od Pána BÓga žádáia dla bli-
 žniego šwego wšystkiego dobrego á potom nie
 rádži / kiedy šie tego uczestnikiem stawa.

5. Czemuż mówimy: Day nam chleb powszedni?

Zebym ná tym przestawał / gdy mi PAN BÓG ná każdy dzień tyle dáie / co sie moze pożywić. Dla tego takomi w Nabywaniu sprzeciwiaia sie sami sobie / ilecroć modlitwe Páńska mówia / bo proszą o chleb powszedni / w sercu wielkich starbow pragna / nie modla sie w Prawdzie. Bo kłamáia.

6. Czemuż prosisz, żeby nam BÓG dziś dał chleb powszedni?

Dla tego / że mi sie o przyszly czas nie trzeba starać troskliwie. Matt. 6 / 34. Nie trosz się o iutrzejšy dzień; ábowiem iutrzejšy dzień troskać się będzie o swoje potrzeby.

7. Ktoż się ma o iutrzejšy dzień troskać?

Pan BÓG: ten / kiedy iutrzejšego dnia da dożyć / iuż mi też pożywienie obmyśli.

8. A dáieci Pan Bog pożywienie i potrzeby cielesne tylko ludziom pobożnym, czyli też i bezbożnym?

Też i bezbożnym: Matt. 5 / 45. Dáiec nieobiesi czyni to, że słońce iego wschodzi ná złe i ná dobre: i deszcz spuszcza ná spráwiedliwe i ná niespráwiedliwe.

9. Czemuż ten Pan Bog łaskawy też i złym ludziom dáie chleb powszedni?

Zeby naprzód z takich dobrodziejstw cielesnych łaska iego uználi. 2. Zeby łaski iego duchow

chomney z serca żądali. 3. Nie byli zgota prozno opuśczeni / ale ięszce nieco z dobr cieleśnych odebrali / ponieważ z dobr wiecznych nie mają nic wziąć.

10. Dáieli też PAZ BGG pitnym robotnikom chleb powszedni?

Dáie.

11. Ale się zda, iakoby go sami sobie zarobili?

To Prawda / że go przed ludźmi sobie zarabiają; a wśakże z strony Bożej chleb ich powszedni zostawa dárem z łaski / ktory im Przystęp do Roboty czyni się dodawa / i błogostáwi im przez Prace.

12. Czemuż PAZ BGG chleb powszedni tylko przez prace dáie?

Zeby ludźi tym więcej od proznowania odwiodł / ktore wśystkich zbrodni początkiem iest.

13. Ale czemuż trzeba prosić o chleb powszedni, gdyż go nam BGG dáie i bez prózby?

Dla tego / zebyśmy chleb nasz powszedni szczęściu ślepemu a pracy nie przypisowali / iako Poganie za ślepieni / ale / że to z błogostáwieństwa Bożkiego pochodzi / uznawali. Psalm. 127 / 2. Prozno macie ráno wstawać / długo śiadać i ięść chleb boleści. Ponieważ Pan w miłowanemu swemu sen dawa. Psal. 145 / 15. Daj wśystkich w tobie nadzieie mają: a ty

im dawasz pokarm ich czasu swojego. Otwierasz ręce twoje a nasycaś wszystko co żywie według upodobania twego.

14. Coż masz mieć za myśli, gdyć ieść i pić przynoszą, albo kiedy śąty twoje obłoczysz, kiedy w domu twym, albo po roli twojej się przechadzasz biegasz?

Takie mam mieć myśli: O mój miły Pánie / za to wszystko powinieniem dziękować twej dobroci. Tyś mie Pánie Udárowateś sam: duża / ciátem i wszystkim co mam w tym żáło, snym żywocie: Dajże słufnie zajmam tego z Chwała twa i z dobrym Bliźniego / Łáśka twa cieś mie w Kłopotcie.

15. Czymże się ci máia cieszyć, ktorzi się o chleb powstę dni modlą pilnie, a przecie go skápo máia?

1. Przikładem Krystusa Pána / ktorzy z do, czesnych rzeczy ani tyle nie miał / gdzieby głowe sklonit: Mátt. 8 / 20. 2. Ze BÓG má, tej trosze tak pobłogostáwi co iey będzie dostá, tek / iáko oney wdowie ubogiej w Sárepcie us, czynit. 1. Krol. 17 / 14. Masá z gárnca iey nie bylá strawiona / áni oliwy z iey báńki ubyło.

16. Czegoż chce po nas czwarta prośba?

Zebnśmy uznali / iż się sami pożywić nie możemy; ale iżeśmy wszyscy zebraćkami ubo, giemi przededrzwiami łáski Bożej zebraćkami łáwaćka chleba. Psál. 104 / 27. 28. a iże, byśmy

byśmy też przestawali na tym co nam **PAN**
BÓG dać nie żądając kosztownych pokarmów/
 napoju i odzienia mieśkania / ani starania o
 Ciało nie czyniac / ponieważ wszystko na **BŁO-**
 gosławienstwie Pańskim zależy. 1. Tim. 6 / 6. 7.
 Prace rąk swoich abyśmy pożywiali. Psal. 128.
 Matt. 6 / 31. 32. Bo przez troskliwe myślenie
 i śafomstwo zaprzecziamy się modlitwie naszej.
 1. Tessal. 4 / 11. 12.

Rozdział LII.

O Piątej Proźbie.

1. Powiedz Piątą Proźbę?

Odpuść nam nasze winy / iako i my odpu-
 szamy naszym winowajcom.

2. Coż rozumieś przez winę?

Grzech oraz z zażurnym Karaniem.

3. Ktożci ma grzechy twoie odpuszcic?

Pan **BÓG**.

4. Gotowli też to uczynic?

Gotow / ponieważ Krystus za grzechy moje
 dosyć uczynił.

5. Czemuż mowisz, odpuść nam nasze winy, a nie raczey
 odpuść mi moje winy?

Ponieważem się powinien i za bliźnim mo-
 im modlic.

6. Godzili się też za bezbożnymi modlić, aby im Bóg grzechy odpuszcił?

Godzi / a wśakże w tym Porządku ie Pan Bóg pierwey nawrócił.

7. Żalimy się też za nieprzyjacioty naszymi modlić powinniemy, aby im Bóg grzechy odpuszcił?

Powinnimy się modlić / aby im Bóg Krzywdy ich / ktora nam uczynili / za grzech nie poczynał / ani ich dla tego potępił i karał; ale żeby ie raczej nawrócił / a do wiecznego pomógł im żywota. Dżiei 7 / 60. Szepan kłanawszy na kulana zawołał głosem wielkim: Panie nie poczyna im tego za grzech.

8. Kogez, abo co za ludzie rozumiesz przez Winowayce twoie?

Tych / ktorzi mie obrażili.

9. Żali te słowa: iako i my odpuszczamy naszym Winowaycom mówią o zastrudze, iakobysmy mogli naszym Umystem ubtagalnym, także i odpuszczenie grzechow u Boga sobie zażyć?

By namniemy / ale te słowa sa tylko obietnica obowiazująca ię / iż / gdy nam Bóg grzechy odpuszczi i my także / z powinney wdzięczności / nieprzyjaciotom naszym ich winy odpuszcząć chcemy.

10. Wiesz tedy wierzisz, żeś powinien nieprzyjaciotom twoim odpuszcic, kiedy Bóg tobie grzechy twoie odpuszcic ma?

Wiesz. Matt. 6 / 14. 15. Jeśli odpuszcicie

cie ludziom upádku ich / odpusćci i wam on O-
 dziec wáś niebieski. A iesli nie odpusćcie lu-
 dziom upádkow ich / i Ociec wáś nie odpueći
 wam upádkow wáśnych.

11. A wieleż rázy wáś odpusćci bliźniemu twemu ?

Tyle / ile kroć mie rozgniewał. Mátt. 18 / 21.
 Tedy przystápiwszy do niego Piotr / rzekł ;
 Pánie wiele kroć grzeszy przeciwko mie, brát
 moy odpusćze mu ? czy aż do siedmi kroć ?
 I rzekł mu Jezus : Nie mowieć aż do siedmi
 kroć ; ale aż do siedmidziesiąt siedmi kroć. Luć.
 17 / 3. 4. A iesliby zgrzeszył przeciwko tobie
 brát twoy siedm kroć ná dzień / siedm kroć
 przez dzień sie do ciebie náwrocit / mowiac ;
 Zal mi tego : odpusć mu.

12. Izali mu odpusćzają á z wlásczą stowoy czyli
 z Sercá ?

Z Sercá ; aby sie snadź we mnie nie wy-
 pekniło / co Pan Krystus mowi Mátt. 18 / 15.
 Tak i Ociec moy niebieski uczyni wam / iesli
 nie odpusćcie każdy brátu swemu z serc wáśch
 upádkow ich.

13. Izali nam sie nie godzi ná przeciw Nieprziáciotom
 nászym zgoła żadney Pomsty záchowác sobie
 kiedy iuz ná tym stánko, że im
 odpusćci musimy ?

Nie godzi. Ale im mamy wšystkie obraže-
 nia

nia zupełnie odpuścić / tak żebyśmy do tego
 jeszcze im dobrze czynić byli gotowi. Abowiem
 w piątej proźbie obiecujemy się / że chcemy
 bliźniemu tego winy tak odpuścić / iako my
 prosimy / żeby nam B O G uczynił; Wiec kto
 pomste Zaiatrzenie przeciw bliźniemu swemu
 w sercu zachowuje / ten się zámóże ná przeciw-
 ko sobie modli / ten sámo przeflectwo i potepie-
 nie sobie ná gnje wyprasa / ilekroć Dyge náś/
 á w nim piata proźbe mówi.

14. Izali ten co obráził, czyli obrażony do pojednania
 ma pierwszy bywać?

Zá iedno to / á wśáfje winowáncá bárzien
 do tego obowiązany.

15. Cożesmy powinni czynić według piątej proźby?

1. Powinnismy grzech wśyfskich nas obste-
 puiaćy uznawác / i uważác iáka iest obrzidli-
 wościa i Ciezarem / ktorego from tego lástka-
 wego odpuśczenia pozbyć ináczey nie możemy.
 2. Powinnismy się grzechow ná potym wiecey
 chronić / bo gdybyśmy prosili o odpuśczenie /
 á przecie byśmy grzechy kocháli i czynili / tedy
 byśmy się tylko z B O G á nasmiewáli. 3. Po-
 winnismy drugim / ktorzi nas obráżili odpu-
 ścąc / bo ináczey czyniac sámi sobie złorzeczy-
 my prośac żeby nam B O G tak odpuścít/iako
 i my odpuścamy.

Rozdział XLIII.

O Postey Proźbie.

1. Powiedz Postę Proźbę :

Nie w wodź nas w pokuſzenie.

2. Wielorakięſt ięſt pokuſzenie ?

Dwoiakię / ku złemu i ku dobremu.

3. Ktoż nas kuſi ku dobremu ?

Pan Bog. Bo Bog nie może kuſony być
we złym Ják. 1 / 13.

4. Czemuż nas BÓG kuſi ?

Zeby powierzychomnie wiadomo było / co na
ſercu mamy ?5. Przez coż, abo wielorakięſtę ſposobem nas BÓG
ku dobremu kuſi ?

Rozmáitým ſposobem / á oſobliwie przez
frziż i utrapienie / chcąc ſie dowiedzieć / ieſli
wola náſza we wſyſtkim / ná woli ięgo ſpole-
gamy. 1. Piotr. 4 / 12. Namileyſi / niech wam
nie będzie rzęca dziwna ten ogień / ktory ná
was przichodzi / ku doſwiadczeniu wáſſemu / iá-
koby co obcego ná was przichodziło. Pod
czás przepuſzcza Pan Bog iákakolwiek przy-
czyne do grzechu / aby nas w tym doſwiadczył /
ieſli go i w nayspoſobnieſzy czás do grzeſzenia /
przed oczymá mieć będziemy. Jud. 2 / 21. 22.

6. Ku czemuż nam stuy pokušenie Boskie?

Ku násey pokorze duchowney / kiedy przez nie do uznania bywamy przinwiedżeni iákosmy w wierze ięszce bárdzo słabymi / á w Krześciáństwie nie doskonátymi: lubosmy sie przed tym zá bárdzo mocne w wierze i Krześciány doskonáte pogytałi.

7. Izali sie w tey kostey proźbie przeciwko tym pokušom duchownym ku dobremu, modlimy?

By namniem.

8. A przeciwko ktorymże sie tedy Modlimy?

Przeciwko pokušom ku złemu.

9. Ktoż nas ku złemu kuśi?

Dyabek / Świat / náše ciáto i krew.

10. Jákoż nas ciáto i krew ku złemu kuśi?

Przez Nagábánie i wnetrzne poduśgánie.

11. Jákoż nas Świat ku złemu kuśi?

Przez przykłady lekomysłne i Zwiędzenie do Grzechu.

12. Czegoż tedy chcemy od Páná BŹgá, kiedy prosimy, żeby nas w tákome pokušenje nie w wódził?

Zadamy 1. Żeby BŹG tákowym pokušom nie dopuśzał nas táf oblegáć / áżebysmy od nich byli zwyciężeni. 2. Żeby tákomych pokušm ten gáś ná nas nie przepuśzał / kiedyśmy opieráć

Opierac sie im nie sposobni. 3. A gdybysmy
tez za iego Boskim dopuszczeniem w nie wpad-
li / aby nas nie odstepowal / ale przy nas stat
i zwyciezyc pomagat / albo gdybysmy z krewa-
kosci potknac sie i upasc mieli / zeby nas w ta-
kim zlym razie / Boska swoja moc zaraz za-
sie nawrocic i podzwignac raczyt;

13. Jakoz nas Dyabel ku ztemu kusci?

Kiedy usiluie iakoby nas lub do hardosci /
przez bezpiecny umysl / albo do rozpacy przez
zbytne Melankolia przynieść mogt.

14. Jakoz nalepiey pokusom Dyabelskim od-
por dac mozemy?

1. Nie czyniac Dyablu kwoli nic / czego od
nas zada / ale sie pilnie powotania naszego
trzymajac. 2. Mieczem Duchá / zwlaszcza sku-
tecznym slowem Bozym iemu sie zastawiac /
prziktadem samego Zbawiciela Pána naszego
Jezusa Krystusa. Matt. 4 / 4.7.10. 3. Go-
racemi modlitwami.

15. Ktozez tedy nayciezsze pokusy Dyabelskie, albo one
tak nazwane ogniste strzaty zlosniká
piekielnego?

Kiedy nas bluznierstwi / albo inzemi my-
slami zlemi nedzi i gaba / zaszem i w Przed-
sie wzieciu nayswietszym / z czego sie serca Krze-
scianskie czesto wielce smeca.

16. Jakoż się mamy sprawować, gdy na nas ten nie-
przyjaciel duszny takowymi ciężkiemi poku-
sami następuje i naciera?

1. Mamy wziąć tarczę wiary / ktorabyśmy
mogli wbyłkie strzały ogniste onego Szosnika
zagać. Efez. 6/10. 2. Zaraz Skoro takowe że
mysli baczmy / mamy trotkimi słowy Dyabła
odprawić / mówiac: Niech cie Pan zgromi
Szatanie! Zach. 3/ 2. a Matt. 4. Podż
precz Szatanie. Jun plugawy Szatanie /
nie tobem ia serce moje ofiarował / ale Du-
chowi S. dajże temu miejsce. Mamy Slo-
wami Dawida S. pilnie się modlić: Serce
czyste stwórz we mnie o Bzje! a Duchá
práwego odnow we wnetrznościach moich
Psalm. 51/ 12.

17. Czemuż to PAZ BzG dopuszcza, że nas Dyabeł
takimi plugawymi myślami śmie tra-
pić i kusić?

Ponieważ i to pokuszenie / zá Zrzadzeniem
Boskim / pobożnym fu dobremu służyć musi.
Abowiem 1. Przez takie pokusy przichodza do
uznania skázonego przirodzenia swego / i tak
od duchowney hárdwości bywáia zachowani. 2.
Widza ztad wielka swoje krewkość / że áni
własnym swym myślami rozkázowác nie mo-
ga / a tak tym bázrien wbyłko dobre / w na-
niższen pokorze / tájce Boskiej nápotym prziz-
pi

pisania / wbystke nádzieie cielesna ktora pošla-
 dali w własney światobliwosci odrzućimby /
 wśelkiej poćiechy tylko w miłosierdżiu Bostim /
 á w zaśtudze Krystusa Pána sukáia. 3. Wiec
 sie dopiero uga prawie znać co mocno wyra-
 zaiá násláduiace Sentencye. Psalm. 32 / 1.
 Błogosławiony Człowiek / ktoremu nie pozny-
 ta Pán nieprawosci. Rzym. 11 / 32. Zámknat
 ie Bóg wbystkie w nieposlušelstwo / aby sie
 nád wbystkimi nimi zmitował. 4. Wiara ich
 przez takie ciężkie pokusy zácnie doświadczona
 bywa / gorliwość do modlitem prawie ogni-
 stey Goracości nábywa : Bospieczność cieles-
 na z ogu wyciera sie skutecznie : cierpliwosc
 náder sie zmacnia / á zátym prágnienie serdec-
 zne wiecznego żywota wzbudzone bywa.

18. Czymże sie nalepiey możemy cieszyć, tkwiaz w tym
 ciężkim pokuŝeniu?

1. Tym / iż wiemy że náŝe zbáwienie ná ŝce-
 rey táŝce Bożey záleży. Cożby nam tedy náŝá
 grzeŝna przewrotnosc / ktora przeciwno woli
 náŝey w sercu powstawa / ŝkudzić mialá. 2.
 Jesli w Świátłosci chodzimy iáko on iest w
 Świátłosci / spolecznosc mamy miedzy soba / á
 krew Jezusa Krystusa Syná iego / oczyszcia
 nas od wśelkiego grzechu 1. Jan. 1 / 7. czemuż
 nie i od bluźnierskich myŝli? 3. Tenże własnie
 godziny / kiedy zlymi myŝlami od Dyabla dre-

zeni bywamy / prziznania się Syn Boży do
 Dycá niebieskiego za nami / 1. Jan. 2 / 1. 2. Je-
 źliby kto zgrzeszył mamy Oredowniká u Dycá
 Jezusa-Krystusa sprawiedliwego. A ten się
 modli za nami / áby nie ustála wiára náša:
 Łuk. 22 / 32. 4. Przidźcie zaśie czas i godzina /
 że te ciężkie pokusy ustána. Ják. 1 / 12. Bto-
 gostawiony maż / ktory znosi pokuszenie : Bo
 gdy będzie doświadczony / weźmie Korone żywo-
 tá / ktora obiecał Pan tym / ktorzi go milują.
 19. Ktoraż jest nájpoćiesniejsza Powieść, we wszystkich
 pokuszeniach i nagabaniach, niech mája

Imię iákie dca ?

1. Kor. 10 / 13. Biernyc jest BÓG / ktory
 nie dopuści / ábyście byli kuśnieni nád moźność
 wáše / ále uczyni z pokuszeniem i wyście / áby-
 ście wy znosić mogli.

20. Czegoż chce BÓG po nas według tey prośby ?

1. Abyśmy bliźniego nášego nie gorzyli zhy-
 mi przykładami / ani zwodzeniem / ále wštem
 uznawali niebespieczeństwo w ktorym tkwiemy /
 ná tym świecie żyjąc między tak wielom nieprzi-
 iaciot / ktorym zwłasnych síł odporu dáć nie
 możemy. 2. Zebyśmy się w żadne pokuszenie
 nie wtracáli. Abyśmy snadź Pána Boga
 nie kuśili. Mátt. 4 / 7. 3. Zebyśmy Szod-
 łow i Zbroie używáli / ktore nam Bog dał przez
 cínko duchownym nieprziacielom. 1. Piot. 5 / 8.
 Efeż. 6, 11. 14. 18.

Koz

Rozdział LIV. O siódmej Proźbie.

1. Powiedz siódma Proźba:

Ne nas zbaw ode złego.

2. Od ktoregoż to złego chcemy być wybawieni:

Ode złego duszy i ciała / majątnościom i sławie škodliwego.

3. Coż się rozumie przez złe ciała škodliwe:

Wszystko to / co ciału jest škodliwego / i bolesnego / iako to są długo trwające choroby / niebezpieczeństwo żywota / głód / więzienie / i tym podobne inne rzeczy.

4. Coż się przez złe duszy škodliwe rozumie:

Wszystko to / co duszę żałmuć / albo iey szkodzić może / na przykład / grzech / złe Sumnienie / Nieśmiałość / niskość umysłu / i tym podobne inne rzeczy.

5. Coż, przez złe majątności škodliwe rozumie:

Wszystko to / co naszą żywność i dobrą i majątności w niwecz obrocić może / na przykład / wgień / powódź / wielka Niepogoda / drápiestwo / frádziej / i tym podobne rzeczy / przez co Job światy ze wszystkiego / co miał / obrány był.

6. Coż, przez złe sławie škodliwe rozumie:

Wszystko to / przez co w hańbę i Sromotę przejść możemy / a przez co naszą Sławę narus

řona bywa / ná příklad / obmowistá / uřzypli-
we piřanie o nař / i tym podobne inne řzezy.

7. Potyřáli, dopiero pomienione řte řzezy, teř
pobořne i bogobořne ludřie :

Potyřáli. Abowiem řadnemu / Dřiećiećiu
Bořemu / tego nie obiecáno / řeby nigdy nie
miało wpadać w nieřczęřcie / ábo utrápienie ;
ále to jednář pobořnym obiecáno / ře w řlym
rářie nie máia řáginąć. Przyř 24 / 16.

8. Czemuř BGG dopuřcza, ře ludřie pobořni, częřtoć
dopiero pomienionym řlym bywáia trapieni :

Dla rozmaitych przyřzyn. 1. Dla tego / řeby
chec do grzeřenia w nich potlumiona i řruřo-
na bytá / řtora řie w dobre dni bárzo
wzmaga. Ten co ćierpi w ćiele poprzeřtawá
grzeřu ; Aby iuř wiecey nie ćieleřnym pořa-
dliwořćiam / ále woli Bořey řyt ořtátek czářu
w ćiele. 1. Piotr. 4 / 1. 2. 2. Dla tego / řeby mi-
tořć Świátá tego miedzy pobořnymi im dáley
tym wiecey ginetá i wyřládżona bytá. 3. Ře-
by wierni Páńřey tym gorliwi w modlitwách
byli. Abowiem tu wářa řtowá one Proroćie:
Pánie w ucířku řukáia ćie / gdy ie řarzeř wy-
lewáia modlitwy řwe řřá. 26 / 16. 4. Řeby
bogobořni wyobrářeniu řEzuřá Pána podo-
bnymi řie řtáli / á řátym po wytrwániu táf wie-
le ucířkow i przyřrořći ná tym řlym řwiećie / nie-
wypowiedřiana chwátá w onym řywocćie bytá
im tym przyiemnięřa. 9.

9. Ale iakoż nas Pan BGG z tego wszystkiego złego wybawia?

Czyniac utrapienie i niebezpieczeństwo na tym świecie znosne / a na ostatku według swej łaskawej woli z nas zdenmuie. Psalm. 68 / 20. 21. Pan na każdy dzień hojnie nas opatruie dobrami swymi / Bog zbawienia naszego.

10. Przez coż wybawia Bog miłosiwny pobożne Krześciany, prawie doskonałe, od wszystkiego złego?

Przez śmierć zbawienną.

11. Izali, w siódmej proźbie, o śmierć prosimy? I owszem prosimy.

12. Czynimyli to z niecierpliwością?

Żadna miara. Ale Pana Boga tylko prosimy o zbawienie / skonanie / według Boskiej woli / tak / a ijesmy też ochotni i gotowi ieszcze dluzey żyć na świecie / iesli Pan BGG przez nasze utrapienie / daley / chce być wielbiony.

13. Coż znas wyściaga siódma prośba?

Żebyśmy niedze tego żywota tym wieceny uznawali / ktora zgrzechu pochodzi / a z tym Serca naszego do rzeczy doczesnych nie wiazali / ponieważ sie z nim tyle złego mieśa / a przitym zradością na ono wybawienie czekali ostatcznego / o ktore sie co dzień modlimy / wten proźbie.

Rozdział LV.

O Zámknieniu Modlitwy
Páńskiej.

1. Powiedz Zámknienie Modlitwy Páńskiej?

Boie jest Krolestwo / twojá moc / i chwala
ta ná wieki wieków / Amen.

2. Powiedz mi Sentencya, ktora się z tym zámknieniem
zgadza?

I. Kron. 29 / II. Twojá jest Pánie wielmo-
żność / i moc / i sława / i zwycięstwo / i cześć / i
wszystko ná niebie i ná ziemi. Twoie jest Pá-
nie Krolestwo / a tyś jest wywyższony nad wszel-
ką zwierzchność / i bogactwa / i sława od ciebie
sa / a ty pánuiesz nad wszystkimi / a w rękú twych
jest moc i síla / i wrece twoiej jest wywyższyć i
utwierdzić wszystko. Teraz tedy Boże náš / wy-
znamamy cie / a chwalimy imie sławy twoiej.

3. Czemuż tego zámknienia u Lukášá S. w Rozdziale
II. niemáš?

Ku pocieße słabym a chorobami ciebkami
zmorzonym sie to stálo / ktorzi nie mogą skoń-
czyć modlitwy swoiej / ale ia czesto przerywać
músz / tym chciał Duch S. pokazać / że on iuż
chce ná tym przestawać / coby sie kolwiek we
mdłości z modlitwy Páńskiej mowito / chociaś
by też cátej dokońca zmowić nie mogli.

4. Což tedy wielbimy i chwalimy, w zámknieniu modlitwy Pánskiej?

1. Řząd wszechmocny wielkiego Boga / dla tego mowimy: Twoje jest Krolestwo i moc.

2. Chwata wieczna Máiestátu Bożiego / przetož doktadamy: Twojá jest chwata. Ponieważ moc i chwata Bożá jest nieprzemiiáca i nigdy iey nic nie ubywa / áni odmiány jadney mieć nie moze / przetož sie przidawa to słowo: ná wieki.

5. Což tedy wierni Křesćianie záwse czynić máia, konczac modlitwé Pánské?

Pána Boga serdecznie chwalić máia. Ná to sam Pan Jezus do frotkiew tey modlitwy: Dyze náš / prziložyl teže Forme álbo Sposob Chwaty.

6. Což to słowko Amen znáczy?

Záprawde / záprawde je sie to tať stánie.

7. Což znáczy to słowko Amen, wrgledem Boga, ileie on do modlitwy S. przidal?

Wrgledem Boga znáczy słowko to upewnienie i pieczęć / ktora on obietnic swoich potwierdza / á znáczy tyle / iájobym rzeť / záprawde sie to stánie / com obiecat. Nie ináczey iáko wielcy Pánowie ná ořátku w listách swoich i Pátentách pieczęć prziciřtác i przidawác zwykli, dla wielkého potwierdzenia tego / co w nim nápisáno. Tať tež Pan B O B modlitwe Pánské

sta/ niby List swoy / i supplike / ktora wedlug
iego własnego sporządzenia ná każdy dzień przed
niego przinosisć mamy / słowkiem tym Amen
zapieczetował / ábyśmy mocno upewnieni byli
iż tá modlitwa dármo się nie wroci.

8. A coż z násey strony, to słowko Amen znáczy, kiedy
ie wierny Krześcianin, koncząc modlitwę z
serca mowi?

To jest słowo wiary á znaczy / że dużą nászą
obietnicom Bożym mocno wierzi / i wystuchá-
nia modlitwy zápewnie się spodziewa.

9. Czemuż z ták wielką dowiernością to słowko Amen
mowić możemy, i o wystuchaniu modlitwy być
práwie pewnymi?

Dla tego / ponieważ 1. Pan Bog nam przez
Krstusa modlić się przikazał. Psálm. 27 / 8.
O Tobie przemyślawa serce moje / ktoryś rzekł:
fufajcie twarzi moiey. Przetój Pánie twarzi
twoiey fufać bede. 2. W słowie swym obie-
tnice káskawa uczynił / że nas chce wystucháć.
Luf. II / 9. Proście / á bedzie wam dáno: fu-
fajcie á znajdźcie: Kóláccie / á bedzie wam
otworzono. Izá. 65 / 24. Stánie się / że pier-
wey niż záwoláia / ia się ożwe: ięszce mowić
beda / á ia wystucham.

10. Jákoż nas powinności násey zámknienie modlitwy
Páńskiey upomina?

Wyznamamy tym sposobem / iż nam we
wszystkim

wszystkim cośmy prosili / nie idzie o naszą chwale /
 ale iż szukamy Chwały Bożej / ani nam też
 nie idzie oto / żebyśmy sobie co zjednali ku naszemu
 pożytkowi albo lepszemu / ale aby tylko
 Bog wnaś był pochwalony.

Rozdział LVI.

O Sakramentach świętych.

1. Coż jest Sakrament?

Tę święte i od Boga postanowione ob-
 prawowanie / w którym Bóg przez po-
 wierzchnie widzialne znaki / ktore do słowa swo-
 go prziwiazat / darcy niebieskie / a z nimi także
 swoje niewidzialna ludzjom nie tylko podacie / i
 ofiaruje / ale też w wiernych swoich potwierdza
 i piegetuje.

2. Wieleż rzeczy do każdego Sakramentu należy i być
 musi?

Trzy 1. Boskie rozkazanie. 2. Powierzchny
 widzialny znak. 3. Obietnica Boga / że nam
 Bóg z tym powierzchnym znakiem coś nie-
 bieckiego podawa i właśnie przez to / także swoje
 Boga chce prziwłażać.

3. Wieleż byto Sakramentow w starym Testamencie?

Dwa! Orzeźka / i Baranek wielkonocny.

4. Gdzież czytamy o ustawie obrzezki?

I. Mojs. 17.

5. Coż się działo przez obrzezka?

Kiedy dżiatki w starym Testamencie powierzone na swym ciele według sporządzenia Bostiego obrzezane były / tedy też przez to / serce / Duch Święty obrzezował i znowu rodził / i dał im moc / aby wierzyli w Mesiasza.

6. Który był drugi Sakrament starego Testamentu?

Baránek wielkonocny / ktorego Synowie Izraelscy / co rok / w święto wielkonocne na pamiątkę wyścia swego z Egiptu / z pewnymi Ceremoniami musieli zabić / upiec / i pożywać. Ustawę tego czytamy 2. Mowy. 12. Przez tę świętość wiara ich w przyszłego Mesiasza zapieczętowana była / ktory się za grzechy wbyłskiego świata miał dać zabić iako Baránek.

7. Wieleż jest Sakramentow w nowym Testamencie?

Tę tylko dwa. 1. Krzesz święty / ktory na miejsce obrzezki od Krystusa Pána jest ustawiony / i ztąd się obrzezka Krystusowa nazywa Koloss. II / II. 2. Wieczerza Páńska / ktora Krystus Pan miasto Baránka wielkonocnego postanowił.

8. Dowiedz tego, że tylko dwie świętości są w nowym Testamencie?

Te tylko są prawdziwe świętości / ktorych istotne części z boku Zbawiciela na krziju przebitego wypłynęły. Ale z niego krew / ktora się

się

sie w wieżerzi Pálskiej rozdawa / i wodá / ktora do Krztu świętego należy / wyplynelá Jan. 19. Z tad tylko dwie te swiátości pomie-
mone pochodza. Przetoż i Apóstol S. Pá-
wel / kiedy o swiátościach nowego Testámentu
mowi / tylko dwuch wspomina: Przez iedne-
go Duchá my wszyscy w iedno ciáto iestesmy
Okrzczeni / (w Krzcie s.) á wszyscy nápoieni
iestesmy iednym Duchem. 1. Kor. 12 / 13. (w
Wieżerzi Pálskiej frwia Krystusowa)

9. Jákoż mie Sakramentá upomináia powinności
moiey?

Zebym chcac áby Sakramentá Moc i sku-
tek swoy czyniły we mnie , dał im też w sobie być
skutecznymi / á Duchowi świętemu spráwe ie-
go wykonwác dopuścić / áby mie do ich godne-
go używánia przispodobit i przigotował.

Kozdział LVII.

O Krzcie świętym,

Jáko Pierwszej swiátości N. T.

1. Ktoż Krzest ustáwił?

N An Jezus. Mátt. 28 / 19. mowiac: Zo-
dac tedy náuczaniec wszystkim narodem
krzczac ie w Imie Oycá / i Syná / i Duchá
Świętego.

2. Ktoż

2. Ktoż Krzest S. zwyczajnie odprawować ma?

Porządnie powołani studzy Bożi. Ci albo
wiem są Szafarzami tajemnic Bożych 1. Kor.
4 / 1.

3. Kiedyż wolno pospolitemu Człowiekowi, mężczyźnie
albo niewieście krzcić?

W zły przigodzie albo Niebezpieczeństwie
Ponieważ też i w starym Testamencie w zły
przigodzie obrzezke niewiasty odprawowały /
iako tego jest przykładem Zefora. 2. Moj. 4 /
25. I niewiasty Izraelskie. 1. Mácháb. 1 / 36.
2. Mácháb. 6 / 10.

4. Ktoż są istotne części do Krzta święte należące?

Woda i Duch S. Jan. 3 / 5. Záprawde /
záprawde powiadamci: Jesliby się kto nie
narodził z wody i z Duchá / nie może wnieść do
krolestwa Bożego.

5. Czymże mamy Krzcić?

Prosta i naturalna woda.

6. Czyli się też godzi piwem, winem, mlekiem,
albo oleiem krzcić?

Nie godzi się żaden likwor tylko wodá samá.

7. Kiedyż się wodá staie Krztem zbáwiennym?

Zaráz / skoro od flugi B Ożego albo Krzciiciela
ná nieochrzczonego człowieka w Imie B Oga
Dycá / i Syná / i Duchá Świętego wylewá,
na bywa.

8. Jákoj ma slugá BOgá mowić, kiedy Krzci?

Za ciebie krzce/w Zmie BOgá Dycá/ i Syná / i Duchá swietego.

9. A wierziš, iż BOG Ociec, BOG Syn, i BOG Duch swiety we Krzcie przitomny iest?

Wierze.

10. Trzebáli dziatki całe ponurzać, kiedy się Krzcza, czyli tylko i woda pokrapiać?

Zá iedno mam to wfystko.

11. Kiedyż byto ponurżanie zwyczajne?

Ná poczátku Košciotá Krzešciáñskiego.

12. Czemuž Košciot Krzešciáñski w nášych połnocnych zimnych krájach pokrapiánie miásto pánurżania obrat?

Poniewaž przez Ponurżanie / Subtelne máte Dziatki / łatwie / ná zdrowiu i Zyciu škodowáły.

13. Škádze widzimy, že Krzeš, ktory się przez pokropienie odpráwnie iest Krzem práwym?

Poniewaž się Krzeš w pišmie S. przez pokropienie opisuie. Czech. 36 / 25. 26. Z pokropie waš woda czystá / á oczyszćieni bedziecie od wfystkich nieczystot wašnych.

14. Škádze wieš, żeš okrzczony?

Z Zmienia mego / ktoremi ná Krzcie dáne iest. Ale nálepiej z Swiádectwá Duchá swietego w sercu / ktorym zápieczetowány iestem.

15. Kiedyžeš iest okrzczony?

Gdy m byt mátem Dziećciem.

16.

16. Godzili się też dziatki máte Krzcie?

Godzi. Bo Krystus rzetelnie mówi: Że nikt bez Krztu / porzadnym sposobem / zbawion być nie może. Jeżeliby się kto nie narodził z wody i z Duchá nie może wnieść do Królestwa Bojzego. Jan. 3 / 5. A ná drugim miejscu mówi / żeby dziatkom nie zabraniali przichodzić do niego / ábowiem takich jest Królestwo niebieskie. Márk. 10 / 14.

17. Jeżeli dziatki otrzymane są bez wiary czyli máia wiary?

Máia wiara:

18. Skądże mi tego dowodzisz?

Ponieważ Zbawiciel w namniemych Działkach ma radość swoje / z tad im do siebie przichodzić kaze. Márk. 10 / 14. Aleć bez wiary Bogu i Krystusowi podobac się nie można. Zyd. II / 6.

19. Czemużes się dat okrzcić?

Abym się stat dziećciem Bozym / i do nieba mógł przisc.

20. Gdzież bys się był dostal, kiedybys nie był otrzymany, ale iáko Poganin bez Krztu zostawal bys?

Do piekła.

21. Izali ná wieczne Potępienie ida wszystkie nie okrzczoz
nedziatki rodzicom Krześciańskich, ktore, ábo w żywo-
cie mácierzinskim umieráia, ábo przy
porodzeniu giná?

By namnien. Abowiem 1. Wzgárdá Sá-
frámentu tá tylko sámá potepia / nie Odie-
cie / kiedy go kto dostápić niemoze. 2. Umie
Duch S osobliwym / nam niewiádomym spo-
sobem wiáre w ich dziećinnych sercách wzbu-
dzać. 3. Mátki Krześciańskie dziatki swe / kto-
re pod sercem nosá / w nabożnych swoich mo-
dlitwách PAnu JEsusowi przinosa czesto-
kroć. 4. Láskawy Syn Człowieczy JEsus
Krystus ktory ná to prziszedł / áby zbáwil to /
co bylo zginelo / nie dopuści / áby dziatki má-
tek Krześciańskich / choć do czesnie w żywocie
mácierzinskim umieráia / wiecznie zágináć mia-
ły. 5. Potr ná krzizu bez krztu umárl / á prze-
cie jest zbáwiony.

22. Coz spráwuie, ábo co zá pożytek przinosi
Krzest S.?

Spráwuie odpuszczenie grzechow / wybáwia
od śmierci i od Diabła / i dáie zbáwienie wie-
czne wszystkim / ktorzi wierzá

23. Izali skutek krztu tylko idzie ná przeszte i przitoz
mne grzechy, czyli sie też i ná prziszte
rozchodzi?

Tęz i ná prziszte / dla tego wszystkim grzechy /
ktore

ktore wiec po przięciu chrztu S. popetniamy/
kiedy sie przez prawdziwa pokute znowu do
BOSU nawracamy / mocą przimierza na
chrzcie S. uczynionego / nam odpuścza B O G.

24. Jakoż nas krzest S. od śmierci wybawia?

Tak / iż śmierć wieczna żadney mocy nąd na-
mi znądować nie może / á zaś śmierć doczesna
snem sie nam spokojnym stawa.

25. Skąd to pochodzi, że nas krzest S. od śmierci
wybawia?

Ztąd / ponieważ drogi Zbawiciel nieśkończo-
na / śmierci swoien / moc na Przejednanie stu-
żaca do krztu włożył / á przez te światłość /
wiernym przimierzca ia.

26. Jakoż nas Krzest S. wybawia od Dyabła?

Tak / że przezesi z krolestwa Dyabelskiego /
do ktorego / z przirodzenia dla grzechu należe-
my / doskonale wyrwani / á z przeciwney stro-
ny do krolestwa Syná B. przeniesieni bywa-
my. Na znak tego / w Kościołach naszych
Ewanielickich Exorcizm t. i. Záflecie Dya-
belstwa / zachowuie sie. Abowiem gdy Stu-
gá Boży nąd dziećciem / ktore ma bydź okrzcz-
one / te słowa mowi: Poprzisiegam cie Duchu
nieczysty w Zmie Bogá Dycá / i Syná / i
Duchá S. żebyś wyszedł i odstąpił od tego
Slugi

Stugi Jezusa Chrystusa / tedy sie nie rozumie przez to / iakoby Dziecie dotad / pod sercem macierzystym cielesnie od Dyabla opetane bylo / nie dan tego Boze! ale przez takowa formuła / moc ktora zlosni piekielnynad nieofrzgonym Czlowiekiem aż dotad miał / a iako teraz Dziecie przez Krzest S. z niego wyrwane jest mocno wyrażono bywa.

27. Skądże to pochodzi, że nas Krzest S. tak skutecznie od Dyabla wybawić może?

Ztad / ponieważ skutek zmártwychwstania Jezusa Chrystusa i zwycięstwa z niego / ktore Zbawiciel nad Dyablem otrzymał / we Krzcie S. zależy / i bywa ofrzgonemu Czlowiekowi przimtażony.

28. W czymże zależy zbawienie, ktore Czlowiek we Krzcie S. w samey rzeczy przimuie?

W tym / że sie Bog blagostwiony w Trójcy S. iedyny / ktory jest same naywyższe dobro / i istotne zbawienie / we Krzcie świętym / ludzjom ofrzgonym dáie. Bog Ociec niebieski dáie sie nam we Krzcie świętym za Ojca káskáwego. Bog Syn dáie nam sie we Krzcie S. za sprawiedliwość / tak iż nam cáta jego zástuga przimtażona bywa. Bog Duch S. dáie sie nam we Krzcie S. za Pociębyciela i Póswięticiela.

29. Czemuż się Krzest S. nazywa omyciem albo Kąpielą odrodzenia?

Dla tego / ponieważ człowiek względem własności swoich przez Krzest S. zgola się infymalnie / zwlaſzczą z Syna Dyabelskiego dziećciem Bożym.

30. Jakoż się rzecz ma w tym duchownym odrodzeniu?

Nade wszystko wiara bywa zápaloną / tá sie zaraz chwytá táſki Dycá niebieskiego / i záſlugi Pána náſzego JEZUSA KRZYSTUSA / záczyn otkrzczonemu w okámgnienu grzechy odpuszczony i ſpráwiedliwość Zbáwiciela przimtaſzona bywa. A iák ſtoro ſie to ſtáto / zárazem człowiek z Bogiem pojednány / i zá dziecie B-Die bywa przyjęty.

31. Czemuż się też Krzest S. 'omyciem odnowienia nazywa?

Ponieważ w náſ nowy umyſt i Przirodzenie ſpráwuie. Bo w tymże właſnie okámgnienu / kiedy ſie przez Krzest S. w dziátki Boże rodżimy / znówu ſpráwuie / ná náſ w Krzście świętym wylány Duch S. przez wzniecona wiare / (przez ktorą rozum oſwieca / wola poſwieca / wludziách nowe przimioty / ták iż dobre myſli do ſercá ich wſtepuia / gdzie przed przyjęciem Krztu ſamá złość w nich mieſtáta.

32. Coż ieſt zá powinność Krzeſćcian okrzczonych?

Powinni ſtárego Adámá topić / á nowemu człowiekowi dáć powſtáć.

33. Jakoż Krześciane pokutuiaci, Adámá stárego topia?

Kiedy stáre dne grzešne nálogi im dáley tym wiecey zktádáiá / á w sercu swym tkwiace zle jádze / przez státeczny odpor á pilna modliwa táf tłumia i powšciagáiá / że im wiecey pánować nie mogą.

34. Jakoż Krześciane okrzeceni nowemu Cztowiekowi w sobie darwáiá powstawá?

Kiedy z pilnošcia usiłuiá / co dźiáá byé po-
bożnieyšymi / á oto éie stáráiá / áby w Krze-
šciáństwie / zá táška Boga táf éie pomnážáli /
žeby teź drudzy ludźie / ktorzi ie przed tym zná-
li / przyznáć musieli, éi Ludźie cále éie odmienili.

35. Coż wyciąga powinnošé Krześciáńskich Rodzicow,
ktorym Pan Bog dźicie dá?

1. Zeby Krztu S. nie odwłázáli / ále iáť
náhpředzeý dźicieciu swojemu do tey zháwiens-
ney kapieli dopomagáli. Abowiem kiedy w
tey mierze Rodzicy niedbále postępuia / dźiatki
swoie w wielkie dušne Niebepieczęstwo wtrá-
cáiá. 2 Powinni Rodzicy Krześciáńscy i przed-
i po Krzcie zá dźiatkami swoimi modlić éie. 3.
Rodzicy Krześciáńscy máia dźiatki / kiedy do
rozumu przychodzą / pilnie nápmináć / áby o-
bietnice ná krzcie ucywioná szzerze trzimáły /
á Pánu Bogu wiernie służyły.

36. Ktoráž iest powinnošé Kumow, ábo Kmottow
i Krzesnych Oycow?

1. Powinni šie zá Krzesnymi swoimi pr. i
D. 2 Krzcie

Krzcie S. pilnie modlić / tak / á i żeby przy każdym proźbie modlitwy Pánskiej ná ubogie dziećie wspomnieli / á zá nim się osobliwie modlili. Ná przykład : Swieć się Zmie twoie / (też i przez to dziećie) przidź krolestwo twoie (i do tego dziećiecia) wybaw ode złego (i to ubogie dziećie /) i tak dálej. 2. Powinni Kumowie do wyćwiczenia krzesnych swoich ile można / bydź ná pomocy. 3. Gdy wyrastaia máia im iáko świádkowie przimierza ná krzcie i obietnice uczynionej przypomináć.

37. Jákoż nas Krzest święty do Pobożności wiedzie ?

1. Wspomináiac sobie jesmy się stali dziećiami Bożymi / mamy Dycá nášego niebieskiego kocháć i ccić. Mal. 1 / 6. Efez. 5 / 1. á Duchowi iego dáć się rządzić. Rzim. 8 / 14. 2. Mamy co dzieći ponawiać przimierze Krztu świętego / iákesmy się odrzekáli Dnabtu i wśnystkich uczynków iego / t i. grzechom. 1. Jan. 3 / 8. 1. Tess. 2 / 12. Rzim. 6 / 2. 13. Gal. 2 / 40. 2. Piotr. 2 / 20. 21. 22.

Rozdział LVIII.

O Urzędzie kluczw i Spowiedzi.

1. Coż to jest spowiadać się ?

Skrzechy swoje wyznawáć / á o ich odpuszczenie prosić.

2. Czemuż idzieś do Spowiedzi?

Abymy Grzechy odpuśczone / i wiara moia potwierdzona byta.

3. Czyli słudzy Bożi tylko opowiadają grzechom odpuśczenie, czyli je prawdziwie odpuszczają?

Prawdziwie grzechy odpuszczają.

4. Ktoż im dał tę moc?

Krystus Pan. Abowiem tak napisano u Jan. 20 / 22. Pan Jezus tchnął na uczenie swoje / i rzekł im / weźmicie Duchá Ś. którymkolwiek grzechy odpuscicie / beda im odpuśczone / á którymkolwiek zatrzymacie / beda zatrzymane. Mátt. 18 / 18. Cobyściekolwiek zwiazali na ziemi / bedzie zwiazano i na niebie / á cobyście rozzwiazali na ziemi / bedzie rozzwiazano i na niebie.

5. Ktoremże ludziom słudzy Bożi mają grzechy odpuszczac?

Pokutuiacym.

6. Ktorzyż to są grzesznicy pokutuiaci?

Ktorzy za grzechy swoje serdecznie żalują / w Krystusa wierzą / mając dobre przedsięwzięcie żywota swego / za pomocá Duchá Ś. od tad polepszac. Obaż co sie wyżej o pokucie mówilo.

7. Komuż, grzechom odpuszczac nie mają?

Niepokutuiacym. Mátt. 18 / 10. 16. seq.

8. Czemuż **studzy** Bożi niepokutuiacym grzechow odpuszczyć nie mogą?

Dla tego / ponieważ im moc grzechy odpuszczając od **Krystusa Pána** powierzona / aże wprawdzie skuteczna / wśakże bynamięny nie jest ich własna moc / ktoraby według upodobania swego władneli / iakoby chcieli / ale się w teyże używaniu rzadzić maia według **Pána Boga** / który im te moc dał / żeby tylko tych rozgrzeszali / ktore **Bog** według swego świętego uczynionego porządku chce za rozgrzeszone mieć.

9. Dostępowiali też obłudnicy, ktorzy bez prawey pokuty, dla obyczaju / do spowiedzi chodzą, grzechow odpuszczenia?

Nie dostępne / ale rozgrzeszenie / ktore im **stuga Boży** / (ktorego takowa zmyślona pokuta bydza) daie / tym niepokutuiacym grzesznikom w szere przeklectwo i potępienie się otraca. **Dziei. 8 / 21.** Nie masz w tey rzeczy ani losu / gdyż serce twoie nie jest proste przed **obliczem Bożym**.

10. Ktoż władnie kluczem rozwiązuicym?

Sám urząd káznodziejński / tak iż kiedyby grzesznikom niepokutuiacemu grzechy zatrzymane być miały / nikt tego uczynić nie może / iedno porządnie powołáni **studzy** kościolá.

11. Ale komuż rozsadek należy, kiedy upornemu i zatwardziałemu grzesznikowi grzechy zatrzymane, i **klawia** na niego włożona być ma?

Cálemu zborowi / za ktorego ráda i pozwolenia

leniem sługá Boży wśystko czynić powinien / czego się kolwiek w ten poważney sprawie klatwy / ábo wyłaczenia / podeymuie.

12. Czemuż się Zbawicielowi nie zdało wyłaczenia, od spoteczności Kościoła Bożego iedney tylk^o osobie, ábo też samemu stánowi duchownemu powierzić?

Dla tego, iż dobrze wiedział / iáko wiec ludzkie / á osobliwie nie ieden Sługá Boży popuścza wodz cielesnym áfektom álbo Pożadliwościom swoim / i iákby snadno ludziom tym / ktore zá nieprziciaćioty swe ma / przez zátrzymanie grzechow / frziwde uczynit / kiedyby sprawá wyłaczenia samym należátá Káznodziejom. Czego się obawiać nie trzebá / kiedy rozsadek przy Kościele zostáie / á używánie kluczá kościelnego tylko przy urzędzie Káptáńskim.

13. Czemuż wielcy iáwni grzesznicy bywáia z Kościoła Bożego wyłaczeni?

Ná zátrácenie ciátá / żeby Duch był zachowány w on dziech Pána Jezusa.

14. Jákoż się to dzieie?

Kiedy grzesznik swowolny przez klatwe u wśystkich swoich spot Krześcian w iák naywieksza wzgárde przichodzi / nástepuie miásto prześtych rozpust sam frásunek w sercu iego / przez co iego rozpustne ciáło trápione bywa. Co Człowiekowi tákowemu ku dobremu służy / ábo

wiem ztad tierze przyczynne do upamietania sie /
i szerego za grzechy swe pokutowania / przez
co uboga dusza na ostatek ratowana / a w dzieki
Pana Jezusa zbawiona bydz moze.

15. Mozeli tez zasia grzesnik flakwe na sobie maircy z
nowu do spolecznosci Kosciota Bozego byc przyisty, i
do uzywania Sakramentu S. przypuszczony,
kiedy prawdziwie pokutnie?

Moze. 2. Kor. 2 / 6. 7. 8. Dosyeci ma tak
si na zgromieniu tym / ktore sie stalo od wielu.
Tak iz przeciwnym obyczaiem / raczy bycie wy
mu odpuscic mieli i onego pocieszye / by snadz
zbytny smutek takiego nie pozarl. Przetoz probo
was / aby cie miosc przeciwko niemu utwirdzili.

16. A mamyli tez i my, w Kosciotach nasych Ewanielis
Lich takie kaznodzieie, ktorzi grzesnikom pokutuiacym grze
chy odpuszczac, a niepokutuiacym grzechy zatrzymowac
swiatosciami Panskiemu ustugowac i rozdawac, i
urząd s. prawie skutecznie odprawowac moga?

Mamy. Poniewaz nasi studzy Koscielni i.
Apostolow swietnych w Nauce pilnie nasladuia /
a tak w liczbe naleza prawdziwnych Pasterzi i
Nauczycielow / ktorzi od Krystusa iak brachto
Apostolow i Potomkow ich postanowieni sa.
Efez. 4 / 2. 2. Poniewaz nasi studzy Koscielni
porzadnie powotani bywaiu od calogo tego Zbo
ru / nad ktorym maia bydz przetozeni / tak iako
i studzy Bogá Kosciota staroizytneho / nie od
samego stanu duchownego / ale za upodobaniem
calogo

cátego zboru postanowieni / á ná urzad **S.** spo-
 rzadzeni bywali. Dziei. 6 / 3. Koźdż. 14 / 23.
 Wiec tej urzedu nášego usługowánie skuteznie
 iest. Bo źie / áni frztu nášego popráwiać / á
 bo powtarzać niikt nie wázy.

17. Coż czynisz, kiedy się chcesz z pożytkiem dobrym ná
 Spowiedź stáwić?

1. Domá / w kumorce moiey upadłszy ná kolá-
 ná od praśam Pánu **B**Ogu wbystkie grzechy
 moie / ktore ná sumnieniu sziue. 2. Przepra-
 śam Rodzice moie mile / Bráćia / Siostry / przy-
 iacioty i domowniki / ktorem kiedykolwiek ro-
 zgniewat. 3. Ide z sercem nábożnym do Ko-
 ścioty / prośac Pánu **B**Ogá / żeby spowiedź
 moie w niebie wysluchat / ktora przed **S**po-
 wiednikiem mowić mam. 4. Ná rozgrzeżenie
S. dáie báżność / przimtaśżáiac sobie / co spo-
 wiednik mowi / ná przykład / że też mie **PAN**
Jezus wykupit / że mi też **B**og **O**ćiec niebie-
 ſti dla **K**rystusa táśkaw i miłóścim bedzie. 5.
Duchá **S.** prośe gorliwie odchodzác od spo-
 wiedzi / áby mi do żywoty bogoboynego chcenie
 i wykonanie dat / wedlug swego upodobania
 ſwietego.

18. Jákoż mowisz do Spowiednika, przystępuiac do
 Spowiedzi?

Wielebny **K**sieje / **D**uże prośe / ábyście
 R 5 mnie

mnie spowiedzi moien wystuchali i grzechom moich odpuśczenie dla **B**Ogá mi oznáymili.

19. **M**owze tedy Spowiedz twois :

Za ubogi Grzesnik wyznamam przed **B**ogiem i przed **W**ámi. jem w grzechách pogety i národzony / i dziesiecioro przikázanie myslámi / stowy i uczynkami zestokroć przestapilem / przez tom sobie doziesne i wieczne karanie zásluzyl. **Z**á te wshystkie grzechy moje serdecznie žaluje / wierze iednak / iz **P**an moy **J**ezus **K**rystus ná odpuśczenie grzechow moich **K**rew swa przelat. **D**la tego was prosze / abyście mi grzechow moich odpuśczenie / ná mieyscu **B**ozym / oznáymic / á ná utwierdzenie wiary moiey / pod osoba chleba i winá **K**rystusowe ciáto i krew podac raczli. **A** **Z**á pomocá **B**oza polepszyt sie chce.

20. **J**akoż ciá **U**rzad **K**luczow i spowiedz do pobożności prowadzi :

Zebym tákim byt w **S**ercu / iákim sie **U**sty w spowiedzi byt opowiádam / á gdy mowie / že mi žal izem zgrzesyl / trzeba aby serce nie bylo bez **P**okuty i **S**kruchy / ábo bez wiary i przedsiemzicia gorliwego ku polepszeniu zywota / **B**obym rozgrzeszenie spowiednikowi ukradl / gdyby w sercu inaczey bylo niz **U**sta mowia / á tákby przed **B**ogiem nie byt wolen grzechow.

Kozdział LIX.

O Świątości Ołtarzowey.

ábo

O Wieczery Páńskiej.

1. Któraż jest kosta głowna częś Káteizmu Świstego ?

O Świątości wieczery Páńskiej.

2. Czemuż się tá świątość zowie świątością Ołtarzową ?

Ponieważ się przy Ołtarzu odpráwuie.

3. Czemuż się nazywa stołem Bożym ?

Ponieważ Páwel S. tej świątości tákie Zmie dał. I. Kor. 10/21. Nie możecie być uczesnikami stołu Páńskiego i stołu Dyabelskiego.

4. Czemuż się zowie Komunia, ábo spolecnością ?

Ponieważ w niej wśnyscy Krześcíanie iednáfiego pokármu niebieskiego zázýváiia / i fu iednemu Duchowi náprawáni bywáiia / co miłosć i spoleczność świetnych bárzo potwierdza.

5. Czemuż się zowie Wieczera Páńska ?

Ponieważ ia Pan JEzus w on wieczor i noc postánowił / ktorey dla grzechow náśnych zdrádzon / á w rece Morderzi swoich był podány.

6. Powiedzże mi stowá ustawy wieczery Páńskiej ?

Pan náš JEzus Krystus / tej nocy / ktorey był wydan / wziął Chleb / á pobłogostáwiwszy támat i dáwał Uczniom swoim / mówiac : Bierzcie

cie

że á iedźcie / toć jest ciáło moje / ktore sie zá was
dawa / to gñńcie ná moje pámiatke.

Tymże sposobem / gdy byto po wieczerzy wziął
też i Kielich / á podziękowawszy dał im mowiac :
Picie z tego wszyscy / ten Kielich jest nowy Tes-
táment we krwi moiej / ktora sie zá was wy-
lewa / ná odpuśczenie grzechow. To gñńcie /
ilekroć pić bedźcie / ná moje pámiatke.

7. Ktoż ustáwił Wieczerza Pánstka ?

Pán Krystus / ktorego w tey sprawie zá tá-
kiego mieć mamy ktory náde wszystko obficien
ucznić moje / niżej prosimy / ábo myslimy.
Efez. 3 / 20.

8. Dla kogoż wieczerza Pánstka jest ustáwiona ?

Dla nas Krześcianow.

9. Godzili się też Turkom i Poganom Wieczerza S.
podawac ?

Nie godzi / ále ie iáko psy nazad wracac trzeba.

10. Coż zá Krześcianom mamy Wieczerza S. podawac ?

Táfomym Krześcianom 1. Co rozumu dóšli /
że sie umieia doswiadczac / á 2. jynwot pobożny
prowádzá.

11. Godzili się dziećkom nierozumnym wieczerza
S. podawac ?

Nie godzi. Bo sie doswiadczac nie umieia.

12. Godzili się iáwnym, nie pokutuiacym grzesznikom
Wieczerza S. podawac ?

Nie godzi: Bo PÁN Krystus przikázal
Mátt.

Mátt. 7/6. Nie dawaycie swietego psom/ani mieccie peret wášnych przed swinie.

13. Což iest w Wieczerzy Pánškiey?

Ciáto Krystusowe w Chlebie / z Chlebem i pod Chlebem btogostáwionym.

14. Což zá ciáto przimuieš w Wieczerzy Pánškiey?

To prawdzíwe istotne ciáto Zbáwiciela / ktore z Máryi Pánny ná sie prziiat / w ktorym żył / ktore nam ku dobremu dat ná krzizu rozbić / á w zmartwychwstaniu własná swojá mocá vjymil ie / z ktorym przez w niebowstápienie wšedł do swiatnice / áby sie okázowat przed o bližnosťá Božá zá námi : tož własně ciáto / w ktorym wšyšká župetnosť Bostwá cielesnie mieška.

15. A przimuiemyli tež oraz z ciátem JEzusa Krystusa i dušá Zbáwiciela i Bostwo, ktore w Krystu sie cielesnie mieška?

Ažkolwiež w Wieczerzy Pánškiey tož własně ciáto przimuiemy / ktore z dušá JEzusa Pána nášego / náturnálnym / á z Bostwem personálnym sposobem iest z iednogone / á wšákžie mowić tego nie možeme / žeby w Wieczerzy P. Bostwo Krystusowe i dušá iego S. wespót z ciátem miedzy Kommunikánty rozdawána bytá. O tym bowiem w słowíech ustáwy žadnego nie mamy upewnienia / ktorých sie koniecznie

gnie trzymać mamy ; ále samego tylko ciała w nich wspomina.

16. Coż pić w Wieczerzy Pánstkiej ?

Krew Krystusowa w Winie / z Winem i pod Winem błogostawionym.

17. Coż za Krew przimuć w Wieczerzy Pánstkiej ?

Te wladenie Krew / ktora Zbawiciel w poręczeniu swoim z Máryi Pánny przial / ktora nápotym w krewáwym swoim pocie i roznych mekách / dla grzechow nászych obficie wylat / ále w nástápionym zmartwychwstaniu znouu táf w krewie swoje zebrat / że ia w niebowstápieniu swoim z soba do nieba wzial / á przez iey pokázowanie / i ná niey sie gruntuiaca przizyczne / ná z Dycem Niebieskim bez przestánku rowna i pojednawa / á w Wieczerzy S. teze wlasnie Krew / iáko wszechmocny i wschedobytny PAN rozda wa.

18. Ktoze są obie powierchowne i widzialne czási, z ktoremi Pan Jezus ciało i krew swoje, w Wieczerzy świętej nam dawa ?

Chleb i Wino.

19. Izali też oplatki i Hostye są prawdziwym Chlebem ?

Są / poniewaz z maki i wody są piezione.

20. Czemuż Hostyi i Oplatkow miásto pospolitego Chleba w Kościele naszym zázywamy ?

1. Poniewaz chorým są wygodne / ktorých / stáby

by żoładek twárdego chlebá znieść nie może. 2. Ponieważ do usługowania Wierzerzy Pánskiej sa sposobne / w ktorey się / nie ciáło / twárdym i grubym pokármem nápełnia / ále tylko łáknaca i prágnaca duśá chce byđż násycona.

21. Czy też záperwne wierzisz / że w Wierzerzy Pánskiej z obiema ziemskimi częściami / Chlebem i Winem / obie części niebieskie / ciáło i krew Krystusa / prawdziwie sa przitomne i uszy cielesnymi bywają /
pożywáne?

Z owšem wierzę.

22. Coż cię pobudza je temu wierzisz?

Rzetelne Słowá ustawy: Bierźcie / iedźcie / to jest ciáło moje Matt. 26 / 26. Ktore wbyscy Ewánielistowie / iednáko przitaczają / á żaden przez goły znáf nie wyktada / ále raczej przez społecność. 1. Kor. 10 / 16. Kielich błogostawienia / ktory błogostawiamy / izali nie jest społecnością krwi Krystusowej? Chleb / ktory łamiamy / izali nie jest społecnością ciáła Krystusowego? A ták te rzeczy / ktore społecność między sobą mają / á spotem iedną przy drugiem / co się przikładym ciáła i duśe rzetelnie objaśnić może. Nád to słowá ustawy / sa słowá Testamentu / ktore trzeba rozumieć iáko slyna. Wicemy Ewánielicy z náuka náša czasu swego przed sadowá stolica Jezusa śmieie bedziemy mogli stánać / ponieważesmy Boskiej Jego obietnicy:

to jest ciało moje / to jest krew moia / tak wierzą
li / iako litera głosiła i rozumienie iey od Pá-
wła S. wyłożone jest / ázi sposób / iakoby się
takie obietnice wypełnić miały / rozum náš prze-
chodzi.

23. Czyliby nie było lepiej, kiedyby się rzekło, iż się ciało
to i krew Krystusa usta wiary przyjmie?

Żadna miara. Abowiem wiemy / że też i
bezbojni i niegodni (ktorzi iedną żadney wiary
nie mają) przecie ciało i krew Krystusa w Wie-
czery Pánskiej przyjmują / áżkolwiek / sobie ná
i potepienie. 1. Kor. 11 / 26.

24. Tráli my Lutheranie uczyimy, że ciało Krystusowe w
Wieczery S. naturalnym sposobem iedzone, zębami
zgrzyzione i do żołądka potłkione bywá?

Nie dáy tego Boże. Zdanie náše to tylko
jest: Kiedy Chleb w Wieczery S. usta pojny-
wamy / tedy oraz przyjmujemy z chlebem / mo-
ca obietnice Bostey (toć jest ciało moje) praw-
dżiwe ciało Krystusowe / że ie usta cieleśnymi
przyjmujemy / i tak Sákrámentálnym sposobem
iemy / gdzie oraz / w Człowieku wierzącym / du-
chowne ziednoczenie z Krystusem dzieie się.
Spytalbys iakoż to być może? odpowiadamy /
że się prawdżiwie dzieie / wierzymy uczynioney
Zbawiciela obietnicy: To jest ciało moje. Lecz
iako się to dzieie / i iako to można rzecz jest / nie
rozumujemy tego / áni też rozumieć trzeba.

nam tego nie trzebá czynić i dofázowác / áby ciá-
to Krystusowe z chlebem do ust nášych poda-
wane byto / ále JEzus / Bog wszechmocny /
ktory to obiecat / á obfície uczynić moze náde
wszystko / o co prozimy / ábo rozumiemy / sam
też mocá wszechmocności swoien Bostien to sprá-
wuje. Tyle tylko wiemy / że to iest nic nátu-
ralna i ográniczona ále Bosta i przirodzony
zwyčaj przewyzbáiacca / á wśáfže prawdziwa
przitomność i używanie ciátá JEzusa Krystusá.
25. Což Pan JEzus przy rozdawaniu Wieczery S. czyni?

Wziat Chleb i Kielich / dziekował / tamat
chleb / podávaiac go uczniom swoim.

26. Czemuž Bawiciel chleb tamat?

Abymiedzy Dwánaście Apostotow mogt
być podzielony.

27. Czyli trzebá, áby podjis dzień przy rozdawaniu Wies-
czery S. chleb od Stugi Božego byl tamany?

Nie trzebá tego / poniewaž iuž przed tym táf
iést przigotowany / że práwie wczás / moze być
rozdawany.

28. Což Ustáwa Wieczery S. Kommunikántom faze
czynić?

Dwie rzeczy. 1. Przimowác albo brác. 2.
Jeść i pić.

29. Jákož to po dżis dzień przimuiemy?

Ustę.

30. Coż maia Komunikanci iść i pić?

Obiedwie ziemskie rzeczy / Chleb i Wino /
cielesnym / lecz obie niebieskie rzeczy / Ciało i
Krew Krystusa / Sakramentalnym sposobem.

31. Kiedyż się dzieie Sakramentalne zjednoczenie obu
dwu niebieskich rzeczy z ziemskimi żywiołami
Chlebem i Winem?

Tego właśnie twierdzić / albo miare ustawić
nie możemy. Najbezpieczniej sobie postępu-
jemy / mówiac : Przez poświęcanie / bywania
ziemskie / Żywioły / Chleb i Wino / mocą słow
ustawy / sposobne uczynione / że przy następu-
jącym rozdawaniu / mogą być społecznością
ciała i krwi Jezusa Krystusa.

32. Pod wielą osob ma się ta Świątość używać?
Pod dwiema.

33. Izali też Kielich błogostawiony, Laikom i prostakom to jest takim osobom, które nie są w stanie Duchownym, ma być podawany?

Zowiem w słowach ustawy Krystus rzetelnie mówi; Pićie z tego wszyscy. Mált. 26 / 27. NB. Przy czym uwagi godna / iż Apostołowie S. ktorym Krystus ten Sakrament podawał / nie sam tylko duchowny stan / ale cały Kościół wyrażali. Do tego ná Apostoły S. ná ten czas nie miał Pan Krystus względu / iako ná Nauczyciele / ale iako ná słuchaczy i wspólite ludźie / ponieważ tedy ta świątość nie
ustue

ustugowali / áni urzedu nie odprámowali (Bo to Krystus zynit) lecz tylko iáko Kommuni-
kácii te swiatoscé przimowali.

34. Jákoż tedy pierwszy Bościot Swiatoscé te przimował?

Pod dwiema osobami. I. Kor. II/26. 27. 28.

29. Złebroćbyście iedli ten Chleb / i ten Kielich
byście pili / śmierć Pańska opowiadajcie / áżby
przishedł. A ktoby iadł ten chleb ábo pił ten
Kielich Pański niegodnie / będzie winien ciała i
krwie Pańskiej. Niechże tedy Człowiek samego
siebie doświadczu / a ták niech ie z chlebá tego:
Z z kielichá tego niechay piie. Abowiem kto ie
i piie niegodnie / sad sobie samemu ie i piie / nie
rozsadzaiac ciała Pańskiego.

35. A coż ná to odpowieś, kiedybyć zarucono, a wszák
żadne ciało żywe bez krwi nie iest, dla tego też inż
ciałem krew Krystusowa przimuieś?

Prawdác to iest / przirodzonym sposobem
niemáż żadnego ciała bez krwi. A wszákże nay-
modrżemu Synowi Bożemu podobáło sie Sá-
kramentálnym sposobem te obiedwie rzeczy /
zwłafzczá ciało swoje i krew káżda osobno w ten
swiatosci podawác / zwłafzczá / ciało / pod oso-
bá chlebá ku iedzeniu / i krew pod osoba winá
ku piciu.

36. Coż zá glówny pożytek iest używania Wieczerzi
Pańskiej?

Odpuszczenie grzechow. Mátt 26 / 28. To

jest Krew moia nowego Testamentu / ktora sie
za wielu wylewa na odpuszczenie grzechow.
NB. Co jest znakiem hojney Bozkiej łaski / je
nam przez tak rozmaite przodki / o puszczenie
grzechow ofiaruie i podanie / we Krzcie / na Spos-
wiedzi / w Wieczerni Pánstien.

37. Jakiegoż żywota nabywamy w tey swiastosci?
Duchownego żywota.

38. W czymże zależy duchowny żywot?

W Duchownych silach odrodzoney duze / w
wierze / w miłości / w nadziei / w cierpliwosci /
w modlitwie / w dobrym przedziwzięciu i tym
podobnym. Abowiem ktora dusza / z łaski Bo-
zkiej / takowe ma sily / ta duchownie żyje / lez
ktora tych ciele pozbawiona / ta jest duchownie
martwa.

39. Jakoż nam, ten duchowny żywot, w Wieczerni
swiastey bywa dany?

Przez godne używanie tenze wieczerni bywa
znowu wzbudzony w tych / ktorzi go byli utra-
cili / a w tych zmocniony / w ktorzych przez grze-
chy obstepuiace ie byl oslabiat.

40. Coż, godne używanie, Wieczerni S. za pożytek i
owoce z soba przinosi?

1. Zadne oświecenie. 2. Wielkie sumnienia
uspokoienie, 3. Naszego Człowieka nowego
Wzrost i pomnozenie. 4. Istotne upewnienie
tego

tego / że w grobie nie zostaniemy / ále zá časem do żywota wiecznego powstaniemy.

41. Ktorzĩ ludzie Wieczery Páńskiey przimwia ná swoy wielki pożytek?

Wbyscy / co kie práwie przigotowali / á ták / godnie przistepuia.

42. A záj iużci sa dosyć godnymi, ktorzi wieczery Páńskiey ná czeszo używaiá, ábo sie w háty chedogie stroia?

Bo namniemy. Bo to tylko do cielesnego przigotowania nalezy / ále iesze to godnego Komunikántá nigdy nie czyni.

43. Godzili sie przed przimowaniem tey swiátości nieco iesć?

Godzi sie osobliwie temu / co chory i sláby jest. Bo Pan Jezus te swoie wieczery postánowil powiegarzi.

44. Tráli Bóg káskawszymi oczymá ná tych poglada; ktorzi w hácie chedogiej do stołu tego przistepuia, nizeli ná tych, ktorzi, z ubostwá, w prostym i podtym odzieniu przychodza?

Zadna miára. Człowiek pátrzi ná to co jest przed oczymá; Ale Páń pátrzi ná serce. 1. Sam. 16 / 7.

45. Náuczcie me w krotkim ogárnieniu, iáko sie mam spráwowáć, kiedy sie chce práwie przigotowáć, i ták Wieczery Páńskiey godnie używáć?

1. Nádemyslko wznyman Bogá miłosciwego / á iżebyć do tey swietey á powážney spráwy Duchá S. użyc / á przezeci práwa pokute i miára

w twoiey Dusz / sprawować raczył. 2. Doświadczay żywota twego podług dziesięciorgá Bożego przykazania / dawsz dobra bázność ná to / coć zá grzechy sumnienie twoie przed Oczym wystáwi. Z tákich grzechom nie wymawiaysz / ále ie wyznay pokornie i szczerym sercem przed wsędobyttnym i wsystkowiedzącym Bogiem. Abowiem kto pokrywa przestępstwá swe nie poścześci mu sie: Ale kto ie wyznawa i opuścza / miłosierdzia dostapi Przipow 28. 3. Odpros Pánu Bogu grzechy twoie pokutującym sercem z Jáwnogrzesznikiem wzdychájąc: Boże bądź miłosćiw mnie grzesznemu. Łuk. 18. Z z Krolew Dáwidem: Grzechom mlodości moiey i przestępstw moich nie rácz pámietać: Według miłosierdzia twego wspomni ná mie / dla dobroći twoiey Pánie. Psál. 25. 4. Powtarzay Káteizm przypominájąc sobie obsobliwie náuke O Wieczerzy Páńskiey. Poštaday ufność twoie w Jezusie Krystusie / i w kásce Bogá Dycá niebieskiego / ile we Krwi Zbáwiciela twego i iego drogiey zaśludze mocno ugruntowána iest. 5. Niech to zá pomoca Duchá S cáte twoie będzie przedsięwzięcie / wsystkim grzechom ode dnia do dnia záwsze tym wiscen obumierać / i w żadne przestępstwo wiadomie i dobrowolnie nie pozwaláć. Weźmi przed sie /
wsę

wspelákiego Przystepu i wbystkich osob/ ktore áie do rzeczy nieprzystoynnych pociągáia / pilnie áie wystrzegáć. Niechje tákie to twoie bedzie dobre przedziemzicie: zebys ná potym bogoboy-ny zymot prowadzil / we wbystkim chwale Bozka upátrowál / i coz zmiestkát dobrego to ábys zácie powetowál. Modl áie / ábny Bog táski swoien i Duchá S do tego uiznyć rágnit: Náucz mie czynić wola twoie; Duch twoy do- bry miech mie prowadzi po ziemi práwey. Psál. 143/6. Do Oltarzá Páńskiego przistepuy / po- fornym sercem / ták á i zebys z gtebókien unizo- ności gtesto i gtesto w sercu swoim wzdychat: Ach Pánie! nie godzienem / á i zebys wbedt pod dách moy / álem tego potrzebny. A ták iuz przistap z nábozным sercem / dáiac báczność osobli- bie ná wbystkie stowá ustáwy Páńskiey / á ták blagostáwiony Chleb iáko i blagostáwione Wi- no / w wierze / przypomináiac meke i smierć Krystusa / przimuy Day dobra báczność ná stowá toć jest krew Jezusa zá grzechy twe wylana. Niech ná ten czas serce ná nikogo innego nie pámieta / tylko ná Jezusa / ná Zego osoby wy- sokość i ná miłości i dobrodzienstw iego wielkość. Bedziesli ná ten sposob do stótu Páńskiego przistepowat / tedy godnie i z przigotowánien do niego przistapiš. Czegot Boze uizny!

46. Jakoż iá Wieczerza Páńska do pobożności zapráwiaá
 Poniewaź mi wtey Światości odpuśczenie
 grzechow żywot duchowny i Zbawienie poda-
 wáne bywáia. Tedy mi iuź nie godzi sie czy-
 nić wiecey grzechu. Ale słuźna iest rzecz / żebym
 iuź jst B Dgu. Jan. 6 / 51 55. 56. 57. do tego
 duchownego żywota naleźy / Wiárá / Nádźieia /
 Cierpliwosć / modlitwá / nowego posłuszeństwa
 przedsiębiećie A kiedy mi i zbawienie poda-
 wáne bywa / ták terázniensze zbawienie w Kro-
 lestwie táski. Tit 3 / 3 Rzim 8 / 24. iáko i
 ono Zbawienie ktorego tu czekamy / á tám po-
 tym w Krolestwie chwaly bedzie obiáwione.
 Jan. 6 / 54. Tedy mam ták żyć / żebym tego
 nie utrácił / pilnuiac Wiáry i Cnot znien po-
 chodzących. Táki sie teź z Kósciołem modli-
 my po używaniu wieczerzy Páńskiej ; iżeby nam
 to słuźyło i poźyteczno było ku mocney Bierze
 przeciwko B Dgu / i ku goracey miłosći prze-
 ciw Bliźniemu nášemu / przez J Eżusa Krystu-
 sá Páná nášego / Amen.

Rozdział LX.

Poránne, Wieczorne i Stołowe Modlitwy.

O Modlitwach poránnych.

1. Coź mowisz z tojá wstájac ábo do tojá sie Kládcz?

S zmie B Dgá Dycá / i Syná / i Duchá
 swietego. Amen. 2.

2. Czemuż tak mówisz ?

A iżebym Bog / we dnie i w nocy na mie był
kaszam

3. Coż myśliś, kiedy się wieczor i rano Krzyżem świętym
żegnaś ?

Jż Krystus za mie iest ukrzyżowany.

4. Powiedz modlitwa ranna ?

Dziękuję tobie / moy Synu niebieski / przez
Jezusa Krystusa Syna twego milego / iżes
mie tej nocy / od wszystkich Szkod i złych przy-
przigid miłościwie bronić raczył. Proszę cie
ażebyś mie też tego dnia uchronić raczył / od
grzechow i od wśego złego / abyś sie tobie wśy-
stkie moje uczynki i żywot dobrze podobał. Bo
ia Tobie / ciało moje i dusze i wszystkie rzeczy
w ręce twoje polecam. Twoy święty Anioł
niechay będzie ze mną / aby duszny Nieprzyia-
ciel żadnego prawa ani mocy domnie nie znas-
lażł. Amen!

5. Ktoż cie w nocy strzeże od nieszczęścia ?

Pan Bog. Psal. 121 / 4. 5. 6. Pan iest Stro-
żem twoim : Pan iest cieniem twoim po prawey
ręce twey. We dnie Słońce nie uderzi na cie /
ani Miesiąc w nocy.

6. Cożes Bogu za to powinien, że cie w nocy
od nieszczęścia uchronał ?

Powiniennem go za to cčić i kochać / iemu slu-
żyć i posłusznym być.

7. Czegoż żadaś od Boga kiedy wstaiesz?

A iżeby mnie od grzechu i nieszczęścia raczył uchronić.

8. Komuż poruczasz siebie, rodziny, dobrą twoją, kiedy wstaiesz?

Panu Bogu.

9. Kogoż rozumiesz przez dusznego Nieprzyjaciela, od którego cię Pan Bog bronieć ma?

Djabła 2. Tessal. 3/3. Wierny jest Pan / który was utwierdzi i strzedz będzie od złego.

10. Przez kogoż cię, Bog strzedz ma od Djabła i od wszystkiego nieszczęścia?

Przez Anioły święte. Psal. 91/11. Aniołom swoim przykazał o tobie / aby cię strzegli na wszystkich drogach twoich.

11. Coż czynisz, ranna modlitwa zmowiwszy?

Gdzie do pracy mojej i śpiewam. Efez. 5/18. Bądźcie napełnieni Duchem: Rozmawiając z sobą przez Psalmi i Hymny / i pieśni duchowne / śpiewając i grając w sercu swoim Panu / dzięki czyniąc zawsze za wszystko / w Imieniu Pana naszego Jezusa Chrystusa / Bogu i Ojcu.

12. Jakoż się modliś, stykając we dzień iż zegar biie?

Panie / daj mi szczęśliwą godzinę żyć po Chrześcijaństwu / a zbawiennie umrzeć: Dla JEZU Chrysta Pana naszego / Amen.

13. Coż mówisz, kiedy słyszysz, że dzwonią na pacierze?

Dań Boże pokoy w Ziemi naszej / w każdym stanie szczęście i zbawienie twoie. Zostań z nami Jezusie Kryste / boć Wiezor przybedł zaisie / Amen.

Rozdział LXI.

O Modlitwách wieczornych.

1. Powiedz mi Modlitwa wieczorna:

Dziękuję tobie mój Synu niebieski / przez Jezusa Krystusa Syna twego miłego / iżes mi tego dnia takśawie bronić raczył. Proszę cie / żebys mi odpuścił wszystkie grzechy moje / ktorem złośliwie popełnił / a iżebys mi ten noc / pod Obroną twoją bezpiecznie daś spać i odpoczywać. Bo ja siebie / ciało moje / duszę / i wszystkie rzeczy w ręce twoje polecam. Twój święty Anioł niechay będzie przimnie / by snadź Djabel żadnego prawa / ani mocy do mnie nie znalazł. Amen.

2. Ktoż cię we dnie broni od nieszczęścia?

PAN BÓG.

3. Cożes Bógowi powiniem zać, że cię we dnie od nieszczęścia uchronił?

Powiniem go ccić i miłować / iemu służyć i posłusznym być. Psal. 100 / 12. Wykrzykajcie Panu wszystkim ziemio. Służcie Panu

zwe-

z weselem; Przychodźcie przed oblicze iego z radością. Wiedźcież żeć Pán jest Bogiem / on uczynił nas / a nie my samych siebie: Abyśmy byli ludem iego i owcami państwa iego.

4. Coż czynisz gdy noc nádchodzi?

Náde wszystko przeproszam Pána Boga / ktoregom Dniá tego wiadomymi ábo niewiadomymi Grzechámi obráził / uczynimszy to Przedsiemwienie że sie jutrzejnego dnia wšego ztego z pilnością i szczerze chce wystrzegáć.

5. Komuż polecaś samego siebie, rodzina i dobra twoje, kiedy spać idziesz?

Pánu Bogu.

6. Przez kogoż ćis Bóg z twoiemi domownikámi bronić ma?

Przez Anioły Świete. Psál. 34 / 8. Zátęga obóz Anioł Pánski okolo tych / ktorzi sie go boia / i wyrzwa ie.

7. Od kogoż ćis Bóg ma przez całą noc bronić?

Osobliwie od Dyabła / dušnego Nieprzyiáciela.

8. Jákoż wzdychasz do Boga, kiedy sis snadz w nocy ocucisz?

O Boże / uchowanie Miałto od Ognia / nas ubogich ludzi od nágłej i złej śmierci / a dušo moie od snu bezpiecności.

Koże

Rozdział LXII.

O Modlitwach przed
Obiadem.

1. Jąkoż się modlić przed Używaniem po-
karmow?

W Owio: Ocze wszystkich / Ocze nasz / i
Panie Boże.

2. Mowże: Oczy wszystkich?

Oczy wszystkich w tobie nadzieie máia: á
ty im dáwaś pokarm ich času swiego. Da
twierasz reka twoie / á nasycaś wszystko co ży-
wie / według upodobania twego. Psál. 145 / 25.

3. Ktoż stworzenie rozumieś przez Oczy
wszystkich?

Wszystko żywe stworzenie.

4. Ktoż dáie tobie, Ptáctwu, Rybom i innym zwierzę-
tam pokarm i napoy?

Pan Bóg.

5. Powiedz mi o tym Sentencya?

Psál. 104 / 27. 28. Wszystko to ná cie oczes-
kawa / ábyś im dal pokarm czasu swego. Gdy
im dáwaś / otwierás / gdy otwierás reka twoie /
nasycone bywáia dobrymi rzeczami.

6. Mowże: Panie Boże?

Panie Boże Ocze nasz niebieski / pożegnay
nas i te twoie dáry / ktore z twoiej szodrobli-
wości

wosci pojymać bedziemy przez Jezusa Krystusa Páná nášego / Amen.

7. Smowivšy ták przed stołem Pačierz, czylić sis teź potym godzi ieść iákiegokolwiek potármu dceš, czylić sis teź pewnego času pewnych potármow wširzimywać potřeba?

Mogę ieść co mi sie podoba / byle sie to miernie dżialo. 1. Tim. 4 / 5. wšelkie stworzenie Boże dobre jest / á nie ma być odrzučono / co z dziekowáním bywa przimováno. Abo, wiem pošwiecono bywa przez słowo Boże / i przez modlitwe.

8. A dáieć BGE potárm i nápoj z táški czyli z zástugi?

Z táški.

Rozdział LXIII.

O Modlitwách po obiedzie.

1. Jákož sis modliš po używaniu potármow?

Dás mowie: Dziekuyćie Pánu / Dycze náš / i Dziekuiemy tobie.

2. Mow: dziekuyćie Pánu?

Dziekuyćie Pánu / bo on dobry jest / i miłosierdżie iego trwa ná wieki / ktory dawa Potárm

farm wśelkiemu Stworzeniu / ktory dawa
bydłu po farm iego i fruzetom / ktore wotáia
do niego. Nie kocha sie w mocy kóhstien / á
ni: sie kocha w goleniách messich. Kocha sie
Pán w tych / ktorzi sie go boia: á ktorzi ufáia
w miłosierdžiu iego.

3. Komuž tak dziekuiesz náiadšy i nápiwšy
sie:

Pánu BŮgu. 5. Mojš. 8 / 7. 9. 10. Pán
Bog twoy prowadži cie do žemie ten dobry /
do žemie / gdje sa potoki wod / zrzodká i prze-
pásce wynikáiace po dolinách i gorách. Do
žemie obfity w psenice i w iezmiech / i w Wi-
no / i w figi i w Jablká gránátowe / do žemie
hoynen w Olive i w miód. Do žemie / w
ktorey bez nedostatku ieść bedžiesz chleb / á ná
žadney rzezy zchodžicci nie bedžie. Dla tego
gdy bedžiesz iadt / á náiesz sie / bedžiesz chwaliť
Pána BŮgá twego / zá žemie wyborná / kto-
ra dáť tobie.

4. Czemuž sie tu osobliwie młodych fruzat wzmianká
czyni?

Poniewaž sa podte i nieużyteczne ptařetá /
á wśáťje ie Bog žywi.

5. Podobáiali sie BŮgu ludzie duzi, mocni, zdrowi
i piětni, czyli ci, co sie go boia i ufnoř
w nim pokładáia:

Ei co sie go boia i ufnoř w nim pokładáia.

6. Zmowię / Dziękuiemy tobie ?

Dziękuiemy tobie Pánie Boże Dnyze náš
niebieski / przez JEZU Krystá / Pána nášego /
za wšystkie dobrodziejstwa twoie / ktory żyješ
i kroluješ na wieki wieków.

7. A za což dziękuiješ Pánu BŮgu i po używániu
Pokarmow ?

Dziękuię ták w pospolitosci za wšystkie do-
brodziejstwa / iáko w osobnowći za pożywány
pokarm. Psál. 107 / 8. Niechajże wystawiaá
przed Pánem miłosierdzie iego : á dziwne
spráwy iego przed Syny ludzkimi. Jż napoił
duše prágnaca : á duše zgłodniała napetnił
dobrámi.

8. Czegoz się ci spodziewáć máia, ktorzi Pánu BŮGU
za wšelkie dobrodziejstwo dzię-
kuiá ?

Co ráz to ięszce wiecey dobrodziejstwa

A D N J E C.

Książnica Cieszyńska

SD I 958